3 1974

SOIHTU

Sosialistisen Opiskelijaliiton julkaisu · 38. vuosikerta

SKP 1944 - 48

Lähi-itä

Maon filosofia

Vietnam 1974

SOIHTU

Perustettu v. 1931

Julkaisija

Sosialistinen Opiskelijaliitto

Toimitus

Raimo Lovio (vastaava)
Pertti Rovamo (toimitussihteeri)
Juhani Artto
Jukka Heiskanen
Pertti Honkanen
Ilpo Koskikallio
Pekka Kosonen
Timo Kyntäjä
Pertti Rovamo
Jukka-Pekka Takala
Kari Toikka
Matti Viikari

Toimituksen osoite:
talous, tilaukset, ilmoitukset

Soihtu
3. linja 7 B 37
00530 Helsinki 53
puh. 736 112
postisiirtotili 762 69-4

Irtonumero- ja tilaushinnat

Irtonumerohinta 3 mk
Vuosikertatilaus (6 numeroa)
— ulkomaille 20 mk
— kotimaahan 15 mk

Tilaukset kesken vuoden mistä numerosta tahansa alkaen vuoden loppuun 2.50 mk/numero

Kirjapaino
Sanan Tie
Takojankatu 2
33540 Tampere 54

Lukijoittemme lehden sisältöä koskevat kannanotot ja toivomukset, osoitteenmuutosilmoitukset sekä lehden postitusta ja mahdollisia painoteknillisiä puutteita koskevat huomautukset pyydetään lähettämään toimituksen osoitteeseen.

3 SOIHTU

1974 touko-kesäkuu

Lukijalle 4

ANALYYSEJA

Jukka-Pekka Takala
SKP demokraattisen kehityksen kärjessä 1944—48 4

Syyt demokraattisen kehityksen hitauteen Suomessa. Ote puoluesihteeri Ville Pessin selostuksesta SKP:n VII edustajakokouksessa 1948 23

Jarkko Juselius
Lähi-idän kriisin perusta ja kehitystendenssit 33

Vesa Oittinen, Pertti Rovamo
Maon filosofia 55

RAPORTTEJA, KOMMENTTEJA

Jorma Lindfors — Olli Linsiö
Vietnam 1974 72

Mirja Ruikka
SNDL 77

KIRJOJA

Antero Liuska
Perusoppikirja poliittisesta taloustieteestä 80

Matti Viikari
Historian metodologian oppikirja 82

A. L.
Uusia kirjoja sosialistisista maista 84

DOKUMENTTEJA

SKP:n keskuskomitean päätös 2. 3. 1974 "Kommunistien edessä olevat tehtävät SKDL:n tilanteen parantamiseksi" .. 86

POLIITTINEN KALENTERI 15. 2. 1974 — 15. 4. 1974 89

TIEDONANTAJA

SKP:n PUOLUEJÄRJESTÖJEN ÄÄNENKANNATTAJA

Työväen, työläis- ja opiskelevan nuorison uutis- ja poliittisteoreettinen sanomalehti, ilmestyy neljä kertaa viikossa

"Kuten vallankumousliikkeen kokemus osoittaa, kommunistisella lehdistöllä on suuri osuus puolueen vaikutuksen yleisessä laajentamisessa.
Lehdistöllä on myös välitön vaikutus puolueen läheisyydessä toimivien järjestöjen kuten SOL:n toiminnan kehittymiselle. Suomessa nämä tehtävät on täyttänyt ja täyttää Tiedonantaja.
Tiedonantaja on laajenevassa määrin muodostunut myös demokraattisten opiskelijoiden laajojen joukkojen taistelua kehittäväksi lehdeksi, jonka arvovalta on voimakkaasti kohoamassa kaikkien opiskelijoiden keskuudessa. Sen merkitys työväenluokan ja opiskelijoiden monopolienvastaisen taisteluyhtenäisyyden kehittämisessä on erittäin suuri." (SOL:n hallituksen 3. istunto, elokuussa 1973).

Vuosikerta 55 markkaa (opiskelijat 38,50), puoli vuotta 30 markkaa (21,00) ja 3 kuukautta 16 markkaa (11,20). Lähetä tilaus postisiirtotilille 381 43 - 1, osoite Tiedonantaja, PL 211, 00171 Helsinki 17.

Lukijalle

Tänä vuonna tulee kuluneeksi 30 vuotta Suomen Kommunistisen Puolueen julkisen toiminnan alkamisesta. Vuonna 1944, Neuvostoliiton lyötyä takaisin fasistisen hyökkäyksen, murtui fasistikomento Suomessa. Välirauhansopimus päätti oikeistovoimien neuvostovastaisen sotaseikkailun, ja merkitsi ratkaisevaa käännettä maamme luokkataistelussa. Silloin sai julkiset toimintaoikeudet myös Suomen Kommunistinen Puolue, joka perustamisestaan saakka oli maanalaisena taistellut rauhan, neuvostoystävyyden ja demokratian puolesta.

SKP järjestää puolueen julkisuuteen tulon 30-vuotispääjuhlan Helsingin stadionilla 1. 6. Sosialistisen Opiskelijaliiton hallitus totesi 7. 4. juhlan järjestämisestä: "SKP:n lujittaminen ja voimistuminen on ratkaisevan tärkeää kaikkien edistyksellisten voimien taistelulle, myös opiskelijaliikkeelle. Sosialistinen Opiskelijaliitto, joka pitää kaikessa työssään päämääränään toimia SKP:n apulaisena ja reservinä, kehottaa kaikkia opiskelijoita osallistumaan SKP:n juhlaan, joukkoesiintymiseen, joka suuntautuu myös opiskelijoiden perusetujen puolustamiseen."

Julkaisemme tässä numerossa Jukka-Pekka Takalan artikkelin SKP:n toiminnasta sen ensimmäisinä julkiseksitulon jälkeisinä vuosina, myrskyisän demokraattisen kehityksen kaudella 1944—48. Tähän liittyy myös ote SKP:n pääsihteerin Ville Pessin selostuksesta puolueen VIII edustajakokouksessa, jossa tarkastellaan demokraattisen kehityksen pysähtymisen syitä.

Jarkko Juseliuksen analyysi lähi-idän kriisin perusongelmista ja nykyisistä kehitystendensseistä antaa perustan kriisin uusimpien vaiheiden ymmärtämiselle. Vesa Oittinen ja Pertti Rovamo tarkastelevat Mao Tsetungin filosofisia aikaansaannoksia.

SKP demokraattisen kehityksen kärjessä 1944 – 1948

Jukka-Pekka Takala

Syksyllä 1944 romahti suomalaisten suurpääomapiirien sotapolitiikka Punaisen Armeijan iskuista. Samalla romahti siihenastinen sisäpoliittinen näyttämö. Vanhan politiikan räikeimpien päätähtien oli vetäydyttävä kulissien varjoon. Esiin marssivat uudet kansanvaltaiset voimat ja niiden kärjessä SKP ensimmäisen kerran julkisena puolueena. Vuoden 1944 välirauhasta alkanut demokratian läpimurto on verrattavissa maamme historiassa vain vuoden 1906 ja 1917 tapahtumiin.

Vuodet 1944—1948 olivat kansanvaltaisen uudistuspolitiikan kautta, nopeasti ryhmittyneen ja voimistuneen demokraattisen rintaman vuosia. Vuodet 1944—1948 olivat myös Suomen Kommunistisen Puolueen nopean kasvun ja lujittumisen kautta, uudessa tilanteessa muotoillun strategian ja taktiikan ensimmäisten kokeiden: demokraattisen rintaman rakentamisen ja hallitusyhteistyön vuosia.

Alusta alkaen vanhan suunnan kannattajat tekivät kaikkensa vetääkseen mahdollisimman pian väliverhon välirauhansopimuksen jälkeisen näytöksen päätteeksi ja palatakseen jälleen vanhaan menoon. Vuoden 1948 paikkeilla ne ulkomaisen tuen turvin onnistuivatkin saamaan aikaan taantumuksellisen käänteen maan politiikassa. Mutta vanha käsikirjoitus oli lopullisesti hylätty. Tärkeimmät työkansan saavuttamista oikeuksista säilytettiin ja on säilytetty. SKP:ta ei onnistuttu sysäämään syrjään poliittiselta näyttämöltä eikä hajottamaan sen johtamaa demokraattista SKDL:oa. SKP tiivisti riveiään vallatakseen jo kymmenen vuoden kuluttua takaisin useimmat menettämänsä asemat. Tänään 30 vuoden kuluttua julkisen toimintansa alkamisesta SKP on jälleen uudessa voimakkaassa nousussa.

Tämä artikkeli pyrkii kuvaamaan sodanjälkeisen puolen vuosikymmenen koko kansallemme ja kommunistiselle puolueellemme tärkeitä tapahtumia ja ongelmia, voittoja ja tappioita. Artikkeli ei esitä mitään mitä monet eivät ennestään paremminkin tietäisi, paremminkin se kehottaa SKP:n nuoria ystäviä perehtymään tarkemmin puolueen kunniakkaaseen taisteluhistoriaan.

Merkittäviä kansanvaltaisia saavutuksia

Vuosina 1944—1948 otettiin poliittisessa, taloudellisessa yhteiskunnallisessa elämässämme lukuisia työtätekevien ja vähävaraisten etujen mukaisia askelia.

Maamme suhteet Neuvostoliittoon järjestettiin tällä kaudella täysin uudelle kestävälle pohjalle ja kiinnitettiin YYA-sopimuksen ankkuriin v. 1948. Maamme kytkeminen Marshall-"avun" välityksellä USA:n taloudelliseen ja poliittiseen holhoukseen onnistuttiin torjumaan. Monissa Länsi-Euroopan maissa USA:n "apu" välittömästi muutti maiden politiikkaa taantumukselliseen suuntaan. YYA-sopimuksen valtava merkitys tuli selvästi esiin jo vuonna 1949 NATO:a perustettaessa: sopimus asetti Suomen yksiselitteisesti kaikkien tämän sotaliiton laajennushaaveiden ulkopuolelle. YYA-sopimuksen määrittelemä rauhanomaisen rinnakkainolon linja on mahdollistanut maamme kansainvälisen arvovallan kohoamisen ja maamme myönteisen aloitteellisen roolin monissa rauhan kysymyksissä. Vaikka aluksi vain SKP ja SKDL kannattivat YYA-sopimuksen solmimista ovat tänään kaikki puolueet — ainakin sanoissa — tunnustaneet sen merkityksen maamme ulkopolitiikan kulmakivenä.

Sodan aiheuttamista taloudellisista vaikeuksista Suomi selvisi kenties nopeammin kuin mikään muu sodasta suoranaisesti kärsinyt kapitalistiseksi jäänyt maa. Nopeasti voimistuneen ammatillisen liikkeen kamppailun ja demokraattisten yhteistyöhallitusten talouspolitiikan avulla palkansaajien ansiot nousivat sotaa edeltäneelle tasolle ja ylikin. Teollisuustyöläisten reaaliansiot nousivat vv. 1945—1948 lähes kaksinkertaisiksi: vuoden 1945 indeksiluvusta 85 vuoden 1948 lukuun 143.[1] Kotimarkkinateollisuuden tuotanto ylitti jo vuonna 1947 normaalivuotena pidetyn 1935 tason. Työttömyyttä ei joukkomitassa esiintynyt.

Suuria edistysaskelia otettiin sosiaalilainsäädännön alalla. Pekkalan demokraattisen yhteistyöhallituksen ansiosta vuosina 1946—1948 säädettiin noin 20 sosiaalista lakia, joista merkittävimmät olivat uusi vuosilomalaki — silloisissa oloissa kapitalististen maiden parhaisiin kuuluva — uusi työaikalaki, lapsilisälaki, invalidihuoltolaki, metsätyömiesten asunto-oloja kohentanut ns. kämppälaki sekä opintoavustuslakeja.[2] Tuon ajan lainsäädännön

1. Kokonaisuudessaan kehitys oli seuraava: 1945 — 81, 1946 — 92, 1947 — 115, 1948 — 143. Ks. Eino Nevalainen, Suomen työväenluokan asema tai Juhani Artto, SKDL:n kehityksen vaiheet, Soihtu 1/73.

2. "Lakien puitteissa olisi ollut mahdollista taata merkittävääkin tukea kaikille oppivelvollisuuskoulun jälkeisille opiskelijoille. Esimerkiksi ammattiopintojen avustuslain mukaan vähävaraisille opiskelijoille olisi ollut oikeus saada vähintään 30—60 % kohtuullisista opintokustannuksista kattava opintoraha. Oikeistovoimien aktivoitumisen ja korkeakoululaitoksen suunnittelemattoman kasvun myötä lait kuitenkin vesitettiin." (SOL:n Taisteluohjelma Suomen opiskelijoille, Helsinki 1973, s. 53.)

ansiosta valtion sosiaalimenot kasvoivat myöhemminkin vaikka kehitys lainsäädännössä pysähtyi.

Valtiollisella alalla tärkein saavutus oli välirauhansopimuksen niiden ehtojen toteuttaminen, joissa edellytettiin fasististen järjestöjen hajottamista, niiden lehtien lakkauttamista sekä toimintaoikeuksien takaamista demokraattisille ja sodanvastaisille voimille. Lisäksi Valtiollisen poliisin, Yleisradion ja kouluhallituksen johtoon nimitettiin luotettavat demokraatit. Kommunistit ja kansandemokraatit saivat jonkin verran edustusta myös heille aikaisemmin täysin suljettuina olleisiin valtion ja kuntien virkoihin. Johdon vaihtumisen myötä Valtiollinen poliisi lopetti työväenjärjestöjen urkinnan ja työläisten oikeuksia puolustavien, neuvostoystävyyttä ajavien ja sodanvastustajien pidättämisen. Se alkoi sen sijaan suojella rauhan ulkopolitiikkaa ja demokraattista sisäpolitiikkaa fasistisia salahankkeita vastaan paljastaen muun muassa asekätkentäsalaliiton.

Demokrattinen kehitys jää puolitiehen

Sotaan, taloudelliseen ja poliittiseen sortoon kyllästyneille työläisillä, pienviljelijöillä ja muilla työtätekevillä oli kuitenkin lukuisia oikeutettuja ja perusteltuja odotuksia ja tavoitteita, jotka jäivät saavuttamatta. Demokratian saavutukset jäivät puolinaisiksi. Suurpääoman etuja ajavan taantumuksen vastarinta voimistui, sen onnistui estää tärkeiden uudistusten läpimeno ja koota voimansa vastahyökkäykseen.

Toisin kuin kansandemokratian tielle lähteneissä Itä-Euroopan maissa, Suomessa ei kyetty fasismin täydelliseen juurimiseen, ei saatu suurpankkeja ja suurtuotantolaitoksia kansan kontrolliin eikä saatu aikaan demokraattista maareformia.

Demokraattinen kehitys olisi vaatinut armeijan, poliisin, virkakoneiston ja koululaitoksen puhdistamista fasistisista aineksista ja niiden kansanvaltaistamista. Virkamieskunnan piirissä oli laajalti päässyt vallalle epäkansanvaltainen, jopa fasismia suosiva henki. Suurta osaa virkamieskunnasta suojeli kaikelta demokraattiselta kontrollilta erottamattomuuden periaate. Virkamieskunta ja oikeuslaitos olivat muodostuneet elimiksi, jotka olivat oikeiston käsissä riippumatta siitä minkälainen hallitus tai eduskunta maassa oli. Mutta erottamattomuussäädöstä, joka olisi koskenut vain pientä osaa virkamiehistä, ei saatu kumotuksi eikä virkakoneiston kansanvaltaistamisessa voitu edetä.

Fasistisen sisä- ja ulkopolitiikan takana olivat viime kädessä olleet maamme suurkapitalistit. Ne olivat todelliset sotaan syylliset. Ne olivat sodanjälkeisellä kaudella taloudellisen rakennustyön ja työkansan elinehtojen paranemisen pahimpia esteitä hankkien itselleen laittomia voittoja jopa sotakorvausteollisuudessa. Ne myös kaivoivat maata kansanvallan alta poliittisessa

elämässä. Demokratian kehittäminen olisi välttämättä edellyttänyt suurpankkien ja suurteollisuuden kansallistamista niinkuin SKDL:n lakialoitteessa vuonna 1946 ehdotettiin. Vaikka maassa oli edistyksellinen hallitus ja sillä muodollisesti käytettävissään lukuisia valvontakeinoja talouselämän suhteen, taloudellisen elämän avainasemat olivat jääneet taantumuksellisen suurpääoman käsiin. Näistä valta-asemistaan käsin suurpääoma saattoi ryhtyä vastahyökkäykseen sodanjälkeistä kansanvaltaista suuntausta vastaan.

Pienviljelijöiden ja muiden maata tarvitsevien asema olisi vaatinut perusteellisen maareformin toteuttamista kuten SKDL ehdotti. Mutta säädetty heikko maanhankintalaki ja sen vielä heikompi soveltaminen säästivät yhtiöiden, ja muiden suuromistajien käsissä olevaa maaomaisuutta, eivätkä tyydyttäneet niitä, jotka maata olisivat tarvinneet ja sitä kyenneet käyttämään.

Tällaiset olivat pääpirteissään tuon kauden tulokset: sotapolitiikan ja fasismin tappion jälkeisessä uudessa poliittisessa asetelmassa kansanvaltaisten voimien onnistui saavuttaa huomattavia edistysaskelia, joista monilla on ollut pysyvä myönteinen vaikutus kansamme elämään; mutta ne eivät onnistuneet murtamaan taantumuksen vastarintaa ratkaisevissa kysymyksissä ja näin taantumus imperialismin aloittamaan "kylmään sotaan" nojautuen kykeni ryhdistäytymään ja käymään vastahyökkäykseen. Sen onnistui pysäyttää myönteinen kehitys ja peruttaa monet otetuista edistysaskelista.

Vuonna 1948 maan politiikassa tapahtuneen käänteen seuraukset olivat synkät: Työläisten reaaliansioiden kasvu pysähtyi moneksi vuodeksi,[3] hallituksen palkkavirasto lähetteli työantajille määräyksiä palkkojen alentamisesta. Ammattiyhdistysliike ei kyennyt puolustamaan työläisten oikeuksia tehokkaasti. Tuotannon kasvu pysähtyi ja alkoi laskea. Joukkomittaista työttömyyttä esiintyi ensimmäisen kerran sodan jälkeen: vuonna 1949 tilastojen mukaan 55 000 työtöntä. Kahdella devalvaatiolla 1949 siirrettiin tuloja palkansaajilta suurille vientikapitalisteille. Ulkopolitiikassa saatettiin suhteet Neuvostoliittoon katkeamisen partaalla. Demokraattinen Valtiollinen poliisi lakkautettiin ja perustettiin Suopo, joka jätti asekätkijät ja fasistit rauhaan ja ryhtyi vanhan Valpon tapaan urkkimaan työväen- ja rauhanjärjestöjä, ennen kaikkea kommunistista puoluetta. Yleisradiosta[4] ja

3. Teollisuustyöläisen keskimääräisen reaaliansion indeksisarja kehittyi seuraavasti: 1948 — 143, 1949 — 143, 1950 — 141, 1951 — 144, 1952 — 144, 1953 — 146. Ks. Eino Nevalainen, emt. tai Juhani Artto, emt.

4. Yleisradion pääjohtaja Hella Wuolijoki, esitelmäosaston päällikkö Erkki Vala ja työväen ohjelmien toimittaja Lauri Kantola erotettiin. Yleisradiota vastaan suunnatun hyökkäyksen johtajia olivat sotasyyllisyysjutun yhteydessä tunnetuksi tullut Yrjö Kilpeläinen ja eduskunnassa puhdistamisohjelman esitellyt maalaisliiton edustaja Atte Pakkanen. Ks. Erkki Salomaa, Tavoitteena kansanvalta, Kuopio 1964, ss. 169—70.

lähes kaikkialta valtion ja kuntien koneistosta erotettiin kommunistit ja monet muut demokraatit.

Sodanjälkeiset vuodet eivät tietenkään olleet tasapaksuja kansanvallan vuosia, vaan poliittinen tilanne muuttui jatkuvasti. Alustavan kiinnekohdan tarkemmalle jaksottelulle voi antaa sodanjälkeisten hallitusten luonnehdinta:[5]

Castrénin hallitus (21. 9.—17. 11. 1944) ei kyennyt turvaamaan uuden ulko- ja sisäpolitiikan edellyttämiä tehtäviä. Paasikiven ensimmäinen hallitus (17. 11. 1944—17. 4. 1945), johon SKP lähetti yhden edustajansa toteutti välirauhansopimuksen kiireellisimmät määräykset (lakkautti suojeluskunta-, lotta- ja eräät muut avoimesti fasistiset järjestöt), mutta ei toteuttanut muita mainittavimpia kansanvaltaisia uudistuksia. Paasikiven ensimmäisen hallituksen kaudella fasismin vastainen leiri järjestyi voimakkaasti: SKP, SKDL, Suomi-Neuvostoliitto-Seura kasvoivat nopeasti.

SKP:n ja SKDL:n eduskuntavaalivoiton jälkeen nimitetty Paasikiven toinen hallitus (17. 4. 1945—26. 3. 1946), jossa oli kuusi kansandemokraattia ja näistä kolme kommunistia, oli vielä lähinnä välirauhansopimuksen määräysten toteuttaja. Se toteutti mm. sotaan syyllisten ja sotarikollisten tuomitsemisen alulle panemisen, useiden fasististen järjestöjen lakkauttamisen, lapualaiskauden aikaisten demokratianvastaisten poikkeuslakien kumoamisen.

Vasta Pekkalan hallituksen (26. 3. 1946—29. 7. 1948) nimittämisen jälkeen alkaa varsinaisesti valtiollisten ja sosiaalisten olojen uudistamisen kausi. Tärkeimmät edistysaskeleet saavutettiin juuri Pekkalan hallituksen kaudella. Taantumuksellisen käänteen ilmaisija ja toteuttaja oli Fagerholmin sosdemvähemmistöhallitus (29. 7. 1948 — 17. 3. 1950).

Sotapolitiikan tappio pakottaa taantumuksen perääntymään

"Maamme äärimmäiset taantumuspiirit ovat menettäneet monopoliasemansa valtion johdossa. Mutta poliittista taistelukykyään ja sisuaan ne eivät suinkaan ole vielä menettäneet, jota paitsi maan virkakoneistossa ja armeijassa on niillä vielä nykyään ylivoittoinen asema."[6]

Välirauhansopimuksen Neuvostoliiton kanssa allekirjoittivat samojen piirien edustajat, jotka olivat vastuussa sotapolitiikasta-

5. Ks. tarkempaa jaksottelua varten Kommunistin pitkäaikaisen päätoimittajan Matti Janhusen erinomaista kirjoitusta SKP:n valtiollinen ja kunnallinen uudistustaistelu, SKP taistelujen tiellä — vuosikirja XI — 1955. Artikkeli on julkaistu myös Kommunisti 4/1974.

6. Nykyinen tilanne ja edessä olevat tehtävät, SKP:n VII edustajakokouksen päätöslauselmasta vuodelta 1945. SKP taistelujen tiellä — vuosikirja XI — 1955, s. 116.

kin. Ne eivät tehneet sitä sen takia, että olisivat muuttuneet kaukonäköisiksi rauhanpoliitikoiksi, vaan sotaseikkailunsa täydellisen vararikon pakottamina. "Tappion ja mahdollisen miehityksen pelko saneli ilmeisesti Suomen hallitsevien piirien mielialan."[7] Välirauhansopimuksen jälkeenkin jäivät vanhan suunnan edustajat poliittisiin ja hallinnollisiin asemiinsa aikomattakaan vapaaehtoisesti väistyä.

Välirauhaa solmiessaan vanhan suunnan edustajat samalla laskelmoivat että ennen pitkää jälleen palaisivat edellytykset terroristisen sisäpolitiikan ja neuvostovastaisen ulkopolitiikan jatkamiselle. Aseveliiton salaisessa tiedotuskirjeessä 23. 9. 1944 sanotaan: "kyseessä on vain v ä l i r a u h a", jonka "poikkeuksellisista suvereniteetin rajoituksista on mahdollisuus päästä lopullista rauhansopimusta allekirjoitettaessa".[8]

Asekätkentäsalaliitto osoittaa minkälaisista suunnitelmista oli kysymys. Sodan romahdusvaiheessa ja välirauhan ensi kuukausien aikana oli korkeimman sodanjohdon aloitteesta ja liikekannallepanokoneistoa hyväksikäyttäen järjestetty salainen asekätkentätoiminta, jonka tuloksena eri puolille maata oli varastoitu huomattavia määriä kaikenlaisia sota-aseita ja varusteita, joiden joukossa oli yli 20 000 kivääriä, noin 3000 konepistoolia, 524 panssarikauhua ja panssarinyrkkiä, 146 konekivääriä, 521 pikakivääriä, miljoonittain ammuksia. Tutkimuksissa paljastui, että asekätkijät odottivat länsivaltojen ja Neuvostoliiton välien kiristyvän siinä määrin, että oli mahdollista aloittaa revanssisota Neuvostoliittoa vastaan. Kätketyillä aseilla olisi tarvittaessa vallattu asevarikot ja kukistettu hallitus, joka ei haluaisi suostua sotaan.[9]

Nämä taantumuksen laskelmat eivät toteutuneet: välirauhansopimus vahvistettiin lähes sellaisenaan lopulliseksi rauhansopimukseksi eikä uutta neuvostovastaista sotaretkeä tullut.

Välirauhansopimuksella oli ratkaiseva merkitys maamme sisäpolitiikan kääntymiselle demokraattiseen suuntaan. Sen perusteella suoritettu fasististen järjestöjen lakkauttaminen heikensi huomattavasti taantumuksen sisäpoliittisia asemia ja on pysyvästi vaikeuttanut julkista fasistista toimintaa maassamme. Sen perusteella vapautuivat kommunistit ja muut rauhan, demokratian ja neuvostoystävyyden kannalla olevat voimat vankiloista ja keskitysleireistä ja saivat julkiset toimintaoikeudet.[10] Näiden oikeuk-

7. Aimo Aaltonen, SKP:n taistelu 1944—48, Kommunisti 11/73.
8. Matti Janhunen, emt., s. 31.
9. Uudet liput, SKDL:n julkaisu 1948.
10. Castrenin hallitus vapautti vangitut sodan ja fasismin vastustajat vasta saatuaan huomautuksen valvontakomissiolta jota johti piiritetyn Leningradin puolustuksen komentaja kenraalieversti Zhdanov. Etteivät vanhan suunnan edustajat aikoneet muuttaa hallintamenetelmiään osoittaa myös tapahtuma Helsingin rautatieasemalla 26. 9. 1944. Tällöin vapautettuja poliittisia vankeja vastassa olivat poliisit, jotka tuttuun tapaan ajoivat Kansainvälistä työväenmarssia laulavia vastaanottajajoukkoja hajalle. Ks. Salomaa, emt., s. 34.

sien tehokkaasta käyttämisestä riippui nyt ratkaisevasti kansanvallan edelleen kehittyminen.

Sodanjälkeinen tilanne Suomessa poikkesi monien muiden Hitler-Saksan rinnalla taistelleiden maiden tilanteesta siten, että meillä "kansamme omakohtainen taistelu Suomen vapauttamiseksi sodanaikaisesta saksalaisikeestä oli (ollut) vähäistä ... Vain vähäinen osa kansastamme ymmärsi, että Suomi taisteli sodassa väärällä puolella ja vieläkin pienempi joukko nousi kommunistien johdolla vastustamaan hitleriläistä sotaa."[11] Voimakkaan sodan- ja fasisminvastaisen liikkeen puuttuminen sodan aikana vaikutti hidastavasti myös sodanjälkeiseen demokraattiseen kehitykseen: ei ollut olemassa valmista voimakasta organisaatiota ja liikettä, joka olisi heti voinut temmata aloitteen demokraattisille voimille. Organisaatioiden rakentaminen oli aloitettava lähes alusta.

Demokraattinen joukkoliike uudistusten tukena

"Laajat kansankerrokset ovat osoittaneet valmiutensa taistelussa fasismia ja taantumusta vastaan ja esittävät vaatimuksensa demokraattisesta edistyksellisestä politiikasta yhteiskunnallisen elämän kaikilla aloilla."[12]

Välirauhansopimuksen solmimisen jälkeisten vuosien uudistuspolitiikan tukena oli ennen kaikkea demokraattinen joukkoliike, joka pakotti taantumuksen perääntymään ja horjuvat voimat asettumaan monissa kysymyksissä työkansan etujen kannalle. Joukkojen liikehdinnät ilmenivät demokraattisten järjestöjen kasvuna, niiden toiminnallisuuden voimakkaana nousuna, joukkokampanjoina, mahtavina kokouksina, mielenosoituksina.

---

11. Puoluesihteeri Ville Pessin toimintaselostus SKP:n VIII edustajakokouksessa 30. 8. 1948. Ks. esim. Soihtu 3/74. Ei ollut siten myöskään esimerkiksi edellytyksiä vallan välittömälle valtaamiselle työväenluokan käsiin. Vaikka esimerkiksi sotilailla tietenkin aselevon hetkellä oli aseet käsissään, ei ollut vallankumouksellista liikehdintää eikä ollut organisaatiota, joka olisi liikettä kyennyt menestyksekkäästi johtamaan, eikä porvarillinen armeijakomento myöskään horjunut. Nopean vallan valtaamisen yrittäminen aseilla tai aseitta olisi ollut seikkailupolitiikkaa, vaikka sitä edustavaa jälkipuintia saattoi hieman esiintyäkin. — Sillä, että kansamme omakohtainen taistelu sotaa vastaan oli suhteellisen vähäistä ei ole mitään tekemistä sota-aikaisen "yksimielisyyden" myytin kanssa. Sotaherrojen ja lapualaisfasistien Suomen rinnalla oli olemassa rauhan ja neuvostoystävyyden Suomi, joka eli SKP:n ja muiden demokraattisten voimien ponnisteluissa kansanrintaman rakentamiseksi 30-luvulla, kommunistien ja muiden sodanvastustajien sydämissä vankiloissa, keskitysleireissä, rintamalla, maanalaisessa toiminnassa.

12. Nykyinen tilanne ja edessä olevat tehtävät, SKP:n VII edustajakokouksen päätöslauselmasta vuodelta 1945. SKP taistelujen tiellä — vuosikirja XI — 1955, s. 116.

Julkisen toimintansa ensimmäisinä vuosina 1944—1948 tuskin 2000 jäsenen muodostamasta puolueesta noin 50 000 jäsenen joukkopuolueeksi kasvanut SKP muodosti jo jäsenmäärältäänkin merkittävän poliittisen tekijän. Demokraattiseksi yhteisrintamaksi perustettu SKDL kasvoi puolentoistasadantuhannen jäsenen järjestöksi, jolla yhteisöjäsenten lisäksi oli omissa perusjärjestöissään vuoden 1947 lopussa lähes 80 000 jäsentä.[13]

YYA-sopimuksen solmimisen aikoihin Suomi-Neuvostoliitto-Seuran jäsenmäärä ylitti 170 000, joista noin 90 000 maksoi jäsenmaksunsa.[14] SNS:n järjestämiin YYA-sopimusta käsitteleviin tilaisuuksiin osallistui 313 879 henkeä. Lisäksi poliittiset ja ammatilliset järjestöt pitivät julkisilla paikoilla lukuisia kokouksia YYA-sopimuksen tueksi.

Sotasyyllisten tuomitsemista vaativat vuosina 1945—1946 laajat mielenosoitukset: Jyväskylässä 7000 kansalaista, Porissa 14 000, Turussa 15 000, Lahdessa 18 000, Tampereella 20 000, Helsingissä 35 000; yhteensä vähintään 150 000 henkeä edustavat lähetystöt kävivät eduskunnassa. Maaseudulla oli laajaa toimintaa maareformin puolesta. Kesälomalain uudistuksen ratkaisi keväällä 1946 joukkojen päättävä esiintyminen, joka kokosi mm. Helsingin senaatintorille 15 000 osanottajaa. Samana vuonna Helsingissä 30 000 kansalaista osoitti mieltään pankkien ja suurteollisuuden kansallistamisen, perusteellisen maareformin ja virkamiesten erottamattomuussäädösten kumoamisen puolesta.[15]

Ammatillisen liikkeen voima kasvoi. SAK:n jäsenmäärä lisääntyi 80 000:sta 300 000:een jo vuoden 1945 loppuun mennessä ja vuonna 1947 se oli yli 340 000. Työläiset puolustivat menestyksellisesti etujaan myös työtaisteluissa, joihin vuonna 1946 osallistui tilastojen mukaan 15 864 ja vuonna 1947 101 464 lakkolaista. Ammatillisella liikkeellä oli suuri merkitys mm. sosiaalisen lainsäädännön tukena.

Joukkoliikkeen voima oli koko demokraattisen politiikan voimaa ja sen heikkoudet koko demokraattisen politiikan heikkouksia. Demokraattisen liikkeen edetessä joukkojen tasolla ja vaikuttaessa järjestöjen johtoon ja eduskunnan ja hallituksen kokoonpanoon, keskeinen kysymys oli joukkoliikkeen ja ylätason toiminnan, ennen kaikkea hallituspolitiikan, yhdistäminen. Joukkojen voimakas aktiivisuus ja fasismin- ja taantumuksenvastaisen taistelun yleiset vaatimukset loivat ehdot, joiden puitteissa myös hallituksesta käsin saatettiin taistella menestyksellisesti. "Oli oikein, että puolueemme osallistui hallitukseen taistellakseen myös siten saavuttamistaan uusista asemista työväenluokan ja koko työtätekevän kansan etujen puolesta . . . Mutta on ilmeistä, ettei hallituksessa olleiden toveriemme toiminta saanut aina tarpeeksi

13. Artto, emt., s. 6.
14. Toivo Karvonen, Neljännesvuosisata YYA-sopimusta, Pori 1973, ss. 34—35.
15. Janhunen, emt. s. 29.

tukea joukkoliikkeistä, ja usein kun joukkoliike syntyi, sitä ei tuettu tarpeeksi voimakkaasti ministeriemme taholta. Se on ollut epäilemättä eräs suurimpia heikkouksiamme".[16]

Kamppailu työväenluokan yhtenäisyyden ja ammatillisen liikkeen taistelukyvyn puolesta

"Puoluekokous kehoittaa puolueen jäseniä ja kannattajia aktiivisesti osallistumaan työväen ammatilliseen liikkeeseen, voimakkaasti tukemaan ammatillisten järjestöjen laajenemista ja lujittamista sekä kannattamaan ammatillisten järjestöjen johdon nykyistä yhtenäisyyssuuntausta.

Kaikkialla ammatillisten järjestöjen riveissä on vahvistettava sitä tietoisuutta, että työväenluokan etu vaatii maamme ammatillista liikettä tehokkaasti tukemaan taantumuksenvastaista demokraattista yhteistyötä ja sen mukaista hallitussuuntausta..."[17]

Demokraattisten voimien kokoamisessa ydinkysymyksiä oli työväenluokan yhtenäisyyden rakentaminen ja siinä taas poliittisen yhtenäisyyden rakentamisen lisäksi ammatillisen liikkeen yhtenäisyyden ja voiman kasvattaminen.

Sodan päätyttyä kommunistinen puolue vasemmistotyöväen edustajana aloitti neuvottelut SAK:n kanssa ja vuoden 1945 alussa allekirjoitettiin SAK:ssa yhteistyösopimus. Sopimuksen mukaan SAK:n tuli toimia fasismia vastaan, demokratian syventämiseksi valtiossa ja ammatillisessa liikkeessä, maailman ammatillisen liikkeen yhdistämiseksi siten, että Neuvostoliiton ammattijärjestö on mukana. SAK:n valistustyö oli järjestettävä marxilaista maailmankatsomusta vastaavasti.

---

16. Pessi, mt. Tällä tarpeellisella puolueen itsekritiikillä ei ole kuitenkaan mitään tekemistä sen pikkuporvarillisen propagandan kanssa, jonka mukaan puolue aktiivisesti olisi pyrkinyt joukkoliikkeiden, esim. lakkojen, tukahduttamiseen. Kaikkein vähiten voidaan joistakin tuolloisista virheistä etsiä tukea sille, että kaksikymmentä vuotta myöhemmin, tulopolitiikan kaudella, pyritään estämään työläisten joukkovoiman käyttö. Demokraattisen hallituksen kaudella 46—48 esiintyi kyllä jonkin verran katsomuksia, jotka korostivat nopeata ja "häiriötöntä" talouden jälleenrakennustyötä enemmän kuin kapitalistien vastaista taistelua. Mutta tällaisilla katsomuksilla ei koskaan ollut merkittävää asemaa kommunistisen puolueen politiikassa. — Suuren metelin porvarit nostivat SKDL:n kansallistamislakialoitteeseen 1946 sisältyvästä kohdasta, jossa edellytettiin rangaistuksia niille jotka vahingonteon tarkoituksessa sabotoivat kansallistettujen vritysten tuotantoa, mistä kohdasta porvarit yrittivät löytää todisteen sille, että kommunistit pyrkisivät työläisten lakko-oikeuden kumoamiseen! Todellisuudessa esityksen muotoilusta käy ilmi se, että kyse oli kapitalisteja ja heidän kätyreitään vastaan suunnatusta varotoimenpide-ehdotuksesta.
17. Nykyinen tilanne... SKP:n VII ed.kok. mt. s. 122.

Sopimuksen pohjalta SAK:n toiminta kehittyi myönteisesti. Jäsenmäärä lisääntyi. Työnantajat pakotettiin tunnustamaan työehtosopimuskäytäntö. Luottamusmiesjärjestelmä alkoi toimia. Ammatillinen liike tuki merkittävästi yhteiskunnallisia uudistuksia. SAK solmi suhteet Neuvostoliiton ammatilliseen liikkeeseen ja oli mukana perustamassa Maailman Ammattiyhdistysten liittoa (MAL).

Ammatillista taistelua voitiin kehittää suotuisissa olosuhteissa. Demokraattinen yhteistyöhallitus ei yleensä asettanut mitään esteitä työläisten joukkovoiman käytölle. Fagerholmin hallituksen toimeenpanemien Arabian ja Kemin poliisihyökkäyksen kaltaiset toimet eivät tulleet missään tapauksessa kysymykseen Pekkalan hallituksen kaudella. Sodanjälkeinen palkkasäännöstely ei estänyt reaalipalkan nopeaa nousua. Saatiin aikaan muodollisesti ylikompensoiva indeksiehto: elinkustannusindeksin 5 %:n nousua vastaamaan 5.5 %:n palkankorotus, minkä lisäksi tapahtui vuosittain muita korotuksia. Näillä toimilla oli aivan toisenlainen sisältö kuin esim. 1968 alkaen harjoitetulla tulopolitiikalla ja siihen kuuluvalla periaatteella: nimellispalkan kasvu on pidettävä tuottavuuden keskimääräisen kasvun rajoissa.

Vuonna 1946 toimeenpantiin tosin puolen vuoden mittainen hinta- ja palkkasulku, "linnarauha", ammatillisen liikkeen suostumuksella. SKP tuki tuolloin tätä toimenpidettä. VIII edustajakokouksessaan SKP kuitenkin totesi sen virheeksi: "Vuoden 1946 puoliväliin asti jatkunut "linnarauha" palkkarintamalla ehkäisi työläisiä käyttämästä luokkavoimaansa hetkellä, jolloin se olisi tuottanut suurimman tuloksen".[18]

Myönteisestä yleissuunnasta huolimatta ammatillinen liike ei välttynyt takaiskuilta. Pian ilmeni, ettei sosialidemokraattisen puolueen johto tukenut ammatillisessa liikkeessä tehtyä yhteistyösopimusta. SDP:n edustajakokous vuonna 1946 nimitti sitä "antautumissopimukseksi." Tällainen asenne luonnollisesti heikensi ammatillisen liikkeen kamppailua työläisten välittömien etujen puolesta ja kansanvaltaisen uudistuspolitiikan tukena. Samaa kielteistä suhtautumista ammatillisen liikkeen yhtenäisyyteen ilmensi se, että SAK:n johdon sosialidemokraatit enemmistöpäätöksillä peruuttivat SAK:n edustajakokouksen vuonna 1946. Syynä oli se, että edustajakokousvaaleissa olivat kommunistit saaneet enemmistön. Tämänkaltaisin epädemokraattisin menetelmin oikeistososialidemokraatit ehkäisivät ammatillisen liikkeen kehittämistä aidosti työväenluokan yhtenäisenä liikkeenä ja SAK pysyi "eräänlaisena sosdem-koneistona". Tämä seikka oli yksi keskeisimpiä koko maan demokraattista kehitystä hidastaneita tekijöitä.[19] Nyt SAK:n voimaa ei voitu riittävästi käyttää kansanvallan ja taantumuksen välisen kamppailun tärkeimpien kysymysten demokraattiseksi ratkaisemiseksi.

---

18. Ks. Pessi emt.
19. emt.

SKP:n VIII edustajakokous arvioi, että kommunistien olisi pitänyt päättävämmin toimia ammatillisessa liikkeessä saavutettujen voittojen turvaamiseksi ja edelleen kehittämiseksi.[20]

SKDL:n perustaminen

"Puolueväri ei saa olla esteenä demokraattisten voimien yhteenliittymiselle, eikä demokraattinen rintama puolestaan voi sitoa eri kansanluokkien käsiä etujensa puolustamisessa. Mutta kun on kysymyksessä edistys tai taantumus, niin raja on selvä. Edistyksellisessä rintamassa ovat kaikkien kansalaispiirien kaukonäköiset, kansansa etua katsovat kansalaiset, työläiset ja maanviljelijät, henkisen työn tekijät ja liikkeenharjoittajat. Taantumuksen rintamassa ovat kaikenkarvaiset sotarikolliset, sosialisteiksi itseään nimittävistä selviin natseihin saakka."[21]

29. 10. 1944 perustivat SKP, sosialidemokraattisesta puolueesta sodanvastaisen asenteen vuoksi erotettu "kuutosryhmä"[22], Akateeminen Sosialistiseura ja Helsingin Toveriseura Suomen Kansan Demokraattisen Liiton järjestöksi, jonka puitteissa voitiin harjoittaa tehokasta yhteistoimintaa kansanvaltaisen kehityksen ja rauhanpolitiikan puolesta. SKDL:oon liittyi toista sataa sosialidemokraattisen puolueen oikeistojohdon sota- ja sanelupolitiikkaan kyllästynyttä sosialidemokraattista puolueyhdistystä kokonaisuudessaan. Se kasvoi muutamassa kuukaudessa kymmeniä tuhansia jäseniä ja satoja paikallisyhdistyksiä käsittäväksi valtiolliseksi voimatekijäksi.

SKDL:n perustamisella oli erittäin suuri merkitys kansanvaltaisten voimien yhdistäjänä. Sen syntyminen ilmensi ja organisoi entistä laajempien kansankerrosten siirtymistä aktiivisesti kamppailemaan rauhan, demokratian ja yhteiskunnallisen edistyksen puolesta.

Toiminta demokraattisen rintaman kokoamiseksi eduskunnan ja hallituksen tasolla

"Fascismi on juuritettava pois yhteiskunnastamme ja sitä on vastustettava kaikissa sen ilmenemismuodoissa. Maamme virkakoneisto on kansanvaltaistettava ja puhdistettava kykenemättömistä, virkavaltaisista ja fascis-

---

20 emt.
21. SKDL:n perustamisjulistuksesta. SKDL:n kehityksestä ks. Artto mt.
22. M. Ampuja, V. Meltti, Y. Räisänen, Cay Sundström, K.-M. Rydberg, K. H. Wiik.

tisista aineksista sekä saatava virkamiehet käsittämään asemansa kansan palvelijoina. Virastojen työtehoa lisäämällä sekä teknillisillä parannuksilla ja luopumalla virkamiesten erottamattomuudesta on virkakoneisto kauttaaltaan nykyaikaistettava... Myös armeija sekä oikeus- ja poliisilaitos on kaikin puolin uudistettava muuttuneita oloja vastaavaksi."

"Jotta suurpääoman alistaminen kansantalouden ja yhteiskunnan kokonaisetujen palvelukseen olisi mahdollista on se tarvittavassa laajuudessa otettava yhteiskunnan tai yleistä etua valvovien elinten hallintaan."[23]

Käänteentekevä merkitys kansanvaltaisen uudistustaistelun käymiselle eduskunnassa ja hallituksessa oli keväällä 1945 järjestetyillä eduskuntavaaleilla. Vaalien aattona SKDL teki sosialidemokraattiselle puolueelle vaaliliittotarjouksen, jossa ehdotettiin yhteistä taistelua kansanvallan puolesta ja edellytettiin, ettei sotapolitiikkoja asetettaisi yhteisen vaaliliiton ehdokkaiksi.

SDP:n johto hylkäsi vaaliliittotarjouksen yhden äänen enemmistöllä. Sosialidemokraattisen puolueen oppostioryhmä[24] ryhtyi kuitenkin neuvottelemaan vaaliliitosta SKDL:n kanssa ja siirtyi vaalien jälkeen kokonaan SKDL:n riveihin. Osa vaaliliiton puolesta äänestäneistä[25] sulautui puolestaan pian SDP:n oikeistoon.

SKDL:n ja sen jäsenjärjestöjen orgnisaatiot olivat vasta rakennusvaiheessa, niillä oli käytössä vasta pari lehteä ja perusjärjestöjen toimihenkilöt olivat vielä monissa tapauksissa jokseenkin tottumattomia virallisten vaalivalmistelujen suorittamiseen. Porvarillisilla puolueilla ja SDP:llä oli vakiintuneet vaalikoneistot, lehdistönsä ja paljon rahaa. SKDL:n joukkojen etujen mukaiset tunnukset ja innostunut työ tuottivat kuitenkin taantumuspiireille ikävän yllätyksen: SKDL:n vaalitunnus "Fasismia ja taantumusta vastaan laajan kansanvaltaisen rintaman puolesta" sai taakseen 23.5 % äänestäjistä ja SKDL valtasi 49 paikkaa eduskunnassa.[26]

Kansandemokraattien voima ei riittänyt päättämään noudatettavan politiikan suunnasta. Oli löydettävä muodot, joilla eduskunnassa voitaisiin koota mahdollisimman laaja voima demokraattisen linjan taakse. Tältä pohjalta SKDL:n ryhmän esityksestä syntyi maaliskuussa 1945 kolmen suurimman: kansandemokraattisen, sosialidemokraattisen ja maalaisliiton eduskuntaryhmän yhteistyösopimus, "kolmen suuren sopimus". Sopimus sisälsi merkittäviä tavoitteita rauhan ulkopolitiikan ja demo-

23. SKDL:n, Sosialidemokraattisen ja Maalaisliiton eduskuntaryhmien Yhteistyösopimus, Helsinki 1945.
24. Mm. J. W. Keto ja Mauno Pekkala.
25. Mm. Fagerholm.
26. Edustajapaikat jakautuivat seuraavasti: Kokoomus 28, RKP 15, Edistys 9, Maalaisliitto 49, SDP 50, SKDL 49. Kaksi sos.dem.-edustajaa siirtyi SKDL:oon, josta tuli suurin ryhmä, 51 edustajineen.

kraattisen sisäpolitiikan kehittämisestä. Tietystä epäkonkreettisuudesta huolimatta se olisi antanut riittävän pohjan yhteiselle toiminnalle suurpankkien ja -tuotantolaitosten kansallistamisessa sekä virkakoneiston demokratisoimisessa. Mutta paljastui, että sosialidemokraattinen puolue ja Maalaisliitto olivat allekirjoittaneet sopimuksen vain voittaakseen aikaa, eivät sitä toteuttaakseen.

Maalaisliitto ja SDP rikkoivat yhteistyösopimuksen

Sopimuksen pohjalle muodostettiin ensin Paasikiven toinen hallitus ja Paasikiven tultua valituksi presidentiksi SKDL:n Mauno Pekkalan johtama hallitus. Hallitukset eivät kuitenkaan saaneet aikaan sopimuksen ydinkohtien toteuttamista koskevia yhteisiä esityksiä ja kun SKDL teki niiden mukaiset esitykset kansallistamisesta ja virkakoneiston demokratisoimisesta, se jäi eduskunnassa yksin puolustamaan niitä niin sosialidemokraattisen kuin maalisliittolaisenkin ryhmän vastustaessa.

"Kolmen suuren sopimuksesta" ei muodostunut lujan kansanrintaman hallitusohjelmaa. Sopimus erosi ratkaisevasti niistä yhteistyösopimuksista, jotka solmittiin monissa kansandemokratian tietä kehittyneissä Euroopan maissa: näissä maissa oli muodostunut voimakas kansanrintama, jonka johtavana voimana oli kommunistisen ja sosialidemokraattisten puolueiden edustama yhtenäinen työväenluokka. Suomessa tällaista rintamaa ei pääsyt muodostumaan "pääasiallisesti siitä syystä, että maamme sosialidemokraattinen puolue on ollut vankasti oikeistososialidemokraattien hallitsema" ja "oikeistososialidemokratia oli meillä kyllin vahva estääkseen työväen yhteisrintaman syntymisen".[27] Jos sosialidemokraattinen puolue ja eduskuntaryhmä olisivat olleet johdonmukaisesti kolmen suuren sopimuksen takana, Maalaisliitonkin olisi ollut paljon vaikeampi olla piittaamatta siitä.

Minkä vuoksi SDP:n ja Maalaisliiton eduskuntaryhmät allekirjoittivat "kolmen suuren sopimuksen", mutta eivät pitäneet kiinni siitä?

Kevään 1945 eduskuntavaaleissa kaikki puolueet vaalitunnuksissaan pyrkivät esiintymään raunhanpolitiikan ja demokratian kannattajina aavistaen äänestäjien sodan- ja fasisminvastaiset mielialat. Eduskuntaan tuli valituksi eri puolueiden listoilta huomattava määrä vilpittömiä sodan- ja fasisminvastustajia. Niinpä maalaisliiton ja sosialidemokraattien eduskuntaryhmä olivat tilanteessa, jossa ne eivät voineet kieltäytyä allekirjoittamasta SKDL:n esityksestä syntynyttä yhteistyösopimusta.

Mutta mikään aikaisempaa sotapolitiikkaa kannattanut puolue — joita olivat kaikki muut paitsi SKP — ei tehnyt avoimesti pesäeroa aikaisempaan politiikkaansa. Tämän vaatijoita syytettiin

27. Ks. Pessi, emt.

menneitten turhasta penkomisesta tai kostonhalusta, mikäli ei suorastaan avoimesti puolusteltu noudatettua virheellistä linjaa.

Maalaisliiton puoluekokouksessa 1945 Ribbentrop-sopimusta suosittelemassa ollut puolueen puheenjohtaja Kalliokoski tosin vetäytyi syrjään ja kokous hyväksyi "kolmen suuren" sopimuksen äänin 95—43, mutta kokous ei esimerkiksi hyväksynyt Urho Kekkosen puheenvuorossaan esittämää lausumaa, jolla olisi tuomittu Ribbentrop-sopimus, joka pitkittäessään sotaa oli vaatinut tuhansia tarpeettomia suomalaisia uhreja.[28] Sotapolitiikan tappio ei merkinnyt Maalaisliiton irtoamista maatalousmonopolien vaikutuksesta tai sen asettumista pienviljelijöiden kannalle. Monista myönteisistä sisäisistä kehityspiirteistään huolimatta puolueesta ei noissa oloissa muodostunut johdonmukaista demokraattista voimaa, vaan puolueen oikeistovoimat tukivat tarmokkaasti suurpääoman ja Kokoomuksen johdolla käytyä antikommunistista taistelua.

Oikeistososialidemokratia oli taantumuksen pääase työväenluokan hajottamisessa

SDP:n johdossa olevat oikeistoainekset eivät halunneet tehdä itsekritiikkiä aikaisemmasta toiminnastaan, vaikka puolueen sisällä monet johtavatkin henkilöt puolueen parasta ajatellen sitä esittivät, esimerkiksi SDP:n ensimmäisessä sodanjälkeisessä puoluekokouksessa 25.—29. 11. 1944. Väinö Tannerin oikeistolaista suuntaa kannattavat henkilöt, jotka olivat toimineet aktiivisesti Aseveliliiton[29] johdossa ja joilla ei ollut minkäänlaista aatteellista pohjaa, säilyttivät enemmistöaseman puolueen johdossa. Tämä ryhmä, jota aiheellisesti nimitetään "asevelijuntaksi" kantaa suuren vastuun Pekkalan hallituksen tappioista ja myös sen jälkeisestä työväenluokalle vahingollisesta kehityksestä.

Rehellisen suuntatarkistuksen sijaan SDP:n oikeistojohto katsoi, että "Sosialidemokraattisen puolueen ulkopoliittisessa asennoitumisessa ei ole yhtään valonarkaa kohtaa".[30] Näin julistettiin yhä päivänvalon kestäväksi Tannerin sodanaikaiset puheet, kuten esimerkiksi seuraava 9. päivältä syyskuuta 1941: "Ihmiskunnan tulevaisuuden vuoksi on välttämätöntä, että tämä turmiollinen järjestelmä (bolshevismi) saadaan hävitetyksi." Tämän kirkkaan näkemyksen mukaista politiikkaa SDP oli asettunut tukemaan, kun se maailman ainoana sosialidemokraattisena

28. Kähkölä ym. Suomi K-linjalla, Keuruu 1974, s. 24.
29. Suomen Aseveljien liitto, joka välirauhansopimuksen määräysten perusteella lakkautettiin, pyrki "yhteisten sotaponnistusten" nimissä rakentamaan luokkarauhaa. Sen johtoon kuuluivat mm. Väinö Leskinen ja Unto Varjonen, joka siirtyi SDP:n puoluesihteeriksi sodanjälkeisessä puoluekokouksessa.
30. SDP:n puoluetoimikunnan julkaisema "Sosialidemokratian tie".

puolueena kannatti aseveljeyttä Hitlerin kanssa neuvostovastaisessa sodassa. Ennen sotaa Sosialidemokraattisen puolueen oikeistojohto oli ratkaisevalla tavalla vaikeuttanut taistelua fasismia ja sodanvaaraa vastaan kieltäytymällä kommunistisen puolueen esittämästä yhteisrintamasta sotaa ja fasismia vastaan[32] ja hajottamalla 30-luvun taitteessa ammatillisen liikkeen, mikä ratkaisevasti auttoi fasismia lakkauttamaan vanhan ammatillisen keskusjärjestön.

SDP:n oikeistojohdon toiminta sodan jälkeen osoittaa, että se ei ollut luopunut vanhasta linjasta. Välirauhansopimuksen jälkeinen tilanne pakotti sen mukauttamaan t a k t i i k k a a n s a ja esiintymään esim. kevään 1945 eduskuntavaaleissa rauhan ja demokratian puolustajana.

Mutta todellisuudessa SDP ei ollut muuttunut aikaisempaa sosialistisemmaksi, ei rauhanomaisemmaksi, vaikka korostikin "rauhanomaisuuttaan" erona kommunisteihin — eikä edes demokraattisemmaksi. Toisinaan sosdem-johtajat puhuivat myönteisessä hengessä "sosialisoinnista", kuten he kansallistamista nimittivät, mutta itse teossa he vastustivat sitä: kesällä 1946 he kieltäytyivät kannattamasta SKDL:n lakialoitetta suurpankkien ja suurtuotantolaitosten kansallistamisesta viittaamalla perustettuun "sosialisoimiskomiteaan", jonne asia heidän taktiikkansa mukaisesti sitten hautautuikin. Rauhaa SDP:n oikeistojohtajat puolustivat levittämällä Suomessa "erittäin merkittävinä" pitämiään sosialidemokraattisten puolueiden kansainvälisen järjestön, COMISCOn (myöhemmin Sosialistinen Internationaali) imperialismin "kylmää sotaa" tukevia erittelyjä maailmantilanteesta.[33] Rauhanomaista sisäpoliittista uudistussuuntaa edustivat kirkkaimmillaan Fagerholmin sosdem-vähemmistöhallituksen määräyksestä suoritetut väkivaltaiset poliisihyökkäykset Arabiassa ja Kemissä. Kun sisäministerin paikka oli SKDL:n edustajalla, ei tällaisesta voinut olla puhettakaan. Demokraattisuuttaan SDP:n oikeistojohto osoitti kerrotulla tavalla ammatillisessa liikkeessä, tukemalla hyökkäyksiä demokraattista Valtiollista poliisia vastaan, aloittamalla "jo riittää pakkodemokratia" -tunnuksen avulla taistelun koko sodanjälkeistä demokraattista suuntausta vastaan.

Niille työläisille, jotka olivat perinteisesti syystä tai toisesta kiinnittyneet sosialidemokraattiseen puolueeseen, ei riittävän laajasti selvinnyt, että puolueen johto ei ollut enempää sosialismin kuin laajan demokratiankaan kannalla, vaan myötäili monopolien ja taantumuksen asiaa. Tähän vaikutti myös se, että kommunistinen puolue ei ollut kyennyt riittävästi paljastamaan SDP:n johtoa. SKP:n VIII edustajakokous arvioikin, että puo-

32. Sosialidemokraattisesta puolueesta erotettiin Akateeminen Sosialistiseura, joka mm. lehdessään Soihdussa pyrki rakentamaan fasismin ja sodan vastaista rintamaa. Ks. Erkki Susi: ASS ja Soihtu 1930-luvulla — työväen yhteisrintaman ja kansanrintaman puolesta, Soihtu 1/1972.
33. Ks. Salomaa mt. ss. 182—187.

lue oli harjoittanut riittämätöntä oikeistososialidemokratian arvostelua.[34]

Taantumuksen hyökkäys johtaa käänteeseen maan politiikassa 1948

Vuoden 1946 kuluessa alkoi maamme taantumusvoimien vastarinta voimistua. Ne nojasivat kansainvälisen imperialismin hyökkäykseen jonka tavoitteina oli Neuvostoliiton sotilaallinen saartaminen, siirtomaajärjestelmän säilyttäminen ja kapitalismin asemien säilyttäminen ja palauttaminen Euroopassa ja jota säestivät uhkailut uudella maailmansodalla ja atomipommilla — jollainen oli vuoteen 1949 saakka vain USA:lla.

Lavasteet, joiden avulla taistelu demokraattista suuntausta vastaan käytiin, olivat sangen läpinäkyviä, mutta eivät tehottomia.

Aluksi hyökättiin Pekkalan hallituksen talouspolitiikkaa vastaan. Sosdem-johtajat muiden joukossa selittivät, että "palkkojen korotus johtaa inflaatioon"; syy rahan arvon alenemisesta yritettiin vierittää työläisten ja Pekkalan hallituksen niskoille, vaikka juuri Pekkalan hallituksen oli onnistunut pysäyttää sotatalouden perintönä saatu inflaatio.

Pian siirryttiin järeämpään poliittiseen aseistukseen. Keskeisimpiä tunnuksia antikommunistisessa kampanjassa oli oikeistososialidemokraattien esiinnostama "jo riittää pakkodemokratia", jolla selvästi suuntauduttiin koko demokraattisen suuntauksen lopettamiseen ja ruorin kääntämiseen jyrkästi oikealle. Valtiollinen poliisi oli keskeisimpiä hyökkäyksen kohteita. Kokoomus, jonka siunauksella vanha Valpo on harjoittanut mielivaltaista työläisten vainoa, esitti välikysymyksen demokraattisen Valpon toiminnasta. Valpoa, joka rohkeni tutkia asekätkentäjuttua ja muutenkin puolustaa rauhan ja demokratian politiikkaa, syytettiin asiantuntemattomuudesta, poliittisesta mielivallasta ja ties mistä. Sotasyyllisyysoikeudenkäyntiä vastaan niinikään nostettiin propagandaa. Oikeudenkäynti oli kuulemma ennenkuulumaton oikeusvaltiomme historiassa, vaikka sotaan syylliset olivat selvästi rikkoneet jopa hallitusmuotoa sivuuttaessaan eduskunnan sodasta päätettäessä. Useimmat kansanedustajat saivat vasta Hitlerin puheesta 21. 6. 1941 kuulla että Suomi oli sitoutunut taistelemaan Saksan rinnalla Neuvostoliittoa vastaan.

Kevättalvella 1948 suunnattiin isku Neuvostoliiton ehdottamaa YYA-sopimusta vastaan: sopimuksen mukaan kuulemma tultaisiin "suomalaisia siirtämään Siperiaan". Taantumus hävisi kuitenkin tämän kamppailun ja sopimus solmittiin.

Suurisuuntaisimpia lavastuksia oli kevään 1948 "vallankaappaushölmöily" juuri eduskuntavaalien aattona. Sosdem-lehdistö muiden lehtien etunenässä julkaisi provokaation "kommunistien

34. Ks. Pessi mt.

vallankaappauksesta". Juttu oli niin uskomaton, että sen levittäjät ovat joutuneet itsekin sen myöhemmin tunnustamaan. Väinö Leskinen, silloinen asevelijunttaan kuulunut SDP:n johtohenkilö tunnustaa: "Huhu kommunistien vallankaappauksesta sattui otolliseen aikaan ja kasvoi otollisessa maaperässä. Asevelisosialistit löivät löylyä kiukaalle, ja mikäli kommunistien taholta nähtiin asiassa lavastuksen makua, on myönnettävä, että siitä voi aiheellisesti syyttää Paasivuorenkatu 3:n puoluetoimistoa ja edesmennyttä poliisikomentajaa."[35]

Taantumus onnistui osittain tavoitteissaan. Se sai lyödyksi hajalle "kolmen suuren" yhteistyön. Se onnistui myös eduskuntavaaleissa siten, että SKDL:n paikkaluku putosi 11:llä, vaikka SKDL:n äänimäärän vähennys olikin vain 20 000. Sen sijaan taantumus ei kyennyt toteuttamaan toista suurta tavoitettaan, kansandemokraattisen liikkeen hajottamista.

Pekkalan hallituksen tilalle nimitettiin Fagerholmin sosialidemokraattinen vähemmistöhallitus. SKP:n puoluetoimikunnan arvio oli: "Maahamme on perustettu hallitus, jonka tarkoituksena on avata tie vanhaan taantumukselliseen sisäpolitiikkaan ja neuvostovastaiseen ulkopolitiikkaan ... auttaa taantumusporvaristo valtaan".[36]

Kyseessä oli muodollisesti sosdem-vähemmistöhallitus, mutta todellisuudessa se nojasi oikeiston tukeen. Miksi, sen kertoi Vaasa-lehti presidentinvaalien 1950 alla: "Jos maassa olisi ollut puhtaasti porvarillinen hallitus, on varmaa, että sosialidemokraatit eivät olisi voineet eivätkä olisi halunneetkaan pitää SAK:ta ja työläisjoukkoja kurissa kuin nyt heidän vastatessaan järjestyksen ja laillisen menon säilymisestä".[37] Kokoomuksen kansanedustaja Aarno Tuurna nimittikin Fagerholmin hallitusta käyttökelpoiseksi aasiksi.

SKP KASVOI VOIMAKKAAKSI JOUKKOPUOLUEEKSI

"Puoluekokous teroittaa kaikkien puolueen jäsenien mieliin, että kommunistisen puolueemme voimakas järjestelmällinen kehitys, sen eheys ja yhtenäisyys, sen järjestöjen ja jäsenten aktiivisuus ja valtiollisen tietoisuuden kasvu ovat välttämättömiä edellytyksiä työmme menestymiselle nykyisellä tärkeällä kehityskaudella."[38]

Sodanjälkeisinä vuosina SKP kasvoi nopeasti laajaksi julkiseksi joukkopuolueeksi. Puolue piti ensimmäisen — vielä puolisalaisen — konferenssinsa sodan jälkeen jo lokakuussa 1944, jossa

35. Leskinen, Asevelisosialismista kansanrintamaan ss. 43—44, Tuure Lehénin mukaan, Vallankaappaushölmöily 1948, Pori 1972 s. 28.
36. Janhunen mt. s. 36.
37. Salomaan mt. s. 200 mukaan.
38. Nykyinen tilanne ... SKP:n VII ed.kok. mt. 122.

asetettiin tehtävät julkisen toiminnan kaudella ja valittiin väliaikainen puoluetoimikunta.[39]

Puolueen kannatus oli koko ajan ollut monta vertaa jäsenmäärää suurempi. SKP:n johtaman SKDL:n kevään 1945 eduskuntavaaleissa saamat 49 paikkaa on 26 paikkaa enemmän kuin vasemmistotyöväen vaaliliitto sai viimeksi esiintyessään eduskuntavaaleissa 1929. Puolueen nopea järjestöllinen kasvu osoitti että työtätekevät tunsivat sen omakseen.

Maanalaisuuden kaudella puolueelle oli muodostunut luja kaaderisto, joka vaikeista oloista huolimatta oli kyennyt hankkimaan perusteelliset poliittiset tiedot. Puolueen nopea rakentaminen laajaksi julkiseksi joukkopuolueeksi asetti valtavat vaatimukset puolueen järjestölliselle työlle ja puoluekasvatustyölle. Olihan vuonna 1948 vain vajaa neljä prosenttia 50 000 jäsenestä ollut puolueen jäsenenä enemmän kuin viisi vuotta! Oli löydettävä julkisen joukkopuolueen toimintamuodot ja johtomenetelmät. Puolueen kaaderien ja uusien jäsenten optimismi ja taisteluhenki korvasivat paljon koulutuksen puutteesta. Mutta pelkkä innostus ei riitä selittämään sitä lujuutta jonka puolue saavutti jo poliittiseen käänteeseen mennessä 1948. Tuonkin vuoden jälkeen SKP:n jäsenmäärä lisääntyi. Organisaatioltaan löyhempi, ilman selkeää ideologiaa oleva demokraattinen yhteistyöjärjestö SKDL sen sijaan menetti jonkin verran ei-kommunistisia jäseniä perusjärjestöistään.[40]

SKP:n vaatimukset vastasivat työtätekevän kansan etuja

"Meillä ei ole mitään salattavaa. Me asetamme avoimesti vaatimuksemme ja tunnuksemme kaikkien arvosteltavaksi. Pyydämme kaikkien niiden kannatusta ja tukea, jotka hyväksyvät nämä tunnukset ja olemme valmiit yhteistyöhön kaikkien niitten kanssa, jotka vilpittömästi yhtyvät meidän kanssamme toimintaan maamme ja kansamme etua silmälläpitäen. Meillä ei ole ajettavana eikä puolustettavana mitään etuja eikä mitään pyrkimyksiä, jotka eivät olisi koko työväenluokan ja koko työtätekevän kansan etujen ja pyrkimysten mukaisia."[41]

Sotapolitiikan ja fasismin tappio ja sen jälkeiset myönteiset uudistukset olivat niiden tavoitteiden mukaisia, joita SKP oli syntymästään saakka ajanut.

---

39. Puoluesihteeriksi valittiin Ville Pessi, puheenjohtajaksi Aimo Aaltonen ja puoluetoimikunnan muiksi jäseniksi Kauko Heikkilä, Matti Huhta, Paavo Kivikoski, Hertta Kuusinen, Aaro Uusitalo ja Matti Janhunen.
40. Ks. Artto mt. s. 11.
41. Yhteistyöhön kansamme vapauden, paremman elämän ja valoisamman tulevaisuuden puolesta, SKP:n puoluetoimikunnan vetoomus lokakuu 1944. Ks. esim. SKP:n vuosikirja 11 mt. ss. 107—108.

Se oli ainoa puolue, joka ei ollut millään tavoin eikä missään vaihessa sekaantunut neuvostovastaiseen sotapolitiikkaan. Se oli puolustanut Neuvosto-Karjalaa suomalaisten interventionistien hyökkäystä vastaan 20-luvun taitteessa, se oli moottorina rakennettaessa kansanrintamaa sotaa ja fasismia vastaan 30-luvulla, se oli perustamassa Suomen ja Neuvostoliiton Rauhan ja Ystävyyden Seuraa talvisodan jälkeen. Koko tätä kamppailua se oli joutunut käymään ainoana puolueena lukuunottamatta niin ikään fasismin kieltämää Sosialistista työväenpuoluetta. Vasta katkerien sotavuosien jälkeen neuvostoystävyyden linja alkoi saada maamme vallanpitäjien tunnustusta osakseen. Niinpä voi sanoa, että välirauhansopimuksessa otettiin ensimmäinen ja YYA-sopimuksessa toinen askel kohti SKP:n ulkopoliittisen linjan oikeaksi tunnustamista.

SKP oli toiminut työtätekevien demokraattisten oikeuksien puolesta, taistellut lapualaisfasismia vastaan, toiminut vasemmistotyöväen julkisen järjestäytymisoikeuden puolesta ja joutunut tästäkin syystä suurporvariston ja fasistien hyökkäyksen pääkohteeksi. Tässäkin taistelussa SKP turhaan vetosi muihin puolueisiin.

SKP oli myös sodanjälkeisen uudistustaistelun aktiivisin voima. Työkansan saavutukset olivat myös SKP:n lokakuussa 1944 pidetyn puoluekonferenssin määrittelemän linjan voittoja. Tuossa VII edustajakouksen vuonna 1945 vahvistamassa linjassa esitettiin kansanvallan johdonmukaisen kehittämisen askeleet, joista osa onnistuttiin yhteistyöhallitusten kaudella ottamaan, mutta joista suurimmat jäivät ottamatta. Kommunistien toiminta joukkojen taistelun järjestämiseksi, ammatillisen liikkeen taistelukyvyn puolesta, demokraattisen rintaman kokoamiseksi SKDL:n, "kolmen suuren sopimuksen" ja muiden muotojen puitteissa oli korvaamatonta kansanvallan edistysaskeleet mahdollistaneen poliittisen voiman kokoamiseksi. Tässä taistelussa SKP itse kasvoi voimakkaaksi ja ideologisesti lujaksi joukkopuolueeksi, jota taantumus ei ole onnistunut lyömään hajalle, jota oikeisto ei ole onnistunut eristämään työtätekevien joukoista ja jota reformismi ei ole onnistunut "sopeuttamaan" valtiomonopolistiseen järjestelmään. SKP:n nykyisen voimistumisen myötä voimistuvat edellytykset sellaisen demokraattisen rintaman kokoamiseksi ja laajentamiseksi, joka palauttaa kunniaan "kolmen suuren sopimuksen" keskeytyneet perinteet uudessa tilanteessa, uusin muodoin ja aikaisempaa päättäväisemmin.

Syyt demokraattisen kehityksen hitauteen Suomessa

Ote puoluesihteeri Ville Pessin selostuksesta SKP:n VII edustajakokouksessa 1948

SKP:n VIII edustajakokous pidettiin 30. 8. 1948 tilanteessa, jossa SKDL oli kärsinyt vaalitappion ja maan politiikan suunnassa oli tapahtunut käänne. Edustajakokouksen tärkeimmäksi työksi muodostui sodan jälkeisen ajan kehityksen arvioiminen, VII edustajakokouksen määrittelemän linjan menestyksen arvioiminen. Tärkeimmän osan tästä arviosta muodostaa puolueen pääsihteeri Ville Pessin (sittemmin puolueen pääsihteeri vuoteen 1969, 16. edustajakokouksessa hänet valittiin SKP:n kunniapuheenjohtajaksi) edustajakokoukselle esittämä toimintaselostus, jossa tarkastellaan syitä demokraattisen kehityksen hitauteen Suomessa.

Julkaisemme seuraavassa otteen tästä selostuksesta. Se täydentää Jukka-Pekka Takalan artikkelia tässä numerossa. Samoin se antaa perspektiiviä kauden 1966—1971 tarkastelulle. Seuraavassa käsitellään Pessin selostuksessa esiintuotuja tekijöitä ja samankaltaisia ilmiöitä 1960—70-luvuilla lähinnä SKP:n keskuskomiteassa viime vuoden kesäkuussa pidettyjen puheenvuorojen pohjalta. (Ks. Puheenvuoroja kommunistien toiminnasta, Helsinki 1973, julkaisija SKP:n Uudenmaan piiri.)

1. Kokonaistilanne 1944—48 ja 1966—71 olivat erilaiset. Siitä muodollisesta yhtäläisyydestä huolimatta, että suunnilleen samat puolueet muodostivat hallituspohjan, erosi Pekkalan hallitus täydellisesti Paasion, Koiviston ja Karjalaisen hallituksista 1966—71. Kun Pekkalan hallituksen aikana saadut tulokset olivat pääasiassa myönteisiä niin 1966—71 keskustavasemmistohallitusten aikaa voidaan arvioida pääasiassa valtiomonopolistisen kapitalismin voimakkaan kasvun ajaksi. Sodanjälkeisten yhteistyöhallitusten syntyessä oli tapahtumassa politiikan perusteellinen käänne. Vastaavaa perustavanlaatuista käännettä ei 1966 ollut odotettavissa eikä sel-

laista tapahtunutkaan. Pekkalan hallituksen kaudella työväenluokka ja demokraattiset voimat olivat voimakkaassa nousun ja järjestäytymisen prosessissa kuten joukkoliikkeet, vaalivoitot ja järjestöjen kasvu osoittivat. Vuonna 1966 ei SKP ollut saavuttanut vaalivoittoa, joukkoliikkeessä ei ollut kasvua. Sodan jälkeisinä vuosina kommunisteilla oli aloite käsissään vaikkakaan he eivät onnistuneet kokoamaan riittävän laajaa rintamaa. Vuonna 1966 kommunistien mukaan tulo hallitukseen tapahtui yllättäen: "Puolue esitti 18 vuoden ajan vaatimusta kansanvaltaisten voimien yhteistyöhallituksesta, kuitenkin puolueemme osallistuminen hallitukseen keväällä 1966 tapahtui odottamatta." (SKP:n ylimääräisen edustajakokouksen 1970 poliittinen asiakirja).

Yhtäläisyys näiden kausien välillä on siinä, että kummallakaan kerralla ei muodostunut kansanrintamaa. Pekkalan hallitus oli parlamentaarisen yhteistyön muoto, jossa kaksi kolmannesta yhteistyön harjoittajista ehkäisi hyväksytyn sopimuksen tärkeimpien kohtien toteuttamisen. Vielä vähemmän kansanrintamaa muodostui 1966. Eri asia on, että silloin kyllä erheellisesti puhuttiin kansanrintamasta.

2. Pessin esittämässä selostuksessa korostetaan, että kommunistit suorittivat silloin riittämätöntä sosialidemokratian periaatteellista kritiikkiä. 1960-luvulla tämä puutteellisuus esiintyi vielä voimakkaampana. "Tämän kauden ilmiöihin kuuluu, että yhteistoiminnan kehittämisen tunnuksella lopetettiin oikeistososialidemokratian ideologisten asenteiden ja opportunistisen politiikan arvostelu. Tällainen linja johti välien rikkomiseen TPSL:n kanssa, mikä suuresti edesauttoi SDP:n johdon hegemoniapyrkimyksiä." (Taisto Sinisalo, Suomen Kommunistinen Puolue 1960 ja 1970 luvulla. Hajaannuksen syyt ja tie taiseluvoiman tehostamiseen, emt., s. 18.)

3. VIII edustajakokous arvioi, että linnarauha-sopimukseen suostuminen ja taipuminen SDP:n hegemonistisiin vaatimuksiin heikensi ammatillisen liikkeen kehittämistä. 1960-luvulla ay-liikkeen taistelun kehittämisessä tehtiin erityisen voimakkaita virhearviointeja. "Huippuna 'kansallisten etujen' nimessä tapahtuvassa yhteistyössä porvariston kanssa on Suomessa Liinamaan sopimuksen aloittama tulopolitiikka. SKP:sta tuli ensimmäinen ja ainoa kommunistinen puolue,

jonka edustajat ovat hyväksyneet tämänlaatuisen sopimuksen kapitalistien kanssa, sopimuksen jolle puolue sen allekirjoittamisen jälkeen antoi enemmistöpäätöksellä hyväksymisen. Tämän sopimuksen hengessä omaksuttiin joukkoliikkeiden lopettamisen linja." (Sinisalo, emt., s. 19). Myös SAK:n eheytyminen 1969 siten kuin se tapahtui — sosialidemokraattien ehdoilla — asetti rajoja ay-liikkeen taisteluvalmiudelle.

4. SKP:n ylimääräinen edustajakokous arvioi samalla tavalla kuin SKP 1948, että joukkoliikkeen yhdistämisessä hallitus- ja parlamenttityöhön esiintyi pahoja puutteita. "Kuten toteaa ylimääräinen edustajakokous, kommunistien parlamentaarinen toiminta ja heidän toimintansa hallituksessa ei osoittanut päättäväisyyttä ja aloitteellisuutta, mukautui yhteistyöhallituksessa olevien hallituskumppaneiden politiikkaan eikä saanut riittävää tukea työväenluokan ja muiden työtätekevien taholta. Tämän joukkoliikkeen tuen puolueen olisi tullut itse organisoida. Kommunistit eivät onnistuneet hyväksikäyttämään saavutettuja asemia joukkoliikkeen kehittämiseksi eivätkä kyeneet tällaisen liikkeen avulla saavuttamaan poliittisten voimasuhteiden muutosta maassa eivätkä lujittamaan ja laajentamaan omia asemiaan." (Erkki Tuominen, Puolueen politiikan lähtökohdat, emt., ss. 69—70.)

5. Puolueen taistelu ideologisella rintamalla arvioitiin 1948 olleen puutteellista. 1960-luvulla tämä ongelma sai aivan toiset mittasuhteet kun itse puolueessa hyökättiin marxismi-leninismin perusasettamuksia vastaan. "Vuosina 1965—1968 (suoritettiin) laajamittainen hyökkäys marxismi-leninismin perusasettamuksia vastaan jolloin hyökkäyksen kohteena olivat mm. marxilainen oppi valtiosta ja proletariaatin diktatuurista, marxilais-leniniläisen puolueen johtavasta osuudesta jne." (Sinisalo, emt., s. 13) "SKP:n riveissä (on) syntynyt ja kehittynyt 1950- ja 1960-luvuilla vakava oikeisto-opportunistinen virtaus, poikkeama marxismi-leninismin ja proletaarisen internationalismin peruslinjasta." (Sinisalo, emt.)

Vuonna 1944 SKP:lla ei ollut käytössään ainuttakaan kokemusta osallistumisesta hallitukseen. Vuonna 1966 SKP:lla oli Paasikiven ja Pekkalan hallituksien historiallinen kokemus ja myös tuosta kaudesta VIII edustajakokouksessa

esitetty arvio, joka sisälsi myös itsekritiikkiä kommunistien omasta toiminnasta. Samat virheet joista VIII edustajakokous mainitsi näytetään tehdyn vielä voimakkaammin 1966 jälkeisellä kaudella. Tällä oli työväenluokan taistelulle erittäin suuri merkitys: "Tärkein heikkous maamme työväenluokan taistelussa on, että kommunistisen puolueen yhtenäisyyttä ei ole palautettu." (Sinisalo, emt., s. 4).

Vasta puolueen ylimääräinen ja 16. edustajakokous viitoitti tien ulos näistä virheistä. Puolueen ottamia edistysaskeleita kuvaavat seuraavat tekijät:

"(1) Avoimet hyökkäykset marxismi-leninismiä ja proletaarista internationalismia vastaan ovat oleellisesti vähentyneet.

(2) Puolueen päätökset useista politiikkaa koskevista kysymyksistä ovat olleet yksimielisiä ja perustuneet kestävään luokkalinjaan puolueen edustajakokousten päätösten mukaisesti.

(3) Puolueen jäsenkunnassa on selvästi lisääntynyt aktiivisuus ja päättäväisyys puolueen ylimääräisen ja 16. edustajakokouksen päätösten toteuttamiseksi.

(4) Työläisnuoriso, opiskeleva nuoriso ja kulttuurityöntekijät ovat ratkaisevasti laajemmin kuin ennen tukemassa puolueen marxilais-leniniläistä linjaa." (Urho Jokinen haastattelussa 70-luku — Kommunistisen puolueen ja nuorisoliikkeen nousukautta, Soihdunkantaja 5/74.) — Toimitus.

VII puoluekokous oli asettanut puolueemme tehtäväksi liittää kaikki demokraattiset voimat yhteistyöhön fasismia ja taantumusta vastaan kansanvaltaisen kehityksen edistämiseksi. Tämä päälinja oli epäilemättä oikea, sillä neuvostoaseiden voitto oli antanut kansallemme demokraattiset oikeudet ja vapaudet. Taantumus ei voinut enää harjoittaa avointa väkivaltaa joukkoja kohtaan. Näemme kuitenkin, että käytännölliset tulokset tämän yleislinjan toteuttamisesta ovat niukat. Meillä on siis syytä käydä itsekritiikkiä siitä, miksi saavutuksemme ovat jääneet vähäisiksi, mitkä syyt ovat olleet maamme kansanvaltaisen kehityksen tiellä.

Ensimmäinen syy demokraattisen kehityksen hitauteen maassamme on ollut se, että kansamme omakohtainen taistelu Suomen vapauttamiseksi sodanaikaisesta saksalaisikeestä oli vä-

häistä. Suomen kansa joutui tosiasiallisesti taistelemaan koko sodan ajan saksalaisherruuden puolesta, koska taantumukselliset puolueet olivat aikaisemmin onnistuneet saattamaan kansamme valtaosan siihen uskoon, että Suomen vihollisia olivat Neuvostoliitto ja muut yhdistyneet kansakunnat ja että Suomen todellisena vihollisena kansaamme orjuuttanut natsi-Saksa oli muka maamme "ystävä" ja "auttaja'. Luullen taistelevansa Suomen puolesta suurin osa kansaamme taisteli miltei loppuun asti Hitler-Saksan puolesta. Vain vähäinen osa kansastamme ymmärsi, että Suomi taisteli sodassa väärällä puolella, ja vieläkin pienempi joukko nousi kommunistien johdolla vastustamaan hitleriläistä sotaa. Mutta maan sotahallitukset olivat kyllin voimakkaita kyetäkseen murskaamaan näiden edistyksellisten voimien vastarinnan keskitysleireillä, vankiloilla, pakkotyöllä ja teloittajan aseilla. Kansan valtaosa joutui siten koko sodan ajan taistelemaan vierasmaalaisen orjuuttajan ja sen käytettävissä olleiden sotahallitusten puolesta osallistumatta vapaustaisteluun niitä vastaan.

Sodan loppuvaiheessa tilanne jossakin määrin muuttui. Natsi-Saksan satelliitteina toimineet sotakiihkoilijat menettivät tappioittensa johdosta paljon kannatustaan. Vuoden 1944 välirauha solmittiin kuitenkin olosuhteissa, joissa taantumukselliset voimat eivät menettäneet asemiaan. Valtaan jäivät ensimmäisinä kuukausina välirauhansopimuksen solmimisen jälkeen vanhojen sotapuolueitten edustajat, rauhan ja demokratian viholliset. Heillä oli valta-asema kaikkien porvarillisten puolueiden lisäksi myös sosdem-puolueessa, ja sentähden nämä taantumukselliset voimat menettivät monopoliasemansa vain valtion johdossa. Mutta, kuten puolueemme VII edustajakokous korosti, ne eivät olleet menettäneet poliittista taistelukykyään eivätkä sisuaan. Niille jäi virkakoneistoon ja armeijaan ylivoittoinen asema, ja niiden vaikutus valtion asiain johtamisessa oli merkittävä. Näistä asemista taantumus aloitti sitkeän taistelun maamme demokraattisen kehityksen ehkäisemiseksi.

T o i n e n tärkeä syy demokraattisen kehityksen hitauteen ja pysähtymiseen viime aikoina on ollut kansanrintaman puuttuminen. Tiedetään, että kansandemokraattisissa maissa kansansanjoukkojen käymä fasisminvastainen taistelu johti osittain jo sodan aikana, mutta ainakin sodan päättymisvaiheessa laajan kansanrintaman muodostamiseen taistelussa taantumusta ja sen valtaanpalaamispyrkimyksiä vastaan. Tämän kansanrintaman perusvoimana on ollut työväenluokka, jota ovat edustaneet kommunistiset ja sosialidemokraattiset puolueet. Tämän perusvoiman ympärille kansanrintamaan ovat näissä maissa yhtyneet kaupunkien väliluokkia ja maaseudulla työtätekevää talonpoikaistoa edustaneet puolueet. Suurpääoman johtama taantumusleiri on siten kansandemokraattisissa maissa kadottanut kannatuksensa ja hävinnyt taistelun toisensa jälkeen, Demokraattinen kehitys on mennyt eteenpäin nopeasti.

Meillä Suomessa tällaista laajaa kansanrintamaa ei päässyt muodostumaan pääasiallisesti siitä syystä, että maamme sosialidemokraattinen puolue on ollut vankasti oikeistososialidemokraattien hallitsema. Suomen sosdem-puolue erosi tämän maailmansodan aikana ratkaisevasti muiden maiden sosdem-puolueista siinä suhteessa, että sen tannerilainen johto liittyi aktiivisesti kannattamaan Saksan natsien sotaretkiä Neuvostoliittoa ja muita yhdistyneitä kansakuntia vastaan, mitä minkään muun maan sosialidemokraattinen puolue ei ainakaan avoimesti julennut tehdä. Tässä fasistisessa sotaliitossa maamme sosdem-puolueen johtavat henkilöt eivät unohtaneet ainoastaan sitä, että sosialidemokraattisen puolueen pitäisi alkuperäisen tarkoituksensa mukaisesti olla sosialistinen puolue, vaan vieläpä senkin, että sen pitäisi olla demokraattinen puolue. Taisteltuaan koko toisen maailmansodan ajan maailmanfasismin puolesta demokratiaa vastaan sosdem-puolueen johtohenkilöt jatkoivat fasismin häviön jälkeen demokratianvastaista taisteluaan taantumuksen puolesta. Käyttäen hyväkseen byrokraattista järjestökoneistoaan he nujersivat puolueensa jäsenjoukkojen keskuudessa syntyneen opposition, karkoittivat vähitellen puolueen johtopaikoilta kaikki ne, jotka tavalla tai toisella olivat ilmaisseet kannattavansa yhteistyötä kommunistisen ja muiden demokraattisten voimien kanssa. Sosdem-puolueen johto, jossa ovat saaneet esteettömästi hallita Väinö Tanner ja hänen jälkeensä muut vanhan sotapolitiikan kannattajat, torjui kaikki kommunistien ja muiden kansandemokraattien tekemät yhteistyötarjoukset. Täten ei kansanrintamalle voinut meidän maassamme muodostua sitä vahvaa perustaa, jonka kaksi työväenpuoluetta muodostivat sille kansandemokratian maissa. Oikeistososialidemokratia oli meillä kyllin vahva estääkseen työväen yhteisrintaman syntymisen.

Saavutettuaan vaaleissa osittaista menestystä sosdem-puoluejohto on hyljännyt jo kaikki puheetkin yhteistyöstä kommunistien kanssa ja liittoutunut entistä läheisemmin taantumusporvariston kanssa vastustamaan demokraattista kehitystä.

Tosin meillä solmittiin vuoden 1945 vaalien jälkeen kolmen eduskuntaryhmän yhteistyösopimus. Tämä sopimus erosi ratkaisevalla tavalla niistä yhteistyösopimuksista, joita syntyi aikoinaan kansandemokratian maissa. Näissä maissa yhteistyösopimukset solmittiin yhdistyneen työväenluokan ollessa selvästi kansanrintaman johtavana voimana. Se antoi iskuvoiman ja toimintakykyisyyden koko kansanrintamalle. Mutta meillä kolmen eduskuntaryhmän yhteistyösopimuksessa ei työväenluokan vaikutus tuntunut muuten kuin SKDLn edustajien kautta. Sosdem-eduskuntaryhmä vastusti sopimuksen demokraattisten pykälien toteuttamista, vastusti valtiokoneiston demokratisoimista, suurteollisuuden kansallistamista ja maareformin toimeenpanoa yhtä itsepintaisesti kuin maalaisliittokin. Kolmisopimuksen merkeissä ei siis syntynyt kansanrintamaa, vaan syntyi parlamentaarinen yhteistyö, jossa kaksi kolmannesta yhteistyön harjoittajista ehkäisi hy-

väksytyn sopimuksen tärkeimpien kohtien toteuttamisen. Sopimuksella oli siis vain sikäli edistyksellinen merkitys, että se eristi kokoomuspuolueen valtiollisen elämän johtoasemista. Niin kauan kuin sopimus oli asiallisesti voimassa, ei päässyt syntymään nykyisenlaista tilannetta, jolloin kokoomuksen johtama porvarillinen taantumus ja sosdem-oikeisto ovat muodostaneet yhteisrintaman kansandemokratiaa vastaan.

K o l m a n n e k s i on korostettava, että puolueemme on tehnyt liian heikkoa työtä yrittäessään vähentää taantumusporvariston palvelukseen antautuneen sosdem-puoluejohdon vaikutusvaltaa työväenjoukkojen keskuudessa. Oikeistososialidemokratian hyökätessä sekä ideologisella että käytännön rintamalla yhdessä porvariston kanssa kommunisteja ja muita kansandemokraatteja vastaan me olemme tosiasiallisesti harjoittaneet riittämätöntä oikeistososialidemokratian periaatteellista arvostelua.

Nyt näyttää jotenkin selvältä, että puolueemme olisi pitänyt käydä paljon tarmokkaammin ideologista hyökkäystä maamme työväestön ja koko kansakunnan edut kavaltanutta oikeistososialidemokratiaa vastaan. Tässä ideologisessa taistelussa olisi alusta alkaen pitänyt koko puoluejäsenistön olla mukana. Ei olisi ollut mitään syytä vaieta siitä tosiasiasta, että Suomen sosdem-puolue ei ole enää työväenpuolue muuten kuin siinä merkityksessä, että sen jäseninä on paljon työläisiä, jotka kiintyivät siihen varhaisempina vuosina huomaamatta kuuluvansa taantumusporvaristoa palvelevien herrojen johtamaan puolueeseen. Olisi pitänyt voimaperäisesti käydyssä ideologisessa taistelussa tuhota se laajalle levinnyt harhakäsitys, että sodanedelliseen terrorijärjestelmään ja sodanaikaiseen fasistiseen keskitysleirijärjestelmään mukautunut tannerilainen puolue voisi olla luonteeltaan demokraattinen. Olisi pitänyt jo aikaa sitten murskata ideologisessa väittelyssä teoriat, joiden mukaan vuosikymmeniä suurkapitalistien kanssa yhteistyötä harjoittanut oikeistososialidemokratia pyrkisi kapitalistisesta yhteiskuntajärjestelmästä sosialistiseen. Samoin olisi pitänyt ideologisessa taistelussa paljastaa koko rauhaa rakastavalle kansallemme, että sosdem-puolue on Suomen ja Neuvostoliiton ystävyyttä kiivaasti vastustavien lännen imperialistien pelinappuloina toimivien sotakiihkoilijain johtama puolue, joka kaikella toiminnallaan auttaa Suomen rauhan vihollisia niiden neuvostovastaisissa juonitteluissa.

N e l j ä n n e k s i voitaneen nykyisin pitää ilmeisenä tosiasiana, että puolueemme olisi ammatillisessa liikkeessä pitänyt kehittää vv. 1944—46 saavutetut menestykset suureksi voitoksi, joka olisi koitunut koko työväenluokan hyväksi ja edistänyt maamme demokraattista kehitystä. Vuoden 1946 puoliväliin asti jatkunut "linnarauha" palkkarintamalla ehkäisi työläiset käyttämästä luokkavoimaansa hetkellä, jolloin se olisi tuottanut suurimman tuloksen. Päättäväisempi asenne ammatillisen liikkeen johdossa toimineiden oikeistososialidemokraattien myyräntyön tor-

jumiseksi silloin olisi varmasti vahvistanut ammattiliittojen ja SAK:n johtoelimissä taistelun kannalla olevien työläisten vaikutusta, tehnyt ammatillisesta liikkeestä sellaisen työväenluokan yhtenäisen joukkovoiman keskittymän, jota voitaisiin käyttää taistelussa kapitalismia vastaan. Se olisi merkinnyt sitä, että sosdem-puolueen johdolla ei tällä hetkellä olisi voimaa auttaa kapitalisteja ammatillisen työväenliikkeen tehottomaksi tekemisessä hajoittamalla sen rivejä. Nyt on tilanne muodostunut sellaiseksi, että monet työläiset luopuvat ammattiosastonsa jäsenyydestä, koska he eivät havaitse saavansa siitä odottamaansa tukea. On maamme työtätekevän väestön eduille suureksi vahingoksi, että SAK on tosiasiassa jäänyt edelleenkin eräänlaiseksi sosdem-puoluejohdon koneistoksi, joten se ei ole voinut käydä päättävää taistelua työväen elinetujen puolesta.

Viidenneksi meidän hallituspolitiikassamme on ollut heikkouksia, jotka ovat ehkäisseet meitä saavuttamasta suurempia tuloksia. Oli oikein, että puolueemme osallistui hallitukseen taistellessaan myös siten saavuttamistaan uusista asemista työväenluokan, pienviljelijäväestön ja koko työtätekevän kansan etujen puolesta. Hallitukseenmenon meille antama etu näkyy jo siitä että työtätekevän kansan vihollliset, porvarilliset ja oikeistososialidemokraattiset taantumusmiehet ovat koko ajan käyneet taistelua kaatakseen hallituksen jossa kommunistit olivat mukana ja eristääkseen meidät hallituspolitiikasta, missä pyrkimyksessään he nyt ovat tilapäisesti onnistuneetkin. Taistelutaktiikka, jonka mukaan me pyrimme edistämään työkansalle edullista demokraattista kehitystä osallistumalla hallituspolitiikkaan, oli oikea.

Mutta on ilmeistä, ettei hallituksessa olleiden toveriemme toiminta saanut aina tarpeeksi tukea joukkoliikkeistä, ja usein, kun joukkoliike syntyi, sitä ei tuettu tarpeeksi voimakkaasti ministeriemme taholta. Se on ollut epäilemättä eräs suurimpia heikkouksiamme.

Kuudenneksi on todettava, että puolueemme taistelu ideologisella rintamalla on ollut riittämätöntä. Edellä oli jo puhe siitä, että ideologinen taistelumme oikeistososialidemokratiaa vastaan ei aina ole ollut tarpeeksi selvällä periaatteellisella tasolla. Mutta ideologinen taistelumme myös muita vastustajiamme vastaan on ollut riittämätöntä. Meitä vastassa on ollut yhdistyneen taantumuksen taloudellisilta mahdollisuuksiltaan ylivoimainen propagandakoneisto, jonka meistä levittämiä valheita me emme ole tietysti kaikkia ehtinytkään kumota, mutta jonka pääväitteet meidän olisi kuitenkin pitänyt pystyä torjumaan. Emme ole pystyneet tekemään sitä senvuoksi, että jokapäiväinen käytännöllinen puoluetyö on niellyt johtavan kaaderistomme ajan eikä sillä ole ollut mahdollisuutta eikä aina taitoakaan syventyä teorian kysymyksiin.

Joku voi sanoa, että tämä on liioittelua. Mutta tuskinpa se sitä on. Muistetaanpa vain, miten monta tuhatta kertaa yhdistynyt

taantumusrintama on viime vuosien aikana todistanut, että SKP on diktatuuripuolue, joka pyrkii hävittämään kansanvallan, ja muistetaan lisäksi, miten moni puolueemme toimihenkilö, johtavat toverit mukaanlaskettuina, on selvittänyt tätä kysymystä puheissaan tai kirjoituksissaan marxilais-leniniläisen tieteen kannalta. Jos olemme rehellisiä, niin tämän laskutoimituksen tuloksena ei voi olla muu kuin se, että suuri yleisö tietää tästä suuresta ideologisen taistelun kysymyksestä vain sen, mitä meidän vihollisemme väittävät siitä. Kommunistinen kanta, ainoa oikea marxilais-leniniläinen näkökanta diktatuurista ja kansanvallasta on jäänyt varsin puutteellisen selvittelyn varaan. Samaa on sanottava kaikista sellaisista suurista aikamme kysymyksistä, joiden ympärillä kahden maailmankatsomuksen, porvarillisen ja sosialistisen välinen ideologinen taistelu raivoaa. Kuinka moni puolueemme jäsen tietää, miten dialektinen materialismi, marxilais-leniniläisen puolueen, kommunistisen puolueen maailmankatsomus vastaa aikamme polttaviin kysymyksiin? Onko teoreettinen aikakauslehtemme julkaissut tältä alalta muuta kuin suomennoksia? Eipä juuri. Mutta se ei suinkaan merkitse, että idealismin ja materialismin välinen taistelu ei ilmenisi lainkaan Suomessa. Se merkitsee vain sitä, että me emme ole osanneet tähän taisteluun puuttua, vaan olemme jättäneet dialektisen materialismin piiriin kuuluvat asiat vastustajiemme selvitettäviksi.

Vastustajamme ovatkin olleet varsin aktiivisia selvittäessään meidän maailmankatsomustamme. He eivät ole leimanneet kommunisteja, aikakautemme kehittyneimmän demokratian muodon kannattajia ainoastaan demokratian, vaan myös kaiken ihmisvapauden vihollisiksi. Mutta vähän on meillä sellaisia tovereita, jotka olisivat selvittäneet puheissaan tai kirjoituksissaan kommunistien suhdetta vapauteen. Onko sitten ihme, jos monet yksinkertaiset lukijat ja älykkäämmätkin ihmiset luulevat meistä kommunisteista, jotka neljännesvuosisadan ajan olemme sitkeästi taistelleet kansalaisvapauksista, että me kannatammekin kaiken vapauden hävittämistä. Tämä tulos ei ole hämmästyttävä, sillä kyllä asia on siten, että jos me kommunistit emme itse selvitä suhdettamme ajan suuriin taistelukysymyksiin, niin sen tekevät meidän puolestamme vihollisemme kokonaan vääristellen.

Toverit!

Sellaiset ovat tärkeimmät niistä syistä, jotka ovat hidastuttaneet Suomen demokraattista kehitystä. Nämä syyt eivät kuitenkaan ole sellaiset, että ne sinänsä edellyttäisivät jatkuvaa taantumusta maamme demokraattisessa kehityksessä. Yleistilanne kansainvälisesti sekä maamme kohdalta on sellainen, että taantumusleiri ei voi meilläkään toivoa kestävää menestystä. Taantumusleirin viime aikoina Suomessa saavuttama menestys tulee jäämään tilapäiseksi. Suomen työkansa on saanut sodanjälkeisenä

aikana maistaa demokraattisista oikeuksista, ja siksi se tulee nousemaan taisteluun kaikkia niitä vastaan, jotka ovat päättäneet viedä meidät takaisin sodanedelliseen terrorijärjestelmään. Suomen työläiset ja maaseudun vähävaraiset kyntäjät ovat pystyneet demokraattisen suuntauksen aikana taantumusleirin jarrutuksesta huolimatta kohottamaan elämäänsä huomattavasti paremmaksi kuin se oli ennen demokraattisen suuntauksen alkua v. 1944, ja siksi he nousevat puolustamaan taloudellisia etujaan sitä mukaan kuin suurpääoma ja sen palvelijat vähentävät työtätekevien osuutta kansantalouden tuottamasta hyödystä. Suomen kansa muistaa vielä ne kauhut ja kärsimykset, jotka neuvostovastaiset sotaseikkailut toivat tullessaan, ja sentähden se nousee taisteluun taantumusleirin harjoittamaa, Suomen etuja vaarantavaa neuvostovihimielistä seikkailupolitiikkaa vastaan. Ja kommunistinen puolueemme, joka vain voimistuu arvostellessaan ja korjatessaan virheitään, astuu entistä päättävämmin johtamaan Suomen työläisten ja työtätekevien talonpoikien, koko Suomen kansan taistelua kehityksen säilyttämiseksi demokraattisilla raiteilla.

KORKEATASOISTA MARXILAIS-LENINILÄISTÄ TUTKIMUSTA JA TEORIAA

Sosialistisen opintoneuvonta- ja tutkimuskeskuksen julkaisusarja:

1. Timo Kyntäjä — Tuula Lind: Valtiomonopolistisesta kapitalismista. 88 sivua. 3 mk.
2. Antti Kasvio: Työvoiman uusintaminen valtiomonopolistisessa kapitalismissa. 75 sivua. 3 mk.
3. Erna Heckel — Horst Kessler, Dieter Ulle, Klaus Zimmermann: Imperialismi ja kulttuuri. 61 sivua. 3 mk.
4. Sakari Hänninen: Suomen tuotantorakenteesta. 110 sivua.
5. Pekka Kosonen, Timo Kyntäjä, Raimo Lovio: Valtiomonopolistisen kapitalismin teorian perusteista. 110 sivua.

Tilaukset postiennakolla osoitteesta SOTK, Mannerheimintie 5 C IV kerros, 00100 Helsinki 10.

Lähi-idän kriisin perusta ja kehitystendenssit

Jarkko Juselius

Lähi-idän kriisin jatkumisesta kantaa vastuun USA:n imperialismi ja Israelin hallitus. USA:n valtavan taloudellisen ja sotilaallisen tuen turvin Israel pitää lähi-idässä yllä "ei-sotaa-eikä-rauhaa"-tilaa miehittämällä arabimaiden ja Palestiinan arabikansojen alueita. Lokakuun sota 1973 paljasti viimeksi tällaisen tilanteen kestämättömyyden.

Israelin ja USA:n imperialismin pyrkimyksenä on estää arabien kansallisen vapautusliikkeen eteneminen, joka on saavuttanut merkittäviä voittoja 60—70-lukujen aikana. Erityisesti imperialismi pyrkii lyömään kiilaa arabien vapautusliikkeen ja sosialististen maiden väliin, koska juuri näiden suhteiden menestyksekäs kehitys on taannut saavutetut voitot arabimaissa.

Lokakuun sodan seurauksena Israelin ja imperialismin asemat ovat heikentyneet. Tie rauhaan voi kulkea ainoastaan YK:n päätöslauselmien pohjalta. Israelin on vetäydyttävä kaikilta miehittämiltään alueilta. Palestiinan arabikansojen lailliset oikeudet on turvattava niiden kansallisten pyrkimysten mukaisesti. Päätöslauselmien saamisessa käytäntöön on Genevessä pidettävillä rauhanneuvotteluilla keskeinen merkitys.

Tilanteen johtopäätökset ovat osaltamme selvät: on lisättävä tähän asti puutteellisia tietojamme lähi-idän ongelmasta, on suuntauduttava solidaarisuustoimintaan arabikansojen oikeutetun taistelun tukemiseksi maailman rauhanvoimien Moskovan kongressin esittämien suuntaviivojen mukaisesti. Organisaattorina tässä työssä toimii Suomen Rauhanpuolustajien alaisuudessa toimiva arabikansojen solidaarisuuskomitea. — Toimitus.

LÄHI-IDÄN ONGELMAN PERUSLUONNE: ARABIEN KANSALLINEN VAPAUSTUSLIIKE TAISTELEE IMPERIALISMIA VASTAAN

Israelin ja imperialismin propaganda pyrkii jatkuvasti hämärtämään lähi-idän perusvastakohtaisuuksia. Se on antanut lähi-idän ongelmasta kuvan, jonka mukaan kysymys on Israelin taistelusta vihamielisiä arabimaita vastaan oman olemassaolonsa puolesta.

Tarkasteltaessa kysymystä tarkemmin paljastuu heti, että Israelin "puolustautuminen" arabimaiden "hyökkäyksiä" vastaan onkin todellisuudessa Israelin jatkuvaa aggressiivista politiikkaa, Palestiinan kansan terroria, arabivaltioiden alueiden valloittamista, YK:n päätöslauselmien jatkuvaa rikkomista. Israelin ja Palestiinan kansan ja toisaalta Israelin ja arabimaiden välisen ristiriidan ja jatkuvan "ei-sotaa- ei-rauhaa"-tilan ylläpitäjäksi osoittautuu Israel. Israelin ekspansiivisen politiikan oikeuttajana on sionistinen ideologia.[1]

Lähi-idän ongelman tarkastelussa on tämä näkökulma kuitenkin liian suppea: lähi-idässä ei ole kysymys vain sionistisen Israelin ja arabimaiden välisestä konfliktista. Israelin valtio olisi yksin täysin kykenemätön jatkuvaan hyökkäyspolitiikkaan arabimaita vastaan; Israel pystyy harjoittamaan tällaista politiikkaa vain USAn ja muiden imperialististen valtioiden valtavan taloudellisen ja sotilaallisen avun turvin. Imperialismin tuen syy on puolestaan se, että Israelin valtio on sen muodostumisesta lähtien toiminut ei vain juutalaisten "kansalliskotina" vaan imperialismin hyökkäyksen keihäänkärkenä edistyksellisiä arabihallituksia vastaan.

Arabimaissa kehityksen valtasuunnan toisen maailmansodan jälkeen on määrännyt siirtomaajärjestelmän luhistuminen, jonka taustalla on imperialismin heikkeneminen ja sosialistisen maailmanjärjestelmän voiman kasvu. Tämän seurauksena useissa arabimaissa on päiväjärjestykseen astunut mahdollisuus Neuvostoliiton ja muiden sosialististen maiden taloudellisen ja poliittisen tuen turvin kehittää poliittinen itsenäisyys taloudelliseksi riippu-

---

1. Poliittinen sionismi syntyi 1800-luvun lopulla reaktiona varsinkin tsaarin Venäjän antisemitismille. Liikkeeksi se organisoitui 1897. Sen rahoittajina toimivat huomattavat juutalaiset kapitalistit ympäri maailmaa ja liike sai vastakaikua lähinnä juutalaisten emigranttien keskuudessa. Organisaatio pysyi suhteellisen kauan suppeana. Tällä hetkellä se on kuitenkin erittäin laaja ja vaikutusvaltainen. Sillä on osastoja 34 maassa. Päämaja on USA:ssa.

Sionistisen liikkeen ohjelma väittää juutalaisten vainoihin vedoten, että antisemitismi on luonteeltaan ikuista, eikä sitä voida ratkaista millään muulla keinolla kuin perustamalla Palestiinaan juutalaisten "kansalliskoti" — eli ajamalla palestiinan arabit pois omasta maastaan. Sionismia leimaa antikommunismi ja neuvostovastaisuus.

mattomuudeksi imperialismista ja edetä kohti sosialismia ei-kapitalistisen kehityksen kautta.[2]

Imperialismin aggression kärki on aina suuntautunut niitä lähi-idän valtioita vastaan, joissa poliittinen kehitys on edennyt kansalliselle vapautusliikkeelle suotuisaan suuntaan. Imperialismin pyrkimyksenä on ollut edistyksellisten arabihallitusten kaataminen, näiden maiden oikeistovoimien asemien vahvistaminen sekä taantumuksellisten arabihallitusten nostaminen poliittisesti keskeiseen asemaan. Tämä on merkinnyt jatkuvaa aggression kautta ja johtanut vuodesta 1948 neljään laajamittaiseen sotaan sekä lukuisiin interventioihin ja salaliittoihin.

Imperialismin poikkeuksellinen toimeliaisuus ja aggressiivisuus lähi-idän alueella liittyy tämän alueen poikkeuksellisen suureen taloudelliseen ja poliittiseen merkitykseen. Ensimmäisessä vaiheessa Suezin kanavalla oli keskeinen merkitys sen ollessa lyhin tie brittiläisen siirtomaavallan tärkeimpään riiston kohteeseen — Intiaan. Vieläkin kanava on merkittävä meritie.[3]

Erityisesti toisen maailmansodan jälkeen lähi-idän taloudellista merkitystä on korostanut öljyenergian yhä voimakkaampi käyttöönotto, mistä on seurannut johtavien imperialistivaltojen kasvava riippuvuus ulkomailta tuotavasta öljystä, ennen muuta juuri lähi-idästä ja Pohjois-Afrikan alueelta tuotavasta öljystä.[4] Lähi-idän öljyn merkitystä lisää vielä se, että se on ollut erittäin halpaa ja tuonut satumaisia voittoja kansainvälisille öljy-yhtiöille.[5]

Lähi-itä on myös sotilaspoliittisesti merkityksellinen alue muodostaessaan kolmen mantereen, Aasian, Afrikan ja Euroopan kohtaamispisteen. Imperialismin globaalisen strategian kannalta huomattavaa on lisäksi alueen sijainti lähellä Neuvostoliiton rajaa.[6]

---

2. Ks. ei-kapitalistisen kehitystien luonteesta esim. Zagladin, Kansainvälinen kommunistinen liike, Edistys 1973, ss. 75—78.

3. Japanilaisten arvioiden mukaan Suezin kanavan kautta voidaan kuljettaa pohjoiseen sen jälkeen kun se jälleen avataan n. 160 milj. tonnia öljyä. HS. 28. 3. 74.

4. Esimerkiksi EEC:n kohdalla kehitys on ollut seuraava: Kun vuonna 1951 nestemäisten polttoaineiden osuus energian kokonaiskulutuksesta oli 12 % niin vuonna 1970 se oli 53 %. Samana aikana nettotuonnin osuus raakaöljyn ja öljyjalosteiden tarjonnasta nousi 93,4 %:sta 94,4 %:iin. Lähi-idän ja Afrikan (lähinnä Libya) yhteenlaskettu osuus tästä tuonnista on puolestaan yli 90 %. Japanin riippuvuus on vielä suurempi kuin EEC-maiden. Myös USA:n öljytuonti lähi-idästä on merkittävästi ollut nousussa. Kaiken kaikkiaan kapitalistisen maiden öljyvarannoista nykyään 2/3 sijaitsee lähi-idässä. Ks. esim. Pasi Patokallio, Yhdysvaltojen, Japanin ja EEC-maiden energiastrategiat, Ulkopolitiikka 1/74.

5. Lähi-idän öljyn halpuutta ja riiston suuruutta kuvaa se, että Persian lahden öljystä maksettiin vielä vuoden 1973 alussa vain 17 % enemmän kuin vuonna 1948. Vastaavana aikana lähi-idän maiden tuomien teollisuustuotteiden hinta-indeksi kohosi yli 50 %. (Patokallio, emt.) Vastaavasti voittojen suuruuden osoittaa se, että esim. 1968 USAlaisten yritysten ulkomaisista voitoista 25 % tuli lähi-idän öljystä kun investoinnit öljyyn olivat tuskin 3 %:a. (Ilpo Koskikallio, "Energiakriisi", Soihtu 1/1974). Kansainvälisistä öljy-yhtiöistä merkittävimmät ovat amerikkalaisia. Lähi-idän öljyävievistä maista merkittävimmät Saudi-Arabia, Iran ja Kuwait ovat taantumuksellisten voimien hallinnassa.

Kokonaisuutena katsoen lähi-idän ongelma heijastaa siten kansallisen vapautusliikkeen ja imperialismin välistä ristiriitaa. "Arabikansojen taistelu imperialismia ja Israelin aggressiota vastaan on oleellinen osa yleistä taistelua vapauden ja sosialismin ja kansainvälisen imperialismin välillä koko maailmassa."[7] Tämä ilmenee kuitenkin erikoisessa ja monimutkaisessa muodossa Israelin valtion muodostaessa tärkeimmän imperialismin aseen vapautusliikettä vastaan. Israelin "välikappaleluonne" yhdistyy Israelin omaan ideologiseen perustaan, sionistiseen ideologiaan.

Seuraavassa pyritään täsmentämään lähi-idän ongelman luonnetta luomalla historiallinen katsaus sen kehittymiseen ja tarkastelemalla Israelin valtion peruspiirteitä. Tämän perusanalyysin jälkeen tuodaan esiin lähi-idän ongelman nykyisiä kehitystendenssejä.

KATSAUS LÄHI-IDÄN HISTORIAAN

Lähi-idän 1900-luvun historia on kiinteässä yhteydessä ensin brittiläisen siirtomaavallan kehittymiseen, sitten ranskalais-englantilais-saksalaiseen kilpailuun maailman uudelleenjaosta sekä II maailmansodan jälkeen, USAn noustua johtavaksi imperialistiseksi vallaksi, USAn imperialismin strategiaan.

Ensimmäisessä vaiheessa, jolloin Suezin kanvalla oli keskeinen merkitys, Englanti ja Ranska kiistelivät kanavan valvonnasta kunnes Englanti hankki yliotteen miehittämällä 1882 Egyptin ja julistamalla maan protektoriaatikseen. Ennen ensimmäistä maailmansotaa Englanti ja Ranska kävivät kiihkeän kamppailun lähi-idän jaosta. Nouseva saksalainen imperialismi pakotti kuitenkin maat yhdistämään voimansa Saksaa vastaan. Britit lupasivat tällöin itsenäisyyden arabeille ja sitten yhdessä ranskalaisten kanssa pettivät lupauksen. Sodan päätyttyä voittajavallat ottivat haltuunsa Turkin vallan alaisuudessa olleet lähi-idän arabimaat. Kansainliiton mandaattihallinnon kautta Palestiina, Transjordania (Jordania) ja Irak tulivat Englannille. Ranska sai Syyrian ja nykyisen Libanonin alueet.

---

6. Vuodesta 1955 lähi-idän alue on kuulunut CENTOn (Central Treaty Orzanization) vaikutuspiiriin. CENTOon kuuluva Turkki, Iran, Pakistan, Englanti ja USA. Lisäksi USAlla on kahdenkeskiset sopimukset yhteistyöstä Turkin ja Iranin kanssa. Saudi-Arabiassa USA:lla on lähi-idän tärkein tukikohtansa. USAn merivoimien 6. laivasto purjehtii jatkuvasti Välimerellä. Sillä on ollut satama vuodesta 1972 lähtien mm. Kreikassa.

Suezin kanavan sulkeutumisen jälkeen öljyn kuljetus tapahtuu lähinnä Afrikan mantereen ympäri. Tämän mukana on strateginen painopiste siirtynyt Intian valtamerelle ja USA onkin keskittänyt huomattavan osan kalustoa sinne.

7. Kommunististen ja työväenpuolueiden neuvottelukokous Moskovassa 1969.

Palestiina mandaattikaudella

Brittien hallitsemalla kaudella Palestiinassa — mandaatti astui voimaan 1923 — syntyivät edellytykset nykyiselle kriisille. Britit hallitsivat Palestiinan mandaattia "hajoita ja hallitse"-periaatteella siten, että juutalaisia ja arabeja käytettiin toisiaan vastaan, jotta voitaisiin estää näiden yhteisrintama imperialistista brittihallintoa vastaan. Palestiinan kommunistinen puolue — perustettu 1922 — olikin ainoa brittihallintoa vastustava poliittinen voima, joka kykeni yhdistämään riveihinsä juutalaisia ja arabeja.

Tämä juutalaisten ja arabien asettaminen vastakkain tapahtui tekemällä vähittäisiä myönnytyksiä sionistiselle liikkeelle, joka organisoi muuttoliikettä Palestiinaan. Jo 1917 kuuluisassa Balfourin julistuksessa Iso-Britannian hallitus lupasi myötävaikuttaa "juutalaisen kansalliskodin" luomiseksi Palestiinaan. Näin siitä huolimatta että Palestiinan asukkaista tuolloin lähes 90 % oli arabisyntyisiä muslimeja ja ainoastaan hieman yli 10 % juutalaisia, joiden keskuudessa lisäksi sionismi ei saavuttanut merkittävää kannatusta. Sionistiliikkeen organisoima muuttoliike, jonka päämääränä oli Palestiinan väestörakenteen muuttaminen juutalaisvaltaiseksi, aiheutti levottomuutta arabeissa. Brittiläinen mandaattihallinto käytti tätä hyväkseen ja provosoi levottomuuksia, jottei arabien liikehdintä olisi suuntautunut itse hallintoa vastaan.

Erityisen kärkevää aikaa olivat vuodet 36—39, jolloin levottomuudet laajenivat suoranaiseksi kapinaksi ja suuntautuivat sekä sionisteja että brittihallintoa vastaan. Palestiinan nykyinen vastarintaliike kutsuukin tätä aikaa vallankumouksen ensimmäiseksi vaiheeksi. Britit kohdistivat verisen terrorin arabien vapautustaistelua vastaan. Koko mandaattihallinnon aikana hirtettiin 196 arabia, tuhansia suljettiin vankiloihin ja keskitysleireihin. Arviolta 50 000 arabia sai surmansa.

Israelin valtion muodostuminen

II maailmansodan aikana ja heti sen jälkeen Palestiinaan muotoutui tilanne, joka aiheutti kasautuvia vaikeuksia mandaattihallitukselle ja Englanti päätti esittää asian käsittelyä YK:ssa 1947. Perustan tälle uudelle tilanteelle oli luonut natsismin vainoja paenneiden juutalaisten runsas muutto Palestiinaan; kapitalistiset maat eivät halunneet sijoittaa näitä pakolaisia omille alueilleen.[8]

8. Franklin Roosevelt vaati vuonna 1943 "Iso-Britannian hallitusta sallimaan 100 000 juutalaisen saapumisen Palestiinaan, juuri niiden 100 000 pakolaisen, joilta USA oli kieltänyt maahanmuuton". (Jansen, The Three Basic American Decisions on Palestine, Beirut 1971, s. 5).

Vastoin heikentyneen brittiläisen imperialismin suunnitelmia se pakotettiin YK:ssa luopumaan Palestiinan hallinnosta. 29. 11. 1947 YK päätti Palestiinan alueen jakamisesta kahteen valtioon, jotka olisivat talousliitossa keskenään. Sionistien ja brittien toiminta oli kärjistänyt juutalaisten ja arabien välejä niin, että yhteisen valtion perustaminen oli jo mahdottomuus.[9]

Israel käytännössä mursi tämän päätöksen julistautumalla yksipuolisesti itsenäisesti — USAn tuella. USA oli jo ensimmäisestä maailman sodasta lähtien tukenut sionistista liikettä saadakseen siitä liittolaisen Ison-Britannian syrjäyttämiseksi Palestiinasta. Toisen maailmansodan jälkeen USA oli maailman johtava imperialistivalta ja oli valmis USAan päämajansa siirtäneen sionistisen liikkeen avulla syrjäyttämään lopullisesti britit Palestiinasta ja lähi-idästä.

Israelin itsenäistymisjulistusta seuranneen sodan seurauksena Israel sai hallintaansa n. 30 % siitä alueesta, joka jakopäätöksen perusteella olisi kuulunut arabeille. Egypti ja Jordania ottivat haltuunsa loput alueet ja ennen vuotta 1967 vallinneet rajat pääosiltaan muotoutuivat tässä. Näitä rajoja arabimaat eivät milloinkaan tunnustaneet poliittisiksi. Päinvastoin, vuoden 1949 loppuun mennessä solmittujen aseleposopimusten teksteissä korostettiin, että sopimukset olivat luonteeltaan puhtaasti sotilaallisia.

Vuoden 1948 sodan seurauksena ja sionistien terrorin ahdistamina n. 750 000 arabia lähti pakoon maastaan. Vain n. 50 000 tästä määrästä on saanut paluuoikeudet, siitä huolimatta, että YK vuonna 1948 esitti päätöslauselman, jossa Israelia vaadittiin turvaamaan pakolaisten oikeudet. Päätöslauselma on edelleen voimassa.

Arabien kansallinen vapautusliike voimistuu

Toisen maailman sodan jälkeen kansainvälisissä suhteissa tapahtuneen voimasuhteen muutoksen myötä lähi-idässä kansallinen vapautusliike koki ennennäkemättömän nousun. Iranissa Mossadekin edistyksellinen hallitus sai vallan ja se ryhtyi toimiin maan öljyteollisuuden kansallistamiseksi. 1952 Egyptissä kansallisten upseerien ryhmä otti vallan ja tämä heinäkuun vallanku-

9. Neuvostoliiton YK-edustaja Gromyko totesi YKssa 26. 11. -47. "Kun Palestiinan tulevaisuudesta keskusteltiin erikoisistunnossa neuvostohallitus esitti kaksi erittäin mahdollista tapaa kysymyksen ratkaisemiseksi. Yhtenä vaihtoehtona oli yhtenäisen, demokraattisen arabi-juutalaisen valtion luominen, jossa arabeilla ja juutalaisilla olisi yhtäläiset oikeudet. Jos tämä osoittautuisi mahdottomaksi siinä tapauksessa, että arabit ja juutalaiset ilmoittaisivat, keskinäisten väliensä huonontuessa, etteivät he voi elää yhdessä, neuvostohallitus esitti yleiskokousdelegaationsa välityksellä vaihtoehdon: Palestiinan jakamisen kahteen valtioon. (USSR and the Middle East, Moscow 1972, s. 43).

Israelin valtion hyökkäyspolitiikallaan valtaamat alueet 1947–67

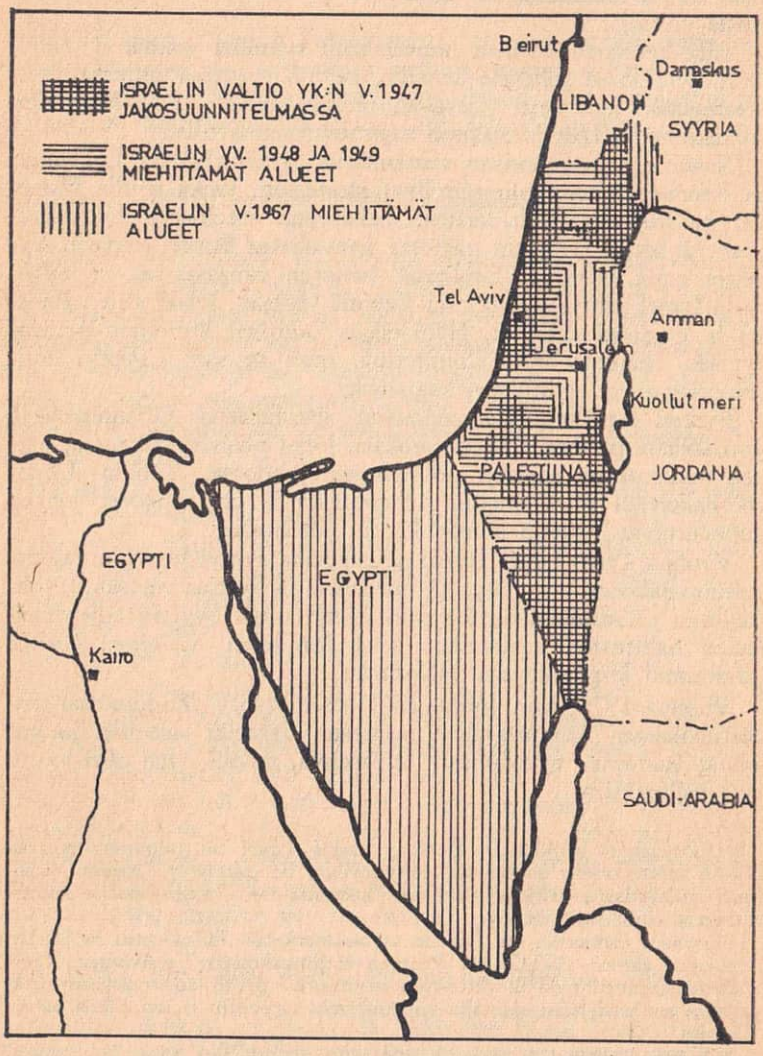

mous alkoi Nasserin johdolla kehittyä anti-imperialistiseen suuntaan ja lähestyä Neuvostoliittoa. Tämä merkitsi uuden aikakauden alkamista arabikansojen vapautustaistelussa. Algeriassa kehittyi aseellinen taistelu ranskalaisten siirtomaaherruutta vastaan vuonna 1954 joka päättyi maan itsenäistymiseen 1962. Irakissa eversti Kassemin vallankumousdemokraattinen hallitus nousi valtaan 1958. Kaikkialla imperialismin vastaiset voimat saavuttivat uusia voittoja.

Tätä kehitystä vastaan imperialismi ryhmitti voimansa uudelleen nyt USAn johdolla Israelin valtion saadessa imperialismin strategiassa jatkuvasti kasvavan merkityksen.[10] 1953 Mossadek kukistettiin CIAn ja sisäisen taantumuksen avulla.

Nasserin valtaannousun seurauksena Israel yhdessä Englannin ja Ranskan kanssa suunnittelivat strategian, jonka avulla Nasserin hallitus voitaisiin kaataa. Tekosyynä aseelliseen hyökkäykseen käytettiin Egyptin päätöstä kansallistaa Suezin kanava. Kyseiset maat esittivät "huolensa" kanavan vapaasta meren kulusta ja Israel ryhtyi sotatoimiin Egyptiä vastaan, johon sitten Ranska ja Englanti yhtyivät. Hyökkääjät joutuivat kuitenkin peräänty mään Neuvostoliiton ilmoitettua, ettei se salli Egyptin anti-imperialistisen hallituksen kaatamista.

Eversti Kassemin valtaannousun seurauksena Libanonissa ja Jordaniassa puhkesi levottomuuksia, jotka olisivat saattaneet johtaa uudistuksiin maiden poliittisessa johdossa. Tällöin USAn merijalkaväki nousi maihin Libanonissa ja englantilaiset joukot tunkeutuivat Israelin alueen kautta Jordaniaan.

Vuonna 1967 Israel USAn avustamana ryhtyi huolella valmisteltuun salamasotaan Egyptiä, Jordaniaa ja Syyriaa vastaan. Hyökkäyksen päämääränä oli Egyptin ja nyt myös Syyrian edistyksellisten hallitusten kaataminen sekä Jordanian sitominen entistä tiiviimmin imperialismin valvontaan.

Vuonna 1970, kun Jordanian Hussein ryhtyi likvidoimaan palestiinalaisten vaikutusvaltaa maassaan, Israelin armeijan joukot olivat valmiina "avustamaan" Husseinia, mikäli tämä olisi joutunut vaikeuksiin.

10. Suoranaisen hyökkääjän roolinsa lisäksi Israel on toiminut imperialismin työrukkasena suhteessa kehitysmaihin. Se esittäytyy "vapaan maailman sosialistisena valtiona" tarjoten "kolmatta tietä" kehitysmaille kapitalismin ja sosialismin sijasta.

"Kuvaava esimerkki on Israelin ammattijärjestön Histadrutin ja USA:n vastaavan elimen, AFLCIO:n yhteinen koulutuskeskus Tel-Avivissa. Tämä "Afro-aasialainen työn ja yhteistyön instituutti" pyrkii kouluttamaan afrikkalaisia ammattiyhdistysjohtajia imperialismin tarpeisiin ja saa siihen varoja CIA:lta.

Suhteet Afrikassa terroria harjoittaviin hallituksiin ovat kehittyneet. Israel kouluttaa taantumuksellisten afrikkalaisten hallitusten asejoukkoja. Myös moni portugalilainen sotilashenkilö on saanut koulutuksen Israelissa taistellakseen Angolan, Mosambikin ja Guinea-Bissaun vapautusliikkeitä vastaan. Vuoden 1967 jälkeen Israel on voimakkaasti kehittänyt suhteitaan myös Etelä-Afrikkaan." (Jarkko Juselius, Lähi-idän sodan taustaa, Soihdunkantaja 5/1973).

Nämä hyökkäykset ja anti-imperialistisen liikkeen kärsimät osittaiset tappiot eivät kuitenkaan muuttaneet kehityksen perussuuntaa lähi-idässä.

ISRAELIN VALTIO JA SEN ROOLI IMPERIALISMIN STRATEGIASSA

Israelin valtion roolin korostuminen 50—60-luvuilla imperialismin aseena arabien kansallista vapautusliikettä vastaan on selvästi nähtävissä. Sionistisen liikkeen omaksumien poliittisten päämäärien saavuttamiseksi toimii nyt Israelin valtio.

Poliittinen sionismi Israelin valtion ideologisena perustana

Poliittisella sionismilla on Israelin valtiossa virallinen asema.[11] Kaikki maan johtavat puolueet perustavat politiikkansa sen pohjalle. Myös hallitseva puolue, Mapai-työväenpuolue, Sosialistisen Internationaalin jäsen, on palvellut alusta lähtien imperialismin eikä työväenluokan asiaa. Israelin sisällä rauhanvoimat, ennen kaikkea Israelin kommunistinen puolue Rakah ovat vastustaneet sionistien sotapolitiikkaa. Se kamppailee YK:n päätöslauselmien toteuttamiseksi.

Sionistinen ideologia Israelin valtion virallisena ideologiana palvelee porvaristoa ja imperialismia kahdella tavalla. Itse Israelin sisällä se toimii työväenluokan integroimisen päävälineenä. Toiseksi sionismin ideologia perustelee liittoa imperialismin kanssa: sen teoriat tarjoavat perustan Israelin johtajien jatkuville laajennuspyrkimyksille.

Tulkitessaan sionistisen liikkeen päämääräksi muinaisen Juudean ja Israelin kuningaskuntien loiston palauttamisen sionismi vaatii myös muinaisten rajojen voimaansaattamista. Useat uskonnolliset ja äärioikeistolaiset puolueet Israelissa ovat avoimesti ottaneet ohjelmaansa suur-Israelin perustamisen. Sama ekspansionistinen henki näkyi mm. Israelin työväenpuolueen viimeisessä vaaliohjelmassa: "Israel ei koskaan palaa 4. kesäkuuta 1967 vallinneille rajoille." On selvää, että "Israel pyrkii rauhansopimukseen, joka säilyttää Israelin valtion juutalaisen luonteen, jotta tämä mahdollistaisi sen sionististen päämäärien toteuttamisen . . ."[12]

Sionistisen ideologian vuoksi Israelin valtiolla on myös rasis-

11. Sionistisen liikkeen organisatorinen keskus the World Zionist Organisation — the Jewish Agency nauttii Israelissa juridisen elimen oikeuksia. Sen ja Israelin hallituksen välillä on solmittu sopimus 1952. Se voi omistaa omaisuutta ja sen säätiöt ja instituutiot on vapautettu veroista. Se omistaa 500 farmia, joilla elää n. 140 000 ihmistä, 60 yritystä (esim. El Al Airlines). Ks. esim. T. Karasova, World Zionist Organisation — the Jewish Agency, International Affairs 2/1974.
12. Middle East News 9/1973. Maailman Rauhanneuvoston julkaisu.

tinen luonne. Tämän ovat saaneet kokea Israelissa asuvat arabit sekä orientaaliset juutalaiset, sefardit, jotka ovat saapuneet Israeliin lähinnä arabimaista.[13]

Israelin talous: militaristinen ja USAn taloudellisesta tuesta riippuvainen

Israel on kapitalistinen valtio.[14] Se on viimeisten vuosien aikana muuttunut maatalousvaltiosta maatalous-teolliseksi. Teollisuuden kehitystä haittaa kuitenkin maan raaka-aine niukkuus. Ulkomaankaupassa USA ja EEC-maat ovat keskeisellä sijalla.

Ekspansionistisena valtiona Israelin sotamenot ovat jatkuvasti huippuluokkaa. 70-luvulla sotilasmenojen yhteenlaskettu osuus budjetista on pysyvästi ollut n. 50 %.[15] Vuosina 1960—65 sotilasmenoihin käytettiin 4800 Israelin puntaa sosiaalimenojen ollessa kaikkiaan n. 2400 puntaa.[16]

Talouden militarisoinnin seurauksena taloudelliset kriisit ovat seuranneet toistaan. "Sellaiset tyypilliset Israelin talouden piirteet, kuten jatkuva inflaatio, pysyvä Israelin punnan vaihtokurssin aleneminen, jatkuva elinkustannusten ja verotaakan nousu — pääasiassa epäsuoran verotuksen kautta — sekä kotimaisen pääoman investoinnin väheneminen kansantalouteen, ovat seurausta kolossaalisista sotilasmenoista ja maan militarisoinnista."[17] Sodat ovat olleet yksi keino purkaa Israelin taloudellisia ongelmia. Esimerkiksi vuoden 1967 sota alkoi talouskriisin kärjistyessä

---

13. Rasismi ilmenee mm. seuraavasti: Israelin arabeja on n. 13 % väestöstä, mutta maan viranomaisista vain 0,4 % on arabeja. Eri ministeriöiden palveluksessa oli vuonna 1971 kaikkiaan 1622 viranomaista, joista vain 7 oli arabia. Arabiopiskelijoiden osuus korkeimman asteen koulutuksesta on vain 1.5 %. Sefardeja yliopistoissa oli 1967 n. 10 % siitä huolimatta, että väestöstä heitä on 60 %. Virallisten tilastojen mukaan vuonna 1967 ei-juutalaisten perheiden vuosiansiot olivat vähemmän kuin 64 % juutalaisten perheiden ansioista. Jne. (Ks. Hyman Lumer, Zionism and its role in world politics, New York 1973, ss. 17—23) Etelä-Afrikan pääministeri Verwoerd onkin todennut: "Juutalaiset ottivat Israelin arabeilta arabien asuttua maassa tuhannen vuoden ajan. Kannatan heidän toimintaansa. Israel, kuten Etelä-Afrikka, on apartheid-valtio."

14. Israel on pyrkinyt esittäytymään "sosialistisena" valtiona sillä perusteella, että osa taloudesta on ns. julkisen sektorin, ennen kaikkea Israelin ammattiliiton alaisuudessa. 1960 julkisen sektorin piiriin kuului 45 % kotimaisesta tuotannosta ja osuus on ollut jatkuvasti laskusuunnassa. Tämä julkinen sektori on kuitenkin yhtä sosialistinen kuin on Espanjan julkinen sektori tai Chilen juntan omistamat kuparikaivokset.

Toinen propagandistinen sosialismin muoto Israelin taloudessa on kibbutsi-järjestelmä, jossa maatalouskollektiiveissa työskenteleville työläisille ei makseta lainkaan palkkaa. Kibbutsi-järjestelmä on kuitenkin toiminut lähinnä sionistisen kolonisaatiopolitiikan ensimmäisenä muotona. Nykyään niiden piiriin kuuluu 3 % kansasta, n. 6 % työikäisistä ja niiden tuotanto käsittää 5 % kansantulosta.

15. Nikitina, emt., s. 260.

16. Nikitina, emt. s. 260

17. Nikitina, emt. s. 216.

huippuunsa: työttömiä oli 96 000 ja teollinen tuotanto polki paikallaan.[18]

Pääasiassa talouden militarisoimisen, mutta myös kaupan katkaiseminen naapurimaiden kanssa hyökkäyspolitiikan seurauksena sekä raaka-aineiden niukkuus ovat johtaneet Israelin täydelliseen riippuvuuteen ulkomaisesta taloudellisesta tuesta. Taloudellista riippuvuutta havainnollistaa seuraava laskelma: vuosina 50—62 Israelin kaikkien investointien rahasumma dollareissa oli 1300 miljoonaa, josta kotimaisen pääoman osuus oli ainoastaan 355,9 miljoonaa dollaria eli 37,3 %.[19] Talouden kehittämistarkoituksiin varatuista rahoista meni vuosina 69/70 lainojen kuoletuksiin 1/3 ja varat tähän saatiin pääasiassa ulkomaisista lähteistä.[20]

Imperialistiset vallat — ennen muuta USA ja myös Saksan Liittotasavalta[21] — ovat olleet alusta lähtien valmiita maksamaan nämä laskut ja siten takaamaan Israelin hyökkäyspolitiikan jatkuvuuden. Israel onkin saanut imperialismin taloudellista tukea enemmän kuin yksikään muu valtio: Israel sai II maailmansodan jälkeen apua enemmän kuin koko Marshall-apu oli yhteensä. Vuosina 48—62 Israeliin virrannut dollarimäärä oli 3200 miljoonaa. Vuonna 1972 Israelin lainat olivat yhteensä USAsta n. 800 milj. dollaria. Heti lokakuun 1973 sodan jälkeen USAn kongressi päätöksellään lahjoitti 1,5 miljardia dollaria sotakulujen peittämiseksi. Sen jälkeen tehtiin vielä uusi päätös 2,2 miljardin summasta, joka sekin tullee lahjoituksena. Näiden lahjoitusten välttämättömyyden osoittaa pelkästään se, että Lokakuun sota maksoi Israelille 300 miljoonaa dollaria päivässä, kun esimerkiksi USAn kulut Vietnamissa olivat keskimäärin 70 milj. dollaria päivässä.[22]

Taloudellisen tuen lisäksi USA muiden NATO maiden kanssa on aseistanut Israelia. Vuoteen 1962 saakka USA toimitti Israelille vain sotilaskalustoa, mutta salli muiden NATO-maiden aseistaa Israelia. Vuonna 1962 USA alkoi myydä Israelille lyhyen kantomatkan Hawk-ohjuksia. Vuonna 1966 paljastui, että Israeliin oli toimitettu jo yli vuoden ajan Patton-panssareita. Sittemmin solmittiin sopimukset kevyiden pommittajien myynnistä. Tämä avasi tien lopullisesti suunnattomille asetoimituksille. Vii-

18. Information Bulletin/Communist party of Israel 1/74, s. 31.
19. Nikitina, emt. s. 288.
20. Nikitina, emt. s. 264.
21. Saksan Liittotasavalta eroaa tässä suhteessa Englannista ja Ranskasta. Liittotasavallan apua kuvastavat mm. seuraavat tiedot: 21.3 % Israelin panssareista on Liittotasavallasta, se antaa huomattavaa koulutusapua Israelille, atomitutkimuksessa se on antanut tutkimusapuaan, myös taloudellinen apu on noussut viime vuosina. Ks. Werner Hintzle, Aggressor Israel, IPW-Berichte 12/73.
22. Information Bulletin 1/74, s. 33. Israelin roolia imperialismin välineenä kuvastaa myös hyvin se, että vuoteen 1957 mennessä Israel sai USA:lta enemmän lainoja kuin yksikään muu CENTO-maa lähi-idässä. Ks. Crisis and liberation, Havana 1970.

me aikoina Israel on voimaperäisesti kehittänyt myös omaa aseteollisuuttaan ja sillä on tiettävästi kaikki edellytykset valmistaa oma atomipommi. Kaiken tämän avun turvin Israelin armeija on huippunykyaikainen.

Imperialistien propagandassa Israelin estotonta aseistamista on perusteltu sillä, että lähi-idän "sotilaallisen tasapainon on säilyttävä". Tällaista sotilaallista tasapainoa ei kuitenkaan koskaan ole ollutkaan. Tasapaino on aina merkinnyt Israelin ehdotonta ylivoimaa — juuri tähän on myös perustunut sen politiikka.

PALESTIINAN ONGELMAN KÄRJISTYMINEN ISRAELIN HYÖKKÄYSTEN SEURAUKSENA

Israelin suorittamat hyökkäykset 1956 ja 1967 ovat kärjistäneet edelleen pakolaisongelmaa. Näiden hyökkäysten jälkeen heikossa asemassa olevien pakolaisten määrä on noussut lähelle kahta miljoonaa. Palestiinan vapautusjärjestön PLO:n mukaan palestiinalaisia on tällä hetkellä n. 3,3 miljoonaa, joista suurin osa asuu Jordaniassa.

Israel ja imperialistinen propaganda on pyrkinyt vähättelemään palestiinalaisten asiaa väittämällä, että arabimailla ei olisi mitään ongelmia pakolaisten asuttamiseksi ja auttamiseksi, mutta näin ei tehdä koska halutaan pitää palestiinalaisia esillä propagandasyistä. Todellisuus on kuitenkin toisenlainen.

Ensinnäkään Palestiinan kysymys ei ole pelkästään pakolaisongelma. Palestiinan arabit ovat kansa. Heidän vuosisataisena asuinpaikkanaan on ollut Palestiina. Näin ollen pakolaisten laillisia oikeuksia ei voida ratkaista ratkaisematta heidän kansallisia oikeuksiaan.

Toiseksi arabimaat ovat käyttäneet satoja miljoonia dollareita palestiinalaisten auttamiseksi sosiaalisesti. Kuitenkin esim. kaikkien pakolaisten työllistäminen on mahdotonta, koska arabimailla on omaa liikaväestöä maataloudessa; palestiinalaisista 75 % on juuri talonpoikia ja maatyöläisiä. Ammattitaitoiset palestiinalaiset ovat miltei kaikki saaneet työtä arabimaissa.

Palestiinan ongelman ratkaisemattomuudesta kantaakin vastuun kokonaan Israel. Israel pitää jatkuvasti Palestiinan arabikansan asuttamia alueita hallussaan (Jordan-virran länsiranta, Gaza, itäinen Jerusalem, Hameh). Lisäksi Israel on voimistanut toimenpiteitä "israelisoidakseen" arabien alueet ja alistaakseen ne entistä tiukemmin toimimaan Israelin talouden hyväksi.[23]

23. "Äskettäin lähi-itään tekemänsä matkan yhteydessä YK:n pääsihteeri Kurt Waldheim sai yksityiskohtaisen raportin Israelin toimenpiteistä miehitetyillä alueilla. YK:n taholta on jo aiemmin tuomittu Israelin hallituksen siviiliväestöön kohdistamat toimenpiteet, mutta tarkkojen tietojen saamista on estänyt israelilaisten viranomaisten kiellot suorittaa tutkimuksia miehitetyillä alueilla. Waldheimille jätetty raportti osoittaa kiistattomasti Israelin hallituksen päämääränä olevan miehityksensä vakiinnuttamisen. Väestön pakkosiirrot, joukkokarkoitukset, pidätykset ja kiduttaminen ovat ylei-

Israel on kieltäytynyt USAn tuella myöntämästä Palestiinan arabikansan kansallisia oikeuksia. Golda Meir totesi 1969: "Palestiinalaiset, heitä ei ole koskaan ollutkaan." Israelin kielteinen asenne on hyvin pitkälle hyväksytty Jordaniassa, jossa kuningas Hussein on pyrkinyt edustamaan palestiinalaisia.[24]

Israel on itsepintaisesti kieltäytynyt noudattamasta YK:n päätöksiä, jotka edellyttävät laillisten oikeuksien — joko paluuoikeus Israeliin tai korvaus pakolaisuudesta — toteuttamista pakolaisten keskuudessa.

Palestiinan kysymyksen ratkaisu edellyttää Palestiinan arabikansan kansallisten ja laillisten oikeuksien toteuttamista. Tämä merkitsee ensinnäkin pakolaisongelman selvittämistä ja toiseksi palestiinalaisille välttämättömän kansallisen itsemäärämisoikeuden toteuttamista omien rajojen sisäpuolella. Tällainen ratkaisu on saavutettavissa olemassaolevien YK:n päätösten pohjalta, sillä vuoden 1948 päätöslauselma pakolaisista on yhä voimassa. Johdonmukaisesti taas "kysymys Israelin (ja myös palestiinalaisvaltion) pysyvistä rajoista pitäisi ratkaista vain vuoden 1947 (Palestiinan jakamista koskevan) päätöslauselman pohjalta."[25]

KEHITYSTENDENSSIT VUODEN 1967 SODAN JÄLKEEN

Vuoden 1967 kesäkuun sodan jälkeen lähi-idässä on tapahtunut muutoksia kansalliselle vapautusliikkeelle edulliseen suuntaan. Israelin aggressio 1967 epäonnistui. Sotilaallisesta voitosta huolimatta Israel ja sitä tukeva amerikkalainen imperialismi ei kyennyt lyömään lähi-idän voimakkaimpia anti-imperialistisia keskuksia. Syyrian ja Egyptin hallitukset kestivät ja niiden liitto sosialististen maiden kanssa voimistui. Samalla ensimmäinen vaihe poliittisen ratkaisun aikaansaamiseksi päättyi, kun turvallisuusneuvosto marraskuussa 1967 hyväksyi päätöslauselman 242, jossa Israelia vaadittiin vetäytymään anastamiltaan alueilta. Päätöslauselma oli pitkällisten neuvottelujen tulos ja seurausta ennenkaikkea sosialististen maiden aktiivisesta pyrkimyksestä saavuttaa rauhanomainen ja oikeudenmukainen ratkaisu.

On painotettava, että Yhdysvallat oli pakotettu hyväksymään päätöslauselman ja USAn myöhäisempi toiminta päätöslauselman

---

simmät menetelmät, joilla raivataan elintilaa israelilaisasutuksille. Vuoden 1967 sodan jälkeen ovat Israelin viranomaiset tuhonneet räjäyttämällä yli 14 000 arabeille kuulunutta asuinrakennusta. Useita kyliä on hävitetty maan tasalle. Arabit, jotka eivät ole tahtoneet lähteä viljelyksiltään, on karkoitettu myrkyttämällä pellot kemikaleilla.

Israelilaisten miehitysviranomaisten suorittamat pidätykset ja vankilatuomiot ovat täysin mielivaltaisia." (Pekka Tapola, Israel jatkaa miehitystään, Rauhan Puolesta 5—6/73).

24. Ks. esim. Naim Ashhad, Lähi-idän kriisin palestiinalainen näkökohta, Rauhan ja Sosialismin ongelmia, Kommunisti 4/1974 liite.

25. Nikitina, emt. s. 353.

toteuttamisen estämiseksi osoittaa, kuinka epämieluisa se imperialismille on. Israel on torjunut jokaisen YK:n turvallisuusneuvoston päätöslauselmaan pohjautuvan rauhanehdotuksen. Israel uskoo arabimaiden vähitellen taipuvan sen vaatimuksiin miehityksellä luotujen rajojen koskemattomuudesta. Tähän strategiaan liittyy olennaisesti sotilaallisen ylivoiman säilyttäminen USAn turvin ja jatkuva aseellinen toiminta arabimaita vastaan. Israelin entisen yleisesikuntapäällikön, kenraali Barlevin mukaan Israelin asevoimat rikkoivat tulitaukosopimusta ja tunkeutuivat arabimaiden alueelle vuoden 1967 kesäkuun ja vuoden 1972 tammikuun välisenä aikana 5270 kertaa.

Ei-kapitalistisen kehitystien näkymät voimistuvat — oikeistolaistumistendenssejä eräissä liikkeen osastoissa

Imperialistien pyrkimykset suuntautua Israelin avulla arabien kansallista vapautusliikettä vastaan torjuttiin ja myönteinen kehitys jatkui 1967 sodan jälkeen.[26] Vuonna 1968 Irakin baathpuolue nousi valtaan ja solmi Neuvostoliiton kanssa ystävyys- ja yhteistyösopimuksen vuonna 1972. Maiden taloudelliset suhteet kehittyivät huomattavasti. Libyassa Kaddafi syrjäytti 1969 korruptoidun kuninkaan ja Libya sulki amerikkalaisen Wheelustukikohdan. Syyriassa muodostettiin 1970 ensi kertaa arabihallitus, jossa kommunistit olivat puolueena mukana. Irak seurasi esimerkkiä 1972. Algeriassa 1971 kansallistettiin ranskalaiset öljy-yhtiöt ja marraskuussa samana vuonna presidentti Boumediene allekirjoitti asetuksen ns. maatalousvallankumouksesta. 70-luvun suuria voittoja arabien kansallisessa vapautusliikkeessä ovat olleet öljyn kansallistamiset Irakissa, Syyriassa, Algeriassa ja Libyassa. Nämä kaikki tapahtumat ovat merkinneet ei-kapitalistisen kehitystien näkymien voimistumista. Syyrian ja Egyptin lisäksi Algerian, Irakin ja Jemenin kansandemokraattisen tasavallan kehitys on selvästi lähenemässä tätä tietä.

Erityisen merkittävää on ollut kansallisen vapautusliikkeen ja sosialististen maiden välisen yhteistyön kehittyminen, joka on ennenkaikkea näkynyt talouden alueella. Tunnetuimpia esimerkkejä taloudellisesta yhteistyöstä ovat Assuanin pato Egyptissä ja Eufratin pato Syyriassa, joilla molemmilla on keskeinen merkitys näiden maiden perusteollisuuden kehittymiselle. Neuvostoliiton ja arabimaiden kesken on olemassa sopimukset ainakin 400 yhteistyöprojektin suorittamisesta.

Taloudellisen yhteistyön päämääränä on ei-kapitalistisen kehitystien turvaaminen vahvistamalla näiden maiden imperialismista riippumattoman itsenäisen talouden perustaa, etenkin sen val-

26. Ks. Jakob Goldberg, Arabimaiden sisäisistä kehitystendensseistä, Soihtu 4/73 ja Karim Mroué, Arabien kansallinen vapautusliike — koettelemusten aika, Rauhan ja Sosialismin ongelmia, Kommunisti 3/73 liite.

tionsektoria. Tällainen kehitys taas palvelee vallankumouksellisten demokraattien päämääriä imperialisminvastaisen politiikan kehittämiseksi. Konkreettinen esimerkki yhteistyön hedelmällisyydestä oli kun Irakin hallitus kansallisti IPC-öljy-yhtiön yhteistyössä Syyrian kanssa. Tällöin kansainvälinen öljykartelli julisti Irakin öljyn saartoon, mutta Neuvostoliiton onnistui markkinoida öljy edelleen ja saarto purkautui.

Myös Palestiinan vastarintaliikkeessä on tapahtunut myönteistä kehitystä. Palestiinan vapautusjärjestö PLO, joka perustettiin vuonna 1964 arabihallitusten toimesta osittain hillitsemään nousevaa palestiinalaista nationalismia, on omaksunut entistä itsenäisemmän luonteen.[27] Tällä hetkellä useimmat arabihallitukset tunnustavat PLO:n Palestiinan arabikansan ainoaksi lailliseksi edustajaksi. Tässä suhteessa tärkeä kokous oli arabimaiden huippukokous Algeriassa marraskuussa 1973, jossa PLO:n pääsihteeri Jasser Arafat puhui Palestiinan puolesta.

PLO:n johto on edelleen poliittisesti heterogeeninen, mikä on ymmärrettävää jäsenjärjestöjen monilukuisuuden vuoksi. Tieteellisen sosialismin aatteiden vaikutukset on viime aikoina levinneet PLO:n keskuudessa. Aikaisempi aseellisen taistelun absolutisointi on väistymässä. Tähän on huomattavasti vaikuttanut Vietnamin rauhansopimuksen allekirjoittaminen Pariisissa 1972. Poliittisen ratkaisun välttämättömyys ja ainakin sen mahdollisuus ymmärretään entistä laajemmin. PLO:n keskuudessa on erimielisyyksiä järjestön päämäärien asettamisesta, mutta erillisen palestiinalaisvaltion luominen YK:n päätösten mukaisesti on voimakkaasti ollut esillä ja osa PLO:sta on tämän tunnuksen takana. PLO:n kiireellisin tehtävä on järjestön statuksen vahvistaminen Palestiinan arabikansan laillisena edustajana.

70-luvulle tultaessa voidaan sanoa, että arabien kansallisen vapautusliikkeen yhtenäisyys maailman vallankumouksellisten voimien kanssa oli lujempi kuin koskaan aikaisemmin. Samanaikaisesti kuitenkin kehitys eräissä liikkeen osastoissa ei ole ollut ongelmatonta. Tämän taustalla olevat tekijät pohjautuvat itse ei-kapitalistisen kehitystien luonteeseen: "Ei-kapitalistinen kehitystie edellyttää valtiollisen ja yksityisen taloussektorin pitkäaikaista rinnakkainoloa, mutta tärkeimpien taloudellisten ja lainsäädännöllisten vipusimien jäämistä valtiovallan käsiin. Näin ollen kansallisella porvaristolla on mahdollisuus vaikuttaa maan politiikkaan ja kehitykseen. Siksi ei-kapitalistisella kehitystiellä on käynnissä kärkevä luokkataistelu, ja maassa on olemassa sosialistiselta kehityssuunnalta poikkeamisen vaara niin kauan kun-

27. PLO on katto-organisaatio, jossa on mukana useita vastarintajärjestöjä. Suurin ja poliittisesti vaikutusvaltaisin on Fateh, jonka puheenjohtaja Jasser Arafat johtaa myös PLO:ta. Muita järjestöjä ovat PFLP (Palestiinan Vapautuksen kansanrintama), Syyrian baath-puolueen perustama Saega, Irakin hallituksen valvoma AFL sekä joukko pienempiä järjestöjä. Epävirallisten arvioiden mukaan PLO:n jäsenmäärä ylittää 30 000, mikä ei ole kuitenkaan sama kuin sissien miesvahvuus.

nes työväenluokka liitossa muiden demokraattisten voimien kanssa nousee johtoasemaan."[28] Oikeiston voimistumista arabien kansallisessa vapautusliikkeessä ilmentävät ennen kaikkea seuraavat tekijät:

— vuoden 1967 sodassa kärsitty sotilaallinen tappio antoi oikeistoaineksille, etenkin Egyptissä, mahdollisuuden voimistaa liikkeen johdon ja henkilökohtaisesti Nasserin politiikan arvostelua. Nasserin kuolema vuonna 1970 voimisti tätä kehitystä.
— Jordanian tapahtumat 1970, jolloin Hussein yritti kuristaa Palestiinan vapautusliikkeen, heikensivät vastarintaliikettä. Tämä on voimistanut Jordanian taantumuksellisen monarkian liikkumavaraa ja vaikutusvaltaa Palestiinan kysymyksessä.
— Libyan Kaddafin edistykselliset toimenpiteet ovat yhä enemmän jääneet kiihkokansallisen, antikommunistisen ja neuvostovastaisen asenteen varjoon. Libya on tukenut Saudi-Arabiaa Etelä-Jemenin anti-imperialistisen hallituksen kaatamisyrityksissä. Kaddafi on organisoinut PLO:n vastapainoksi terrorijärjestöjä ja kieltäytynyt osallistumasta eräisiin palestiinalaisten asemaa koskeviin kongresseihin perustelunaan, ettei hän voi istua neuvottelupöydässä yhdessä arabikommunistien kanssa. (Kaddafin syrjäyttäminen huhtikuussa 1974 merkinnee Libyan oikeistokehityksen pysähtymistä.)
— Oikeiston voimistumista kuvaa myös Syyrian ja Irakin baathpuolueissa käytävä kampailu oikeiston ja vasemmiston välillä.

Pyrkimättä liioittelemaan oikeiston voimistumista on syytä todeta, että oikeiston voimistuminen Egyptissä ja myös muualla vaikuttaa koko kansallisen vapautusliikkeen kohtaloon lähi-idässä ja vaarantaa eräitä saavutuksia. Tärkein näistä on yhtenäisyys maailman imperialismin vastaisten voimien kanssa ja edistyksellisten arabimaiden suuntautuminen yhteistyöhön Neuvostoliiton kanssa. Oikeiston tavoitteena on ollut juuri abstraktin arabiyhtenäisyyden luominen v a s t a p a i n o k s i anti-imperialistisen liikkeen kansainväliselle toimintayhtenäisyydelle.

Voidaan kuitenkin todeta, että nämä ilmenevät vaikeudet ovat lähinnä kasvukipuja — vaiva, joka on seurausta odottamatta monimutkaistuneista olosuhteista.

Lokakuun sota 1973: Israelin asema heikkenee — oikeisto voimistuu arabien vapautusliikkeessä

Lokakuun sota oli ennenkaikkea vuoden 1967 kesäsodan toinen vaihe: sen aiheutti Israelin valloituspolitiikka. Israelin ylläpitämä, "ei sotaa — ei rauhaa" olotila[29], joka on perustunut

28. Zagladin, emt. s. 277.

laskelmiin Israelin sotilaallisesta ylivoimasta, osoittautui jälleen lähi-idän rauhan kannalta kestämättömäksi.

Sota puhkesi 6. 10. 73 täyteen mittaansa Israelin ja Egyptin ja Syyrian välillä.[30] Se kääntyi Israelille epäedulliseen suuntaan. Heti sodan puhjettua Neuvostoliitto ryhtyi toimiin lähi-idän oikeudenmukaisen rauhan turvaamiseksi. Lokakuun 22. päivänä YK:n turvallisuusneuvosto hyväksyi päätöslauselman 338, jossa sotivilta joukoilta edellytettiin tulitaukoa. Mikä tärkeintä, päätöslauselma esitti sodan jälkeen sellaisia rauhanneuvotteluja joiden perustana on YK:n turvallisuuneuvoston päätöslauselma 242 vuodelta 1967. Täten oli astuttu askel kohti Israelin täydellistä vetäytymistä, varsinkin kun Egypti, Syyria ja Israel hyväksyivät tulitauon. Israel jatkoi kuitenkin hyökkäystään 22. päivän jälkeen, mutta joutui sitten taipumaan YK:n uusiin päätöksiin. Israel, Egypti ja Syyria sopivat yhdessä Neuvostoliiton ja Yhdysvaltain kanssa rauhanneuvottelujen aloittamisesta Genevessä. PLO ilmaisi periaatteessa myönteisen kantansa neuvotteluihin.

Israelin asema on sodan seurauksena heikentynyt, mikä on heijastunut sittemmin Israelin sisällä oikeiston voimistumisena vaaleissa 31. 12. ja huhtikuussa työväenpuolueen johtaman hallituksen kaatumisessa.[31]

Israelin aikaisempi aseellinen ylivoima osoittautui sodassa kyseenalaiseksi. Egypti ja Syyria pystyivät Neuvostoliiton ja muiden arabimaiden tuella saavuttamaan huomattavia voittoja.

Lokakuun sota kasvatti arabimaiden solidaarisuusliikettä. Irakissa kansallistettiin kansainvälisten öljy-yhtiöiden omaisuutta. 17. 10. päättivät öljyävievät arabimaat Kuwaitissa rajoittaa öljynvientiä kunnes Israel olisi palannut miehittämiltään alueilta.

---

29. Yksistään vuoden 1973 alkupuolella Israel hyökkäsi toistuvasti Syyriaa vastaan, ampui alas lentoreitiltään eksyneen libyalaisen matkustajakoneen, iski kommandojoukkoineen Libanonissa oleviin pakolaisleireihin, miehitti Punaisen meren eteläkärjessä sijaitsevia saaria sekä suoritti kylmäverisesti Palestiinan vapautusliikkeen johtajien murhan Beirutissa. Israelin salaisen poliisin toiminnasta tunnetuin esiin tullut on ns. Lillehammerin tapaus Norjassa.

30. Vuoden 1973 sodan päämäärät eivät ole muuttuneet. Israelilainen kenraali Peled sanoi 10. 10. Maariv-lehdessä: "Egyptin ja Syyrian asevoimien tappio, vaikka siihen ei liittyisikään muita seurauksia, johtaa pitkälle meneviin muutoksiin Egyptin ja Syyrian hallitusten rakenteessa ja niiden ja muun maailman välisten suhteiden sekä niiden keskinäisten suhteiden muuttumiseen." Sota oli myös hallituksen yritys kanavoida maassa vallinnutta tyytymättömyyttä arabimaiden vastaisiksi mielialoiksi, sillä vaalit olivat juuri edessä. Sodan takia ne siirrettiin.

31. Vaalien tuloksena oikeistoryhmittymä Likud nousi Israelin 120-paikkaisen Knessetin toiseksi suurimmaksi ryhmäksi saaden 39 edustajaa. Knessetin suurin ryhmä on edelleen Työväenpuolue ja sen kanssa liitossa ollut vasemmistosionistinen Mapam-puolue, jotka saivat yhteensä 56 edustajaa häviten 5 paikkaa. Israelin kommunistinen puolue Rakah saavutti merkittävän voiton: 1 lisäpaikka ja 14 000 lisä-ääntä vuoden 1969 vaaleihin verrattuna. Knessetissä on nyt 4 kommunistia.

Vaalien tulos voi tuskin kovinkaan paljoa vaikuttaa rauhanneuvotteluihin, vaikka Likud ei sodan aikana hyväksynytkään tulitaukosopimusta, koska Israelin on joka tapauksessa noudatettava USAn ohjeita.

Samalla määrättiin öljyboikotti USAa, Hollantia, Etelä-Afrikkaa, Rhodesiaa ja Portugalia vastaan.[32] Tämän kanssa sattuivat ajallisesti yhteen 16. 10. kaikkien öljyävievien kehitysmaiden järjestön, OPEC:in, ja kansainvälisten öljy-yhtiöiden välisten neuvottelujen katkeaminen, jonka seurauksena kuusi lähi-idän öljynviejämaata nosti raakaöljyn listahintaa.

Poliittisesti Israel joutui sodan jälkeen entistä eristyneempään asemaan. 1. 3. 72—2. 11. 73 27 Afrikan valtiota on katkaissut diplomaattiset suhteensa Iseraelin kanssa sen hyökkäyspolitiikan seurauksena. Öljyaseen vaikutuksen takia imperialistisien valtojen väliset ristiriidat kärjistyivät. Japanin peruslinja toisen maailmansodan jälkeen on ollut kannanottamattomuus kiistaan. Nyt Japani esitti selviä kehotuksia Israelille, jotta tämä vetäytyisi miehittämiltään arabialueilta.

Öljytoimituksiin kohdistunut jatkuva uhka on saanut myös EEC-maat tekemään joitakin myönnytyksiä arabimaille. Tämä yhteinen lähi-idän politiikka on kuitenkin rajoittunut vain muutamiin kysymyksiin ja se on aiheuttanut voimakasta kitkaa EEC-maiden keskinäisissä suhteissa. Englanti ja ennen kaikkea Ranska ovat noudattaneet selvästi arabiystävällisempää linjaa kuin muut EEC-maat.

Lokakuun sodan jälkeen oikeistoainekset ja arabitaantumus ovat pyrkineet jälleen voimistamaan asemiaan ja tietyssä määrin onnistuneetkin. Nämä voimat ovat pyrkineet käyttämään saavutettuja voittoja hyväkseen pyrkimällä osoittamaan, että menestykset olivat puhtaasti voimistuneen "arabiyhtenäisyyden" saavutuksia jättäen huomioimatta, että sosialistisien maiden tuki on ollut ratkaiseva. Neuvostohallituksen tiedonannossa lokakuussa 1973 todettiin, että kommunistit "tunnustavat arabivaltioiden vaatimusten oikeutuksen hyökkääjän joukkojen poistamisesta vuonna 1967 valloitetuilta arabialueilta."

Oikeistoainesten voimistumista heijastavat seuraavat tendenssit:

1. Jordania pysytteli syrjässä sodasta.
2. Saudi-Arabian poliittinen rooli on sodan jälkeen korostunut. Sodan aikana se näkyvästi kannatti öljytoimitusten rajoittamista länsimaihin. Täten se omalta osaltaan pyrki pönkittämään arabiyhtenäisyyden kuvaa. Huhtikuussa USAn hallituksen taholta kuitenkin paljastettiin, että Saudi-Arabia oli saarron aikana toimittanut raakaöljyä Yhdysvaltoihin.

Huhtikuun 5. päivänä Washingtonissa ja Riadissa ilmoitettiin yhtaikaa taloudellisen yhteistyön kehittämisestä Saudi-Arabian ja USA:n välillä ja 8. 4. maat solmivat sopimuksen ohjusverkostojärjestelmän kehittämisestä SA:lle. Samaan aikaan SA on tiettä-

32. Öljyätuottavat arabimaat ovat sekä vuoden 56 että 67 sodan yhteydessä myös keskeyttäneet öljytoimitukset. Kummallakin kerralla boikotti epäonnistui, koska arabiöljy pystyttiin korvaamaan helposti vielä silloin muualta ja koska boikotin ylläpitäminen kävi taloudellisesti mahdottomaksi.

västi tarjonnut asetäydennystoimituksia Egyptille. Lähi-idässä SA onkin noussut uuteen poliittiseen merkitykseen.

3. Egyptissä oikeisto on saavuttanut uusia asemia. Jo ennen sotaa porvariston vaikutus maan talouselämässä kasvoi talouden valtiosektorin eräiden alueiden kehittyessä hitaammin kuin yksityissektorin.

Syyskuussa 1973 solmittiin amerikkalaisen Bechel-yhtiön kanssa sopimus öljyjohdon rakentamiseksi Punaiselta Mereltä Egyptin alueen kautta Välimerelle. USAlainen Newsweek-lehti kutsui sopimusta avoimesti "Amerikan Assuaniksi".[33]

Sodan jälkeen länsikontaktit ovat voimistuneet ja Egypti on ilmoittanut mm. suunnitelmista muuttaa Port Said vapaakauppa-alueeksi. Suezin kanavan raivaamiseksi apua on pyydetty Neuvostoliiton lisäksi Yhdysvalloilta ja Englannilta. Yleisesti puhutaan talouden "liberalisoinnista".

Samoin Egyptin sisäpolitiikassa on alkanut voimakas nasserismin vastainen kampanja. Julkaistaan kirjallisuutta, jossa hyökätään Nasserin ajan poliittista linjaa vastaan ja hänen virheitään käytetään kampanjassa osoittamaan, että koko poliittinen suuntautuminen oli virheellistä.

Nämä kehityspiirteet heijastavat ennen kaikkea sitä tosiasiaa, että imperialismi ei ole saavuttanut päämääriään avoimien hyökkäystoimenpiteiden kautta ja siksi se pyrkii nyt muuttamaan lähi-idän tilanteen edukseen turvautumalla entistä voimakkaammin keinotteluun arabitaantumuksen avulla. Olisi kuitenkin pinnallista nähdä tällaiset tendenssit — kuten porvarillinen lehdistö on pyrkinyt tekemään — lähi-idän alueen pääsuuntaukseksi. Ensinnäkin Israelin asema on huomattavasti heikompi sodan jälkeen. Toiseksi, samanaikaisesti kun eräissä liikkeen osastoissa tapahtuu taantumista, etenee liike toisaalla. Mm. Syyriassa kommunistinen puolue on huomattavasti vahvistunut ja Syyrian yhteydet Neuvostoliittoon ovat voimistuneet. Kolmanneksi, mikä on viime kädessä ratkaiseva: arabien kansallinen vapautusliike ei voi pitemmällä tähtäimellä saavuttaa etuaskeleita ilman taloudellista ja poliittista yhteistyötä Neuvostoliiton ja muiden sosialististen maiden kanssa. Tämä objektiivinen tosiasia vahvistaa huomattavasti vallankumouksellisten demokraattien ja kommunistien asemaa liikkeessä.

Tie rauhaan: Geneven neuvottelut YK:n päätöslauselmien pohjalta

Lähi-idän kriisi voidaan ratkaista vain rauhanomaisesti, poliittisella ratkaisulla. Rauhanomainen ratkaisu on kiinteästi sidottu

33. Newsweek 15. 10. 73.

kansallisen vapautusliikkeen etuihin, sillä näin taattaisiin varmimmin ei-kapitalistisen kehitystien mahdollisuudet.[34]

Lähi-idän ratkaisupyrkimyksissä Neuvostoliitto ja muut sosialistiset maat ovat näytelleet keskeistä osaa. NKP:n kuuden kohdan rauhanohjelman mukaisesti Neuvostoliitto on määrätietoisesti pyrkinyt jännityksen lieventämiseen ja kriisipesäkkeiden poistamiseen lähi-idässä. YK:n turvallisuusneuvoston vuoden 1973 päätöslauselma 338, merkittävin päätöslauselma sitten vuoden 1967, oli pitkälle Neuvostoliiton ponnistelujen ansiota. YK:ssa käytävällä kamppailulla rauhanomaisen ja poliittisen ratkaisun puolesta on suuri merkitys arabien kansallisen vapautusliikkeen päämäärien toteuttamiseksi ja Israelin aggression lyömiseksi.

YK:n päätöslauselman ehdotusten mukaisesti rauhanneuvottelut alkoivat 18. 12. 73 Genevessä. Neuvottelut keskeytettiin Israelin vaalien alla ennen vuoden loppua ilman että Israel olisi antanut mitään takeita täydellisestä vetäytymisestä. Geneven neuvottelujen toinen vaihe ei ole vielä alkanut.

Ennen Geneven neuvottelujen toisen vaiheen aloittamista Israel ja Egypti allekirjoittivat 18. 1. 74 sopimuksen joukkojen loitontamisesta Siinain rintamalla. Sopimustekstissä todettiin: "Egypti ja Israel eivät pidä tätä sopimusta lopullisena rauhansopimuksena. Se muodostaa ensimmäisen askeleen kohti lopullista oikeudenmukaista ja pysyvää rauhaa sopusoinnussa turvallisuusneuvoston päätöslauselma 338 kanssa, joka muodostaa rungon Geneven konfrenssille."

Tämä loitontamissopimus on nähtävä myönteisenä askeleena kohti rauhaa. Rauhanneuvottelujen nykyisestä vaiheesta on kuitenkin todettava seuraavat imperialismin pyrkimykset. Ensinnäkin USA:n ulkoministeri Kissingerin aktiivisuus loitontamissopi-

---

34. USA:n lisäksi myös Kiinan politiikka on ollut vaikeuttamassa rauhanomaisen ratkaisun aikaansaamista lähi-itään. Joulukuussa 1972 Kiina kieltäytyi äänestämästä päätöslauselmasta, jossa Israelia kiellettiin liittämästä valtaamiaan maa-alueita itseensä ja vaadittiin turvallisuusneuvostoa ryhtymään toimiin päätöslauselma 242:n toteuttamiseksi. Aloite oli sitoutumattomien maiden tekemä ja sitä kannattivat sosialistiset maat. Lokakuun sodan aikana turvallisuusneuvosto sai 22. 10. aikaan päätöslauselman 338, jossa vaadittiin tulitaukoa sekä rauhanneuvotteluja 242:n pohjalta. Jälleen Kiinan edustaja kieltäytyi äänestämästä, huolimatta siitä, että sota raivosi lähi-idässä.

Kiinan edustajat ovat peitelleet tätä politiikkaansa väittämällä, että päätöslauselmat eivät riittävän selvästi tuomitse Israelia hyökkääjänä.

Maolaiset ovat tyrkyttäneet arabimaille myös iskulausetta "luottakaa omiin voimiinne". Tunnus on avoin myönnytys imperialismille, sillä sen noudattaminen johtaisi antautumiseen imperialismin edessä. Tästä huolimatta Kiinan YK-valtuutettu toisti iskulauseen YK:n yleiskokouksessa lokakuussa 1973 aggression yhä jatkuessa. Näidenkin pyrkimysten takana ovat epäilemättä hegemoniatavoitteet, sillä niiden tarkoituksena on irroittaa edistykselliset arabimaat ja arabien koko vapautusliike maailman imperialisminvastaisten voimien yhteydestä. Edistyksellisten arabimaiden liitto Neuvostoliiton ja muiden sosialististen maiden kanssa on tähän mennessä ollut menestyksellisen imperialisminvastaisen rintaman avaimena.

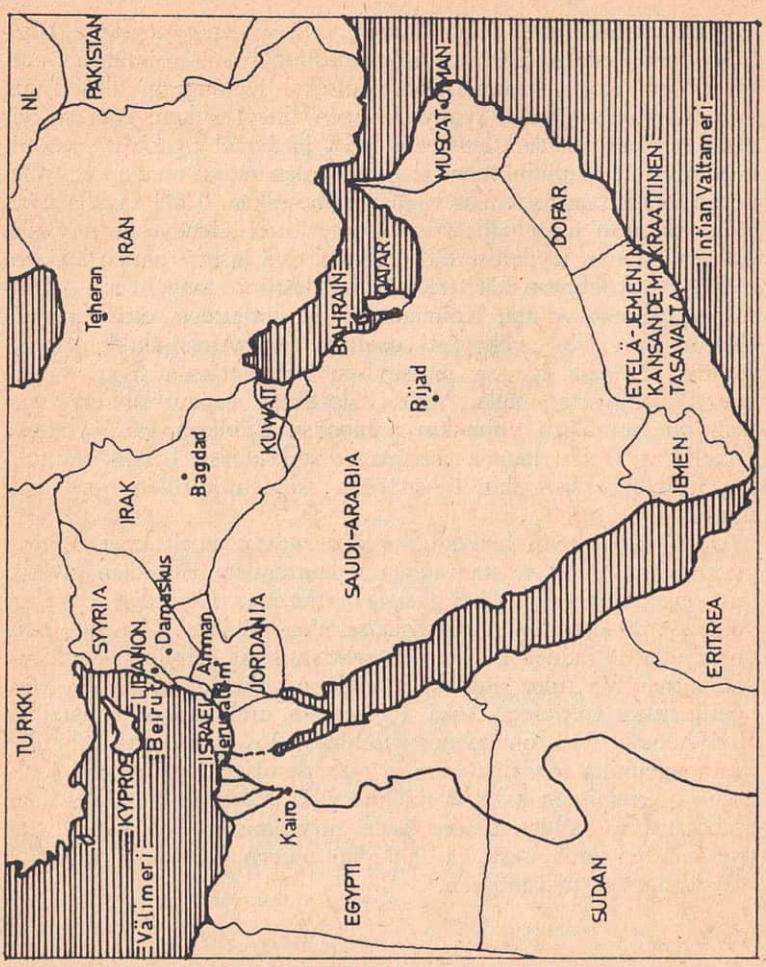

LÄHI-ITÄ 1973 SODAN JÄLKEEN

Israel/Egypti: 18. 1. 74 loitontamissopimus. USA:n ulkoministeri Kissingerin aktiivisuus liittyy pyrkimyksiin imperialismin heikentyneistä asemista kytkeä loitontamissopimus öljyboikotin lakkauttamiseen. Samalla tavoitteena sitoa yksittäiset maat erillisiin sopimuksiin, jotta varsinaisissa Geneven rauhanneuvotteluissa päästäisiin käsittelemästä Palestiinan ongelmaa. 16.—17. 3. saarto lopetettiin Egyptin ja Saudi-Arabian vaatiessa sitä voimakkaimmin. 18. 3. Irak ja Syyria ilmoittivat jatkavansa saartoa.

Israel/Syyria: taistelut Golanilla jatkuvat Israelin hyökkäyspolitiikan seurauksena. Syyrian edistyksellinen hallitus voimistanut siteitään Neuvostoliittoon. Kissingerin loitontamissopimussuunnitelmat kohdanneet vaikeuksia.

Israel/Palestiinan kansa/Jordania: Israel jatkaa palestiinalaisten alueiden miehittämistä. Jordania ei ollut sodassa mukana eikä sen taantumuksellinen hallitus ole valmis tunnustamaan palestiinalaisten kansallisia oikeuksia. Palestiinan kansan laillinen edustaja PLO on valmis osallistumaan Geneven rauhanneuvotteluihin.

Samanaikaisesti huomattava seuraavat tendenssit: **Irakin** edistyksellisen hallituksen asemaa pyrkivät USA ja CEATO-maat — Iran ja Turkki — heikentämään aseistamalla kurdikansan oikeistoaineksia. **Saudi-Arabian** poliittinen merkitys on nousussa. **Intian valtameren** strateginen merkitys on korostunut öljykuljetusten tapahduttua nyt Persian lahden kautta. USA voimistaa sotilaallista asemaansa siellä.

musten valmisteluissa liittyi siihen, että niiden yhteydessä USA lujitti yhteyksiään Egyptiin ja painosti Egyptiä toimimaan arabien öljyboikotin kaatamiseksi. Toiseksi Kissingerin aktiivisuus loitontamissopimuksen synnyttämiseen liittyi siihen, että nykyisessä heikentyneessä tilanteessa USA ja Israel pyrkivät osasopimusten kautta sopimukseen eri arabimaiden kanssa ennen kuin Geneven rauhanneuvottelujen toinen vaihe alkaa. Tällä tavalla pyritään sitomaan arabihallitusten kädet, jottei Genevessä tarvitsisi päättää Israelin täydellisestä vetäytymisestä ja että ennen kaikkea päästäisiin kokonaan käsittelemästä Palestiinan ongelmaa — lähi-idän ongelman ydintä. Kolmanneksi on todettava, että samanaikaisesti kun USA näkyvästi osoittaa neuvotteluhalukkuutta se suuntaa Israelin kanssa massiivisen painostuksen Syyriaa vastaan Golanin rintamalla. Myös Palestiinan vapautusliikettä vastaan on suunnattu voimakas painostus. Edelleen USA yhdessä Israelin ja Iranin kanssa aseistaa edistyksellisen Irakin hallituksen kaatamiseksi Irakin öljyalueella asuvien kurdien oikeistoaineksia.

USAn ja Israelin heikentyneistä asemista suorittamat taktiset pyrkimykset eivät edistä rauhan palauttamista lähi-itään eivätkä sen ongelmien oikeudenmukaista ratkaisua. Lähi-idän ongelma voidaan ratkaista YK:n päätöslauselmien pohjalta. Geneven neuvotteluilla on näiden käytäntöön saattamisessa erityinen merkitys. Neuvotteluihin tulee osallistua kaikkien välittömästi asiasta kiinnostuneiden valtioiden sekä Palestiinan arabikansan edustajien. Konferenssin työ on menestyksekästä, jos se johtaa lähi-idän avainongelmien selvittämiseen ja ratkaisemiseen — Israelin joukkojen poistamiseen kaikilta miehitetyiltä arabialueilta, Palestiinan arabikansojen laillisten oikeuksien turvaamiseen sen kansallisten pyrkimysten mukaisesti ja lähi-idän alueen kaikkien valtioiden turvallisuuden takaamiseen.

30. 4.74

TILAA SOIHTU

Käsissä olevan numeron lisäksi ilmestyy tämän vuoden aikana vielä kolme vähintään 96-sivuista numeroa. Tilaushinta SOIHTU 4/74:sta lähtien vuoden loppuun 7.50 markkaa. Tilaukset suoraan SOL:n jäsenjärjestöiltä tai ps-tilille 762 69-4, osoite Soihtu, 3. linja 7 B 37, 00530 Hki 53. Ps-korttiin tilaajan nimi, lähiosoite ja postitoimipaikka.

Maon filosofia

Vesa Oittinen, Pertti Rovamo

Kiinan yhteiskunta- ja vallankumousprosessin kehityksen tietyt erikoispiirteet ovat olleet luomassa maolaisuuden synnylle suotuisia olosuhteita. Tällaisia vielä pitkälti "aasialaisen tuotantotavan" piirteitä säilyttäneen maan alhainen teollistumisaste, josta johtuen työväenluokan osuus väestöstä. Talonpojat ovat jatkuvasti muodostaneet KKP:n jäsenistön suurimman osan. Myös luokkataistelun tietyt erityispiirteet ovat vääristäneet puolueen proletaarista kuvaa. Yli kaksikymmentä vuotta kestänyt vapaustaistelu lujitti armeijan asemaa puolueessa huomattavalla tavalla.[1]

Maolaisuudessa ei saa kuitenkaan nähdä ideologiaa, joka heijastaisi talonpoikaiston etuja. Talonpoikaiston anarkistisia tai narodnikkilaisia katsomuksia ei pidä rinnastaa sen objektiivisiin intresseihin. On selvää, ettei maolainen politiikka vastaa enempää talonpoikaiston kuin työläistenkään etuja.

On kuitenkin huomattava, ettei näiden pikkuporvarillisten katsomusten tunkeutumista KKP:n sisään voida tarkastella pelkkänä objektiivisena prosessina. Marxilais-leniniläinen puolue kykenee menestykkäästi taistelemaan erilaisia poikkeamia vastaan jos sen teoreettinen perusta on kyllin luja. Samasta asiasta totesi Vietnamin Työväen Puolueen — siis talonpoikaisvaltaisen maan — keskuskomitean jäsen Trueng Chinh Karl Marxin 150-syntymäpäivän muistojuhlassa pitämässään puheessa: "Koska huomattava määrä puolueen jäsenistöstä koostuu talonpoikaistoista ja pikkuporvaristosta, olemme puolueen luokkaluonnetta voimistaaksemme kiinnittäneet erityistä huomiota marxismi-leninismin teoreettisen tietouden levittämiseen kaadereissa ja puoluejäsenten keskuudessa, heidän luokkatietoisuutensa kohottamiseen, teroittaneet heidän mieleensä työväenluokan vallankumouksellisia laa-

1. Itse asiassa Mao on eksplisiittisesti kiistänyt työväenluokan ratkaisevan merkityksen. Vuonna 1926 Mao katsoi että proletariaatilla on johtava osuus vallankumouksellisessa liikkeessä koska "teollisuustyöläiset ovat kaikkein vaikeimmassa taloudellisessa asemassa" (Teokset I osa s. 17). Eipä ole ihme, että vuotta myöhemmin hän totesi, että johtoasema kuuluu kaikkein köyhimmille talonpojille. (Farle & Schöttler mt. ss. 47—48). Tässä näkemyksessä on tiettyjä yhtymäkohtia myös mainittuun Lin Piaon näkemykseen siitä, että pääristiriita kulkee maailman maaseudun ja maailman kaupunkien välillä.

tumääreitä ja hyveitä, samalla kun olemme lakkaamatta taistelleet epäproletaarisia ideologioita vastaan."

KKP ei ole kyennyt toimimaan tällä tavalla. Maolainen ajattelu ja politiikka on saanut voimakkaan otteen puolueesta ja sen mukana Kiinan Kansantasavallan kehityksestä. Seuraavassa tarkastellaan Maon filosofisia katsomuksia, jotka osoittavat kiistatta pikkuporvarillisen ajattelun olevan sen olennaisin puoli. Huomion kiinnittäminen juuri filosofiaan johtuu siitä että päätelmiä jonkin aatteellisen suuntauksen eheydestä ja teoreettisesta tehosta tehdään yleensä juuri sen filosofisen pohjan perusteella.

Kiinan kansantasavallan presidentti Liu Shao-tshi kirjoitti 60-luvun alkuvuosina: "Kiinan Kommunistisella Puolueella on ... eräs suuri heikkous. Tämä heikkous on se tosiseikka, että ideologian ja teoreettisen kasvatuksen alalla puolue on riittämättömästi valmistautunut ja suhteellisen kypsymätön ... Mitään suuria töitä ei vielä ole ilmestynyt. Tässä suhteessa puolueella on vielä valtava tehtävä edessään"[1a]

Pian kuitenkin osoittautuu, että Kiinan Kommunistisella Puolueella on riveissään "aikakautemme suurin marxilais-leniniläinen teoreetikko" — puheenjohtaja Mao, jonka teoksia aletaan levittää miljoonapainoksina ja jonka "ajatuksia" tyrkytetään koko maailman vallankumousliikkeelle, "marxismi-leninismin huippuna".[1b] Mistä tässä äkillisessä arvonnousussa on kysymys? Onko mahdollisesti niin, että sittemmin "luopioksi" paljastunut Liu yritti edellä mainitussa lausunnossaan salakavalasti kätkeä Maon kynttilää vakan alle?

MAON FILOSOFISESTA KEHITYKSESTÄ

KKP:n 9. edustajakokouksessa todettiin, että 50 vuoden ajan (vuodesta 1919) Mao on liittänyt marxismi-leninismin universaalia totuutta Kiinan vallankumouksen käytäntöön.[2] Historiallisten tosiasioiden valossa tämä väite on kuitenkin perusteeton.

Klassisen kiinalaisen kasvatuksensa ansiosta Mao on perehtynyt kiinalaiseen filosofiaan, joka sisältää sekä materialismin että naiivin dialektiikan aineksia. Tämä filosofia vaikuttaa hänen ajat-

---

1a. Lähde: M. Altaiskij, V. Georgijev: The Philosophical Views of Mao Tse-tung. A Critical Analysis, Moskova 1971, s. 10.

1b. Esimerkiksi Helsingin "Marxilais-Leniniläisen" Seuran julkaisema opintoaineistovihkonen väittää: "Stalinin jälkeen marxismi-leninismi on jälleen tehnyt suuren harppauksen. Se on kehittynyt uudelle ja korkeammalle tasolle, marxismi-leninismi - Mao Tsetungin ajatusten tasolle ... Mao Tsetungin ajatukset ovat aikamme marxismia, aivan samoin kuin leninismi oli edellisen aikakauden marxismia. Mao Tsetungin ajatukset ovat myöskin marxismi-leninismin tähän asti korkein aste". (Kiina, kulttuurivallankumous ja Mao Tsetungin ajattelu).

2. Lähde: A Critique of Mao Tse-tung's Theoretical Conceptions, Moskova 1972, s. 27.

teluunsa[3] samoin kuin monien länsimaisten kirjailijoiden yhteiskunnallis-poliittiset konseptiot. Näistä hänen lukemistaan kirjailijoista kannattaa mainita mm. Herbert Spencer, John Stuart Mill, Adam Smith ja Montesquieu.

Poliittisen toimintansa alkuvaiheessa Mao oli kiinnostunut anarkismista. Marxilaisuuteen hän tutustui ensimmäisen kerran 27-vuotiaana lukemalla Kommunistisen puolueen manifestin. Siitä lähtien Mao on pitänyt itseään marxilaisena. Koska kuitenkin vain pieni osa marxismin klassikoiden teoksista oli käännetty kiinaksi, joutui vieraita kieliä taitamaton Mao tutustumaan marxilaisuuteen saatavilla olevien ei-marxilaisten toissijaislähteiden kautta.[4] 30-luvulla hänen marxismin opintojensa pääasiallisena lähteenä olivat neuvostoliittolaisten filosofien kansantajuiset kirjoitukset, joita oli käännetty kiinaksi.

Tuolloin Mao ryhtyi kirjoittelemaan filosofisia teoksia[5], jotka on kokonaisuudessaan, kahdesta vuonna 1937 ilmestyneestä luennosta, "Käytännöstä" ja "Ristiriidasta", alkaen julistettu Kiinassa loistavaksi panokseksi marxilais-leniniläisen filosofian aarteistoon ja jotka rikastuttavat ja vievät eteenpäin dialektista materialismia.

Vertaileva tutkimus on kuitenkin osoittanut, että Maon kirjoitukset "Käytännössä" ja "Ristiriidasta" on suureksi osin kopioitu akateemikko M. Mitinin johdolla valmistetusta kirjasta "Dialektinen materialismi", joka on julkaistu Moskovassa 1933. Kokonaisia kappaleita tästä oppikirjasta on kopioitu suuremmitta muutoksitta tullakseen paria vuosikymmentä myöhemmin esitetyiksi Mao Tsetungin omaperäisinä lisinä marxilaiseen teoriaan.[6]

---

3. Eräs sisältöanalyysi osoitti, että Maon neliosaisissa Valituissa teoksissa viittaukset tai sitaatit jakautuivat eri lähteiden osalle seuraavasti: konfutselaiset tai uuskonfutselaiset kirjoitukset 22 %, taolaiset ja mohistiset tekstit 12 %, Marx ja Engels 4 %, Lenin 18 %, Stalin 24 %, muut 20 % (porvarillisen sinologin V. Holubnychyn mukaan). Lähde: Altaiskij & Georgijev, mt., s. 58.

4. Mao on itse todennut: "Kun yksi tai toinen sanoo ymmärtävänsä marxilaisuutta, on muistettava että on erilaisia marxilaisuuden tuntemisen asteita. Minä olen myös lukenut muutamia marxilaisuuden perustanlaskijoiden teoksia. En tiedä, kuinka paljon he kirjoittivat, mutta arvelisin, että vähemmän kuin puolet on käännetty kiinaksi. Spesialistin tulisi lukea niin paljon kuin mahdollista. Meillä ei ole paljoa vapaa-aikaa ja voimme lukea vähemmän." Lehti Tung fang hung, heinäkuussa 1967. Lähde: Altaiskij & Georgijev, mt., s. 57.

5. Mao Tsetungin keskeinen filosofinen tuotanto — jossa maolaisen propagandan mukaan kaikinpuolisesti käsitellään ja kehitellään Marxin, Engelsin ja Leninin laajaa filosofista testamenttiä, käsittää neljä pientä vihkosta, jotka H"ML"S on julkaissut nimellä "Neljä filosofista teosta". Kirjanen sisältää seuraavat artikkelit: Käytännöstä (1937), Ristiriidasta (1937), Kansan keskuudessa esiintyvien ristiriitojen oikeasta ratkaisutavasta (1957) ja Mistä aikeat ajatukset ovat peräisin (1963).

6. Kopioiminen ja heikko-marxismi-leninismin tuntemus on myös syy siihen, miksi näistä Maon teksteistä löytyy ristiriitaisuuksa, marxilaisia katsomuksia rinnan mitä vulgaareimpien ja epämarxilaisimpien vätteiden rinnalla. Oikeat kohdat ovat miltei järjestään Mitinin oppikirjasta otettuja, epätieteellisyydet taas Maon omia lisäesimerkkejä ja selityksiä.

Maolaisen filosofian ei-marxilaisen aineksen osuus on kasvanut sitä mukaa kun heidän voluntaristinen politiikkansa on ajautunut yhä syvempiin kriisiin. Tämä näkyy mm. Kiinassa käynnistettyjen "filosofisten" keskustelujen traditiossa. Kun virheellisen talouspolitiikan seuraukset alkoivat vuonna 1960 täysin mitoin näkyä ns. "suuren harppauksen" päättyessä täydelliseen epäonnistumiseen[7], järjestettiin Kiinassa väittely aiheesta "ajattelun ja olemisen ykseys."[8]

Tämä oli kampanja niitä voimia vastaan, jotka katsoivat, että tehdyt virheet johtuivat objektiivisten lainalaisuuksien huomiottajättämisestä. Maolaisten esittämä teesi nimittäin pitää jo sisällään materian ensisijaisuuden kieltämisen tietoisuuteen nähden, ja on tavallaan siirtymämuoto myöhemmin esitettyyn avoimeen kantaan "subjektiivinen luo objektiivisen"[9], jolloin aatteet muuttuvat historian keskeiseksi liikevoimaksi. Väittelyn tuloksena edellä mainittu varsin vanha idealistinen teesi julistettiin Kiinassa "uudeksi loistavaksi panokseksi" marxismi-leninismin kehittämisessä.[10]

Vuonna 1964 "kulttuurivallankumouksen" kynnyksellä järjestettiin väittely aiheesta "ykseyden kahtiajako"[11], jota käytettiin sittemmin puolueen ja kansainvälisen kommunistisen liikkeen hajoitustoiminnan oikeuttajana. Parhaillaan Kiinassa käydään filosofissävytteistä kampanjaa Konfutsen ja Lin Piaon arvostelemiseksi.[12] Näiden kampanjoiden aikana ilmenee jo selvästi maolaisen filosofian ominaispiirre. Se ei ole enää vähimmässäkään määrin tarkoitettu todellisuuden teoreettisen haltuunoton välineeksi, vaan sitä käytetään pelkästään oikeuttamaan Pekingin johtajien kulloisetkin poliittiset toimenpiteet.

Äärimmäisen muotonsa tämä tendenssi sai "kulttuurivallankumouksen" aikana, ns. "pienen punaisen kirjan" -kampanjan

7. Tästä katso esim. Sosiaalikapitalismin teoria, Soihtu 6/72, KKP:n 10. edustajakokous, Soihtu 6/73 tai Farle Schöttler: Kiinan tie — maolaisuus vai marxilaisuus.
8. Lähde: Leibson: Anarkismi, trotskismi, maolaisuus; Helsinki 1970, s. 41.
9. Katso tarkemmin Farle—Schöttler, mt., s. 93 ja edelleen.
10. Lähde: Leibson; mt., s. 42.
11. Lähde: Leibson; mt., s. 47.
12. Nykyisen Konfutsen vastaisen kritiikin painopisteenä on "taistelu muinaisuuteen paluuta vastaan". Tapa, jolla tätä kampanjaa käydään paljastaa kuitenkin sen, että todellisena pyrkimyksenä on Maon poliittisten vastustajien nujertaminen, ja että "muinaisuudella" tarkoitetaan itse asiassa sosialismin rakentamisen käytäntöä ja teoriaa ennen vuotta 1958. Tämä ilmenee tavasta, jolla Konfutselaisen ideologian kritiikin kohteet valitaan. Maolaiset julistavat taantumuksellisiksi sellaisia konfutselaisia käsitteitä kuin "vanhempien kunnioittaminen", "humanitäärisyys" ym.
Nämä tunnukset nousevat siitä, että iäkkäämpien henkilöiden kunnioittaminen häiritsee nuoren sukupolven "kasvattamista" ja että sosialistinen humanismi ei sovi yhteen nyt jatkettavan "kulttuurivallankumouksen" linjan ja sotilasbyrokraattisen hallintojärjestelmän kanssa. Samalla maolaiset vaikenevat tarkoituksiinsa sopimattomista konfutselaisuuden piirteistä, kuten ylimmän hallitsijan palvonnasta, kiinalaiskeskeisyydestä jne. Ks. esim. Sosialismin teoria ja käytäntö 16/74.

yhteydessä. Viimeinenkin yhteys marxismiin katoaa, marxilainen dialektiikka muuttuu lopullisesti kokoelmaksi valmiita, ylihistoriallisia johtopäätöksiä ja kaavoja. Tällainen "dialektiikka" on käyttökelpoista silloin, kun ei haluta rasittua konkreettisen tilanteen konkreettisella analyysillä, ja erityisesti silloin kun tällainen analyysi paljastaisi armottomasti harjoitetun politiikan virheellisyyden.[13]

MAON "DIALEKTIIKKA"

Koska dialektiikka on marxilais-leniniläisen filosofian teoreettinen runko, on syytä aloittaa Maon "luovan panoksen" yksityiskohtaisempi käsitteleminen siitä. Erottelemme selvyyden vuoksi kolme ongelma-aluetta. Ensimmäisenä tarkastelemme kuinka Mao käsittelee dialektiikan kokonaisuutta, sen peruslakeja ja kategorioita. Toiseksi tarkastelemme kuinka Mao käsittelee dialektiikkaa teoriana — luonnon, yhteiskunnan ja ajattelun liikunnan ja kehityksen objektiivisina lakeina — ja dialektiikkaa metodina — ihmisen tiedostustoiminnan yleisenä menetelmänä. Kolmanneksi otamme esiin Maon tuotannon kannalta keskeiseen ristiriidan käsitteen.

Dialektiikan kokonaisuuden silpominen

Kaikissa neljässä filosofisessa teoksessaan Mao keskittyy ristiriitakäsitteeseen. Tämän hän tekee muiden dialektiikan peruslakien ja kategorioiden kustannuksella. Mao on jopa selvin sanoin kiistänyt muiden dialektiikan peruslakien kuin vastakohtien ykseyden ja taistelun lain olemassaolon. Keskustelussa kiinalaisten filosofien kanssa vuonna 1964 hän totesi: "Engels puhui kolmesta laista, mutta kahteen niistä en usko (peruslainomaisuutena on vastakohtien ykseys, määrän muuttuminen laaduksi on määrän ja laadun vastakohtien ykseyttä, kun taas kieltämisen kieltämistä ei ylipäänsä ole olemassa). Jos määrän muuttuminen laaduksi ja kieltämisen kieltäminen asetetaan samaan riviin vas-

13. Maolaisten nykyisiä olemattomia suhteita marxismiin heijastaa myös heidän suhtautumisensa marxilaisuuden syntyhistoriaan ja klassikkojen teoksiin. KKP:n 9. edustajakokouksen jälkeen (1969) marxismi-leninismin klassikkojen opiskelu korvattiin virallisestikin Maon ajatusten tutkimisella. Käytännössä Marx, Engels ja Lenin olivat saaneet vaipua unhoon "kaikkien aikojen suurimman marxisti-leninistin" tieltä jo kulttuurivallankumouksen aikana. Jo vuonna 1963 Kiinan tiedeakatemian presidentti Kuo Mo-zho totesi, että Marxin, Engelsin ja Leninin kirjoitukset ovat "vaikeita" ja "etäisiä" kiinalaisille. Sitä vastoin "puheenjohtaja Maon teokset on kirjoitettu kiinaksi ja sen lisäksi ne on kirjoitettu yksinkertaisesti, kirkkaasti ja täydellisesti". (Altaiskij & Georgijev; mt., s. 39)

takohtien ykseyttä koskevan lain kanssa, siitä ei tule monismia vaan 'treismiä', joten tärkeintä on vastakohtien ykseys"[14]

Ilman tätä Maon "tunnustustakin" käy hänen teostensa tekstianalyysistä selvästi ilmi, ettei hän tunnusta muita dialektiikan peruslakeja kuin vastakohtien ykseyden ja taistelun. Hän ei missään viittaa välttämättömyyteen tutkia muitakin dialektiikan peruslakeja ja kotegorioita. (esim. välttämättömyyteen tuntea sellaisia kategorioita kuin olemus ja ilmiö, välttämättömyys ja sattuma jne). Näin Mao itse asiassa "luovan" käsittelynsä tuloksena supistaa dialektiikan pelkäksi ristiriitaopiksi. Tämä käy erittäin havainnollisesti ilmi Maon loppupäätelmästä: "Ilmiöissä olevan r i s t i r i i d a n l a k i (V. O. ja P. R.), ts. vastakohtien ykseyden laki, on luonnon ja yhteiskunnan peruslaki ja näin ollen myös ajattelun peruslaki. S e (V. O. ja P. R.) on vastakkainen metafyysiselle maailmankatsomukselle."[15] Tässä Mao asettaa ristiriitaopin dialektiikan sijaan, sillä marxilaiset ovat aina pitäneet metafyysiselle maailmankatsomukselle vastakkaisena d i a l e k t i s t a m a t e r i a l i s m i a k o k o n a i s u u d e s s a a n eikä sen jotain osaa.

Mao siteeraa teoksessaan "Ristiriidasta" aivan oikein Leniniä: "lyhyesti voidaan dialektiikka määritellä opiksi vastakohtien ykseydestä. Näin osutaan dialektiikan ytimeen . . ."[16] Mutta tästä ei seuraa, että dialektiikka on p e l k ä s t ä ä n oppia vastakohtien ykseydestä. Mao ei näe, että dialektiikan lait vaikuttavat objektiivisesti ja k a t k e a m a t t o m a s s a k e s k i n ä i s y h t e y d e s s ä ; kukin niistä luonnehtii (saman) kehitysprosessin tahi sen vaiheen jotain olennaista puolta. Määrällisten muutosten laadulliseksi muuttumisen laki luonnehtii esineiden ja ilmiöiden objektiivista, sisäistä laadullista määrittyneisyyttä kehitysprosessin toisesta laadullisesta tilasta toiseen siirtymisen vaiheessa. Vastakohtien ykseyden ja taistelun laki paljastaa itsekehityksen, auttaa selvittämään eroavuuksien, ristiriitojen ja vastakohtien keskinäissuhteen sisäisen koneiston. Tämän vuoksi Lenin sanoi tätä lakia "dialektiikan ytimeksi". Kieltämisen kieltämisen laki puolestaan kuvastaa vanhan ja uuden aineksen syvällistä sisäistä kehitysyhteyttä ilmiöiden ja esineiden kehityksessä, luonnehtii kehitysprosessin jatkuvuuden ja suuntautuneisuuden olemusta.

Koska dialektiikan lait selvittävät yhtenäisen kehitysprosessin piirteitä, eri lakeja ei voida asettaa vastakkain, irroittaa niitä

---

14. Lähde: M. Altaiskij, E. Iljenkov, Marxilaisen dialektiikan vääristelyä maolaisen politiikan hyväksi, Sosialismin teoria ja käytäntö 3/74. Mao tekee tässä toisenkin elementaarisen virheen, joka osoittaa hänen puutteellista filosofista sivistystään. Hän ei havaitse, ettei todellisuuden ykseys seuraa peruslakien lukumäärästä, vaan maailman materiaalisuudesta, siitä että "maailmassa ei ole milloinkaan eikä missään ollut olemassa, ei ole eikä tule mitään, mikä ei olisi liikkuvaa materiaa tai liikkuvan materian synnyttämää." (Marxilais-leniniläisen filosofian perusteet s. 98).
15. Mao Tsetung: Neljä filosofista teosta, Helsinki 1972, s. 79.
16. sama; s. 80.

keskinäisyhteydestään eikä etenkään "olla tunnustamatta" jotain tai joitakin niistä.

Teorian ja metodin irroittaminen toisistaan

Ymmärtääkö Mao sitten dialektiikan luonteen teorian ja metodin ykseytenä? Ainakin kolmen seikan perusteella voidaan väitää ettei näin ole asian laita.

Ensinnäkin Mao pyrkii osoittamaan ristiriidan yleisyyden luettelemalla esimerkkejä, osoittamalla tätä kautta, että ristiriita on havaittavissa kaikissa prosesseissa. Mao ei havaitse, että dialektiikan lakeja ei voida todistaa oikeiksi tällä tavalla. Lopputuloksena voi tällöin olla vain pelkkä tilastollinen todennäköisyys, jos sekään.[17]

Mao ei lainkaan viittaa siihen, että materialistinen dialektiikka on syntynyt yhteenvetona tieteen saavutuksista ja ihmiskunnan historiallisesta kokemuksesta. Juuri tätä kautta on tullut todistetuksi, että yhteiskuntaelämä, luonto ja inhimillinen tajunta ovat alituisen muuttumisen ja kehittymisen tilassa. Mao ei myöskään viittaa siihen, että kullakin todellisuuden alalla dialektiikan lait saavat konkreettisen sisältönsä vasta konkreettisen tieteellisen tutkimustyön kautta.

Toiseksi maolaisten tapa käyttää ainutta "dialektiikkansa" peruslakia osoittaa havainnollisesti, etteivät he ole ymmärtäneet dialektiikan metodologista merkitystä. Puhumalla siitä, että "yksi jakautuu kahdeksi" maolaiset perustelivat mm. kansainvälisen kommunistisen liikkeen hajottamista: "kansainvälinen työväenliike, kuten kaikki oliot ja ilmiöt maailmassa, jakautuu myös kahtia."[18] Tällaisessa ilman konkreettisen tilanteen konkreettista erittelyä tapahtuvassa vetoamisessa yleiseen lainalaisuuteen dialektiikka on muuttunut vakavan tutkimuksen metodologiasta "todistusperusteeksi". Marxismin klassikot eivät ole koskaan käyttäneet dialektiikan peruslainalaisuuksia tähän tapaan. Esim. Pääomassa Marx ei perustele kapitalismista sosialismiin siirtymisen välttämättömyyttä vetoamalla "kieltämisen kieltämisen lainalaisuuteen", vaan erittelemällä kapitalismin kehitystä. Vasta todettuaan tämän kehityksen välttämättömäksi kapitalismin sisäisten syiden vuoksi hän luonnehtii sen prosessiksi, joka tapahtuu tietyn dialektisen lain mukaan.

Dialektiikan merkitys Marxille oli nimenomaan se, että se ohjasi häntä t u t k i m a a n niitä l a i n a l a i s u u k s i a, joiden mukaan ilmiöt m u u t t u v a t, k e h i t t y v ä t j a s i i r t y v ä t m u o d o s t a t o i s e e n esim. yhteiskuntasuhteiden järjestel-

17. Maon esimerkkejä on käsitelty jäljempänä, koska niihin sisältyy muitakin oleellisia virheellisyyksiä kuin dialektiikan käsittäminen "esimerkkien summaksi". Vrt. myös Lenin: Kootut teokset, osa 38, s. 311.
18. Lehti Huntsi (Punalippu) 16/1964, Lähde: Altaiskij & Georkijev, mt., s. 122.

mästä toiseen. Materialistinen dialektiikka ohjasi hänet tutkimaan yhteiskunnallista liikettä luonnonhistoriallisena prosessina. Vain tästä lähtökohdasta on esim. kapitalistisen liikunnan laki löydettävissä.

Kolmanneksi ns. "pienen punaisen kirjan" -kampanja vei tämän dialektiikan väärinkäytön huippuunsa. Tämä kulttuurivallankumouksen aikana armeijan poliittisen osaston toimesta julkaistu teos — koostuu muutaman rivin mittaisista, yhteydestään irti temmatuista katkelmista, jotka välittävät vaikutelman yleispätevistä oppilauselmista. Ne eivät johda mihinkään metodiin. Kun Hsianin yliopiston rehtori Tsen Kang sanoi Maon filosofian opetuskampanjan yhteydessä: "Jollen tiedä, kuinka olla seiväshyppääjä, niin se tosiasia, että luen muutaman sitaatin puheenjohtaja Maon teoksista ei tee minua sen kykenevämmäksi siihen", joutui hän maolaislehdistön raivokkaiden hyökkäysten kohteeksi.[19]

Voidaan siis sanoa, että maolainen "dialektiikka" kadottaa merkityksensä inhimillisen tiedostustoiminnan menetelmänä. Samalla siitä katoaa se syvällinen yhteys teorian ja metodin väliltä, joka on ominaista materialistiselle dialektiikalle. Sillä on selvää, että dialektiikalla voi olla tieto-opillinen, looginen ja metodologinen merkitys vain siksi, että se heijastaa oikein todellisuutta, että se on oikea teoria todellisuudesta. Dialektiikka auttaa erittelemään konkreettisia muutos- ja kehitysprosesseja juuri siksi, että se antaa yleisellä tasolla oikean näkökulman näiden prosessien luonteesta.

Maon ristiriitakäsite on subjektiivinen ja mekanistinen

Myös Maon käsitys dialektisista ristiriidoista paljastuu alkeelliseksi. Kirjoituksessaan "Ristiriidasta" Mao käsittelee ristiriidan yleisyyttä aluksi täysin paikkansapitävästi: "Jokaiselle ilmiölle ominaisten vastakohtien keskinäinen riippuvuus ja taistelu määräävät kaikkien ilmiöiden elämän ja vievät niiden kehitystä eteenpäin. Ei ole mitään mihin ei sisälly ristiriitaa; ilman ristiriitaa ei mitään ole olemassa."[20] Ja vieläpä hän toteaa aivan oikein Leniniä lainaten "Dialektiikka varsinaisessa mielessä on ristiriidan tutkimista esineiden omassa olemuksessa."[21]

Mutta heti kun Mao alkaa esittää omia esimerkkejään "ristiriidan yleisyydestä", käy ilmi, kuinka pintapuolisesti hän on käsittänyt asian. Mao havainnollistaa ristiriidan eri puolien keskinäistä riippuvuutta täysin mielivaltaisesti valituilla vastakohtapareilla: "Ilman elämää ei olisi kuolemaa, ilman kuolemaa ei olisi elämää. Ilman yläpuolta ei olisi alapuolta, ilman alapuolta ei olisi yläpuolta. Ilman epäonnea ei olisi hyvää onnea, ilman hyvää

19. Lähde: Altaiskij & Georkijev, mt., s. 88.
20. Mao, Neljä filosofista teosta, ss. 34—35.
21. mt., s. 26.

onnea ei olisi epäonnea... Näin on kaikkien vastakohtien laita..."[22] Nämä ovat tavallisella common-sense-ajattelulla *keksittyjä* semanttisia ristiriitoja, objektiivisten prosessien dialektisten ristiriitojen kanssa niillä ei ole mitään tekemistä.

Entä miten käy, kun tullaan poliittisten ilmiöiden alueelle? "Kuten kaikki tietävät, sota ja rauha ovat toisikseen muuttuvia ilmiöitä. Sota muuttuu rauhaksi; esim. ensimmäinen maailmansota muuttui sodanjälkeiseksi rauhaksi... Rauha muuttuu sodaksi."[23]

Pitää todella kiistatta paikkansa, että sodan ja rauhan välillä vallitsee tietty yhteys. On banaalin selvää, että kun sota alkaa, rauha loppuu ja päinvastoin. Mutta Mao on jälleen unohtanut *tutkia* asiaa.

Todellisessa yhteiskunnallisessa prosessissa ei kehitystä liikkeellepanevana voimana, sen itseliikunnan aiheuttavana ristiriitana ole abstrakti sodan ja rauhan välinen ristiriita, vaan viime kädessä yhteiskunnan taloudellisesta perustasta kumpuavien ristiriitojen taistelu. Sota ei synny sodan ja rauhan välisestä ristiriidasta, vaan sen perustaa on etsittävä luokkien välisistä ristiriidoista, imperialismin keskinäisistä ristiriidoista, ts. objektiivisten prosessien perusteella.

Yllä olevasta käy havainnollisesti ilmi, että kun dialektiikka on menettänyt yhteyden konkreettiseen tutkimukseen, kun ei lähdetä *tutkimaan* ristiriitaa asioiden olemuksessa, jossa ristiriidan laki ilmenee, se muuttuu väistämättä kaavaksi johon voidaan sijoittaa mitä tahansa. Objektiivinen ristiriita muuttuu mielivaltaisesti keksittäväksi, se subjektivoidaan. On kuitenkin huomattava, ettei kyse ole pelkästään subjektivismista, vaan myös konkreettisen tutkimuksen kaavoilla korvaavasta aidosta dogmatismista, joka avuttomuudessaan luonnollisesti joutuu turvautumaan subjektivismiin.

Tämän subjektivismin pohjalta on ymmärrettävissä maolaisen ristiriita-käsitteen toinenkin omalaatuisuus, näkemys, että ristiriidan eri puolet voivat vaihtaa mielivaltaisesti paikkaa keskenään. Mao kirjoittaa "kumpikin ilmiölle olennaisista ristiriitaisista puolista muuttuu vastakohdakseen, siirtyy vastakohtaiseen ase-

22. mt., s. 67. Vertailun vuoksi voisi todeta, että eräs varhaisemmista kiinalaisista filosofisista teoksista, 7. tai 6 .vuosisadalle e.a.a. ajoittuva Ji Tshing, edustaa näkemystä, jonka mukaan maailma koostuu kahdesta elementistä, jin ja jang, joiden välillä vallitsee "jännitys" tai "taistelu". Tällainen naiivi dialektiikka ei ole ominaista ainoastaan muinaiskiinalaiselle filosofialle, vaan tieteellisen ajattelun varhaisimmille vaiheille yleensä. Länsimaisen filosofian historiassa saman tyyppistä ajattelua edusti mm. Herakleitos. On helppo havaita, että Maon ristiriitakaaviolla on paljon yhteistä tämän dialektiikan ensimmäisen kehitysvaiheen kanssa. Samalla tämä yhtäläisyys osoittaa varmasti sen, ettei Mao tunne kovinkaan perusteellisesti filosofian historiaa. Jos hän tuntisi esim. dialektiikan kehitvshistorian Herakleitoksen tyyppisistä alkuaskelista Kantin kautta Hegeliin ja Hegeliltä Marxille, hänen täytyisi päästä dialektiikassaan huomattavasti syvällisempään näkemykseen.

23. mt., s. 70

maan. Tämä on ristiriidan samuuden toinen merkitys . . ."[24] Tämän lausuman konkreettisempi sisältö havainnollistuu seuraavan toteamuksen kautta: "Vallankumouksen keinoin proletariaatti muuttuu aikanaan alistetusta hallitsevaksi, kun taas aikanaan hallitsevana ollut porvaristo muuttuu alistetuksi ja siirtyy asemaan, jossa sen vastapuoli alkujaan oli."[25] Sosialistisessa vallankumouksessa porvarista ja proletariaatti siis vain vaihtavat paikkoja keskenään!

Todellisessa historiallisessa prosessissa ei kuitenkaan tapahdu mekaanista paikanvaihdosta. P o l i i t t i s e s t i sosialistista vallankumousta seuraa siirtymäkausi, proletariaatin diktatuurin kausi, jolloin valtiokoneisto on vielä välttämätön riistävän vähemmistön — tässä tapauksessa porvariston — lannistamiseksi. Mutta Mao ei erottele proletariaatin diktatuurin poliittista puolta sen t a l o u d e l l i s e s t a puolesta. Talouden alalla tapahtuu nimenomaan laadullinen muutos. Uusintamisprosessi ei jatku samanlaisena kuin kapitalismissa, porvaristoa ei pakoteta riiston kohteeksi. Tämä on eräs osoitus kuinka käy, kun kehitysprosessia ei tarkastella sen kaikilta oleellisilta puolilta, kun ei sovelleta dialektiikkaa kokonaisuudessaan.

Maon näkemys ristiriitojen eri puolien "vaihdettavuudesta" kulkee punaisena lankana koko hänen tuotantonsa läpi. On johdonmukaista, että Maon mielestä "pahat asiat voidaan muuttaa hyviksi". Hänen mielestään vastavallankumoukselliset kapinat sosialistisissa maissa ovat "hyviä", koska ne auttavat vahvistamaan sosialistista järjestelmää, kolmas maailmansota on "hyvä", koska se auttaa tuhoamaan imperialistisen järjestelmän jne. Tällaisella dialektiikalla on yhtä paljon yhteistä marxilaisuuden kanssa kuin alkemialla kemian kanssa.

Maolaisen ristiriita-käsitteen subjektiivisuus ilmenee havainnollisesti myös Maon tutkimustapaa koskevista ohjeista: "Yksipuolisuus merkitsee sitä, ettei ongelmia tarkastella kaikilta puolilta, esim. ymmäretään vain proletariaattia, mutta ei porvaristoa, ymmärretään vain talonpoikia, mutta ei tilanherroja."[26]

Mao tarkastelee tässä dialektisen ristiriidan eri puolia kuin lanttia, jossa on kruuna ja klaava. Katsomme ensin lantin toiselle puolen ja sitten toiselle. Kysymyksessä ei ole yhtenäisen k e h i t y s p r o s e s s i n tutkimus. Miten esimerkiksi voimme

---

24. mt., s. 68
25. mt., s. 68. Itse asiassa Mao tahtoi sanoa asian vielä selvemmin. Lainaus perustui Maon teosten "korjattuun" laitokseen. Jenanissa 1937 esitetty ja 1940 muuttumattomana painettu ensimmäinen versio sanoi suoraan sen, minkä Maon Valittujen teosten toimituskunta katsoi parhaaksi muuttaa vähemmän silmiinpistävään muotoon: "Tiettyjen edellytysten vallitessa nämä luokat (porvaristo ja proletariaatti — V. O. & P. R.) muuttuvat toisikseen niin että riistäjistä tulee riistettyjä ja riistetyistä riistäjiä, ja kapitalistinen yhteiskunta muuttuu sosialistiseksi." (Lähde: A. M. Rumjantsev, Istoki i evoljutsija "idej Mao Tsze-duna", Moskova 1972, s. 55.)
26. Mao, mt., s. 45

kapitalistista yhteiskuntaa analysoidessamme tutkia vain kapitalistia, tai vain proletariaattia? Eikö niiden molempien olemus kussakin konkreettisessa historiallisessa tilanteessa ole määriteltävissä vasta k o k o sen hetkisen yhteiskunnallisen prosessin perustalta?

Sama mekanistinen näkemys ristiriidan eri puolten suhteesta tuhoaa Maon filosofiassa objektiivisen ja subjektiivisen välisen, viime kädessä objektiivisen määräämän keskinäisyhteyden. Mao esittää asian tähän tapaan "Tuotantovoimat, käytäntö ja taloudellinen perusta esittävät kyllä y l e e n s ä (harv. V. O. & P. R.) pääasiallista ja ratkaisevaa osaa . . . mutta . . tietyissä olosuhteissa sellaiset puolet kuten tuotantosuhteet, teoria ja päällysrakenne esiintyvät pääasiallisessa ja ratkaisevassa osassa."[27] Mao ei näe, että, objektiivinen on a i n a määräävässä asemassa. Materia on aina määräävässä asemassa tajuntaan nähden. Subjektiivinen voi esittää tärkeää osaa täsmälleen siinä määrin, kuin menestyksellisen toiminnan ehdot on analysoitu oikein. Ihmisen aktiivisuuden tekee merkitykselliseksi juuri näiden ehtojen oikea huomioon ottaminen.

Yhteenvetona maolaisesta dialektiikasta voisi todeta, että perusvirhe on dialektiikan irroittaminen tutkimuksesta, teorian irroittaminen metodista. Juuri tästä juontuu mahdollisuus asettaa dialektiikan eri peruslait toisiaan vastaan, irroittaa ne toisistaan. Juuri tästä johtuu myös materialistisen dialektiikan ristiriita-käsitteen korvaaminen mielivaltaisella ja siten myös todellisuuden analysoinnissa täysin hyödyttömällä sanaparien laatimisella.

Kun ristiriidat eivät kytkeydy konkreettisiin dialektisiin kehitysprosesseihin, joudutaan ulkoisten vastakohtien mekaaniseen vastakkainasetteluun, dialektinen kehitys muuttuu mekaaniseksi paikanvaihdoksi, ikuiseksi vuorotteluksi, kiertokuluksi. Itse asiassa tämä perusvirhe ilmentää koko filosofian luonteen väärinymmärtämistä. Maolaisille filosofia ei ole enää eräs todellisuuden teoreettisen haltuunoton väline, joka todellisuutta tutkittaessa antaa yhteenvedon aikansa edistyneimmän tieteen saavutuksista ja siten ohjaa sekä todellisuuden tutkimusta ja sen muuttamista, ja joka tämän prosessin kuluessa jatkuvasti kehittyy. Kun filosofia menettää tämän yhteyden se itsekin lakkaa kehittymästä, siitä tulee väistämättä kokoelma dogmeja.

Enempää marxilainen dialektiikka kuin marxilainen filosofiakaan ei ole palautettavissa tällaiseen skeemaan. Tieteellisen dialektiikan tehtävänä on osoittaa, kuinka sisäiset ristiriidat sisältyvät olioihin, ilmiöihin, ja osoittaa kahdesta vastakohdasta koostuvan olion ja ilmiön kehityksen reaalinen prosessi. Toisin sanoen tieteellisen dialektiikan tehtävänä on a n a l y s o i d a niiden i t s e l i i k u n t a a.

Edellä mainittuun mielivaltaisuuteen liittyy sisäisesti myös maolaiselle filosofialle ominainen pragmaattisuus. Kun ristiriidoilla ei ole enää mitään objektiivista pohjaa, niitä joko konst-

27. mt., s. 64

ruoidaan tarpeen mukaan tai sitten dogmin omaisia yleisiä lainalaisuuksia käytetään perustelemaan näistä mielivaltaisesti asetetuista lähtökohdista loogisesti seuraavaa politiikkaa. Poliittinen linja vedetään "yleisestä totuudesta", jonka soveltuvuutta konkreettiseen tilanteeseen ei käydä tutkimaan.

Maolaisten kohdalta on kuitenkin todettava, ettei prosessi ole vain yksisuuntainen. Maolaisten voluntaristinen politiikka ei suinkaan pelkästään loogisesti seuraa heidän filosofiastaan, vaan on myöskin niin, että maolaisten voluntarismi politiikan alalla pakottaa heidät turvautumaan tämän kaltaiseen filosofiaan.

Eräänä esimerkkinä siitä, kuinka maolaisten subjektivismi lyö kättä pragmatismisille on Maon kansa-käsitteen käyttäminen. Mao kirjoittaa: "Nykyisessä vaiheessa, sosialismin rakentamisen kautena, kuuluvat kansaan kaikki luokat, yhteiskuntakerrokset jaryhmät, jotka h y v ä k s y v ä t sosialismin rakentamisen t u k e v a t sitä ja t y ö s k e n t e l e v ä t s e n p u o l e s t a, kun taas ne yhteiskunnalliset voimat ja ryhmät, jotka v a s t u s t a v a t sosialistista vallankumousta ja s u h t a u t u v a t vihamielisesti sosialismin rakentamiseen tai s a b o t o i v a t sitä ovat kansan vihollisia."[28] (kaikki harv. V. O. & P. R.) Ensi silmäyksellä tämä saattaa näyttää korrektilta, mutta marxilaiset lähtevät myös kansa-käsitteen kohdalla eri luokkien, kerrosten tai ryhmien taloudellisen aseman analyysistä, koska vain se voi täsmällisesti määritellä mitkä luokat, ryhmät jne. ovat kiinnostuneita sosialismin kehittämisestä.

Maolaisen määritelmän avulla kansan vihollisten joukkoon voidaan lukea kenet hyvänsä. Niinpä Chungkuo chingnien pao -niminen aikakausilehti kirjoitti 23. 6. 1966 "Ne, jotka vastustavat Mao Tsetungin ajatuksia ovat vastavallankumouksellisia."[29]

Tämä subjektivismi tekee myös maolaisille mahdolliseksi konstruoida aina poliittisiin tarkoitusperiinsä sopivia ristiriitoja. Tämä ilmeni mm. edesmenneen Lin Piaon kansainvälisen kommunistisen liikkeen päälinjasta poikkeavassa vastakkainasettelussa "maailman maaseutu — maailman kaupungit", joka Linin näyttämöltä häviämisen myötä välittömästi vaihtui toiseen aivan yhtä mielivaltaisesti konstruoituun ristiriitaan "USA-NL-salaliitto — vapaudentahtoiset kansat.[35] Maolaisten käsityksen mukaan näihin "vapaudentahtoisiin" lukeutuvat myös EEC-maat, militaristinen Saksan Liittotasavalta etunenässään.

Maon tietoteoria

Mao käsittelee tietoteoreettisia kysymyksiä kahdessa artikkelissaan "Käytännöstä" ja "Mistä oikeat ajatukset ovat peräisin". Näissä kirjoituksissaan Mao pyrkii esittämään tieto-opilliset kysymykset materialistisen dialektiikan kannalta. Puutumme seuraavassa vain eräisiin peruskysymyksiin.

28. mt., s. 85
29. Lähde: A Critique ... s. 43

Kuinka Mao esittää tiedotusprosessin perusluonteen? Maolla on aivan oikea näkemys siitä, että juuri prosessia, jonka kuluessa ihminen saa uuutta tietoa, nimitetään tiedostamiseksi. Tämän prosessin kuvaamisessa hän kuitenkin tekee joukon virheitä. Tiedostusprosessia Mao kuvaa: "Alussa tieto on aistitietoa. Harppaus käsitteelliseen tietoon, ts. ajatuksiin, tapahtuu silloin kun aistitietoa on karttunut riittävästi."[30] Tiedostusprosessi ei kuitenkaan ala aistitiedosta vaan aistimellisesta havainnosta. Sitä paitsi jo tietoisuuteen tullut havaintokin sisältää ajatuksellisia, käsitteellisiä aineksia, mm. siksi, että ilman käsitteitä on mahdotonta ilmaista tai mieltää aistimellista havaintoa. Ilmeisesti Mao pyrkii esittämään tiedon syvenemisen prosessia. Tällöin erottelu tulisi tehdä tiedostuksen empiirisen ja teoreettisen tason välillä. Ne voi määritellä siten, että empiirinen on sellainen tietotaso, jonka sisältö pääasiallisesti koostuu jonkin verran rationaalisesti muokatusta ja tietynlaisen kielellisen ilmauksen saaneesta kokemuksesta. Tämä tietotaso heijastaa kohteen niitä ominaisuuksia, joita voidaan aistimellisesti tarkkailla. Teoreettinen taso puolestaan heijastaa objektin yhteyksiä ja lainalaisuuksia, jotka on tiedostettu paitsi kokemuksen myös abstraktin ajattelun tietä. Näiden kahden tason välillä on olemassa tietty "harppaus", jonka objektiivinen pohja on siinä, että tiedostuksen objekti jakautuu ilmiöön ja olemukseen, yksityiseen ja yleiseen. Juuri tämä siirtyminen ilmiöstä olemukseen on tuo Maon määrittelemätön "harppaus". Tässäkin yhteydessä voimme todeta Maon filosofian melkoisen pinnallisuuden. On myös muistettava, että Mao dialektiikassaan sivuutti täydellisesti tässä yhteydessä oleelliset dialektiikan kategoriat.

Mao sivuuttaa myös tiedostusprosessin yhteiskunnallisen luonteen. Sillä se, että tiedostus alkaa aistimellisesta havainnoinnista, ei suinkaan tarkoita, että jokainen erillinen tiedostustoiminta alkaisi kokemuksesta. Tiedot voivat siirtyä, ihmiselta toiselle, sukupolvelta toiselle. Mao kyllä viittaa tähän tiedon yhteiskunnalliseen luonteeseen, mutta viittaa väärin. "Ihmisen tiedot koostuvat vain kahdesta osasta: välittömän kokemuksen antamista tiedoista ja välillisen kokemuksen antamista tiedoista ... Ja mikä minulle on välillistä kokemusta, on toiselle välitöntä kokemusta."[31] Kaikki tieto ei kuitenkaan ole palautettavissa yksilöiden erillisiin välittömiin kokemuksiin. On olemassa tiedon muotoja, jotka tekevät teoreettisessa muodossa yleistäviä johtopäätöksiä esim. edeltäneiden sukupolvien kokemuksesta.

Maolla esiintyy vakavia puutteita myös materialismin ymmärtämisen suhteen. Ensinnäkin Mao kirjoittaa: "Tiedostaminen alkaa kokemuksesta — tämä (harv. V. O. ja P. R.) on tietoteorian materialismia".[32] Asia ei ole näin. Tietoteorian materialis-

30. Mao, mt., s. 145
31. mt. s. 10
32. mt., s. 14

mia on se, että tietojemme pohjana olevien aistimusten aiheuttaja on materia. Maon lause voi johtaa sekä subjektiiviseen idealismiin että materialismiin riippuen hänen käytännön-käsitteestään. Tämä ilmenee myös siitä, ettei hän ymmärrä matarialismin ja dialektiikan välistä yhteyttä. Välittömästi edellisen lainauksen jälkeen hän sanoo: "Tiedostamisen syvenemisen ja aistitiedon asteelta rationaalisen tiedon asteelle siirtymisen välttämättömyys — tämä on tietoteorian dialektiikkaa". Tällä tavalla hän asettaa materialismin merkityksen tiedostusprosessin analysoinnissa vain tiedon lähteeseen ja irroittaa dialektiikan materiaalisesta pohjastaan. Tällöin katoaa myös tietoisuuden ja materian välinen dialektinen suhde, niiden ykseys ja niiden vastakkaisuus. Ne voidaan joko asettaa mekaanisesti vastakkain tai samaistaa ykseyden puitteissa täysin virheellisesti "Materia voi muuttua tietoisuudeksi ja tietoisuus materiaksi ... tämänkaltaiset harppaukset ovat jokapäiväisiä ilmiöitä".[33]

Mao siirtyy kohti subjektiivisen idealismin asettamuksia (tieto peräisin välittömästä kokemuksesta). Tämä tendenssi tulee selvästi ilmi "käytännön" -käsitteessä. Mao subjektivoi sen. Hän puhuu kyllä välillä materialistisesti tästä käsitteestä, mutta lukuisista yhteyksistä käy ilmi, ettei hän kuitenkaan ymmärrä sitä materiaalisesti. Mao kirjoittaa: "Ihmisen tieto riippuu hänen (harv. V. O. & P. R)toiminnastaan aineellisessa tuotannossa."[34] "Todellista, henkilökohtaisen kokemuksen perusteella saatua tietoa voi olla ..."[34a] "Jos halutaan saada tietoa, on osallistuttava todellisuuttta, muuttuvaan käytäntöön."[34b] Kaikissa näissä ja monissa muissa tapauksissa tiedon alkulähteenä ja toisaalta sen totuudellisuuden kriteerinä oleva käytäntö samaistuu itse asiassa subjektiivisen kokemuksen kanssa. Marxilaisuudessa käytäntö on kuitenkin luonteeltaan yhteiskunnallinen. Koko ihmiskunnan esineellistä materiaalista toimintaa sanotaan käytännöksi.

Mao tekee tässä yhteydessä toisenkin oleellisen virheen. Hän supistaa käytännön tuotantoon ja luokkataisteluun. Edellä on mainittu kuinka Mao katsoo ihmisten tiedon riippuvan hänen toiminnastaan aineellisessa tuotannossa.

Poliittisesti tästä subjektivismista ja käytännön "supistamisesta" seuraa pahan kerran virheellisiä toimenpiteitä. Kun lähdetään dogmaattisesti käsityksestä, että tietoa voi saada vain käytännöstä, ja kun käytäntö on supistettu tuotantoon ja luokkataisteluun päästään juuri kiinalaisille ominaiseen koulutuksen ja teoreettisen työn kytkemiseen välittömästi aineelliseen tuotantoon, henkisen ja ruumiillisen työn suhteen vulgarisoimiseen jne.

Subjektiivisesta käytännön ymmärtämisestä seuraa myös pragmaattinen totuusteoria. "Teoriat ... jotka menestyvät ovat

33. mt., s. 147
34. mt., s. 2
34a. mt., s. 9
34b. mt., s. 10

oikeita . . ."[34c]. Pragmatismille on ominaista, että se ymmärtää totuudellisuuden hyödyn ja mukavuuden saavuttamiseen suunnatuksi subjektiiviseksi toiminnaksi. Ajatus, joka tekee mahdolliseksi menestyksen saavuttamisen on hyvä, ellei niin se on väärä. Mao katsoo, että jos emme "toteuta teoriaa käytännössä, silloin teorialla ei ole mitään arvoa."[34d] Totuusteoreettinen pragmatismi on luonnollisesti läheisessä yhteydessä koko filosofian käsittämiseen pragmaattisesti, välittömän toiminnan ohjeena. Tähän maolaisuuden puoleen olemme jo viitanneet dialektiikan yhteydessä.

Voidaan todeta, että myös tietoteorian alueella Mao tekee periaattteellisesti samat virheet kuin dialektiikassankin. Hän kadottaa dialektiikan ja materialismin yhteyden ja samalla kadottaa teorian ja tutkimusmenetelmän välisen yhteyden. Tiedostusprosessi esitetään lähtien marxismia muistuttavista teeseistä, joiden sisältö on kuitenkin joko yksinkertaistettu tai sitten siirrytty subjektivistisiin asemiin.

Maolaisuuden subjektivismin ja dogmatismin välinen yhteys tulee myös tässä hyvin näkyviin. Mielivaltaisesti otetaan eräitä materiaalisen pohjansa kadottaneita teesejä ja ne muuttuvat dogmeiksi, koska ne menettävät elävän yhteytensä tutkimukseen.

Saman tapainen on myös subjektivismin ja eklektisismin välinen yhteys. Materialistinen dialektiikka on luonteensa puolesta menetelmä todellisuutta analysoitaessa. Kun tämä jätetään syrjään se kadottaa luonteensa johdonmukaisena kokonaisuutena, siitä voidaan valita soveltuvat osat, tai muuttaa ja lisäillä erinäisiä osasia.

Voluntarismi maolaisen politiikan ominaispiirteenä

Subjektiivinen ja eklektinen teoria johtaa siihen, että politiikalta katoaa objektiivinen pohja: puuttuu oikean politiikan edellytys, tieteellinen teoria yhteiskunnan kehitystendensseistä, sorrutaan väistämättä voluntarismiin. Niinpä Kansan Päivälehti saattoikin kirjoittaa 26. 9. 1966: "Kun sadat miljoonat ihmiset hallitsevat Mao Tsetungin ajattelun, tämän mahtavan ideologisen aseen, voivat he muokata luontoa ja suorittaa minkä ihmeen tahansa . . . Vaikeudet ja esteet eivät merkitse mitään."[34e] Juuri tällainen "subjektiivista tekijää" määrättömiin painottava ajattelu vei Kiinan johdon siihen hybrikseen, joka johti ns. "suureen harppaukseen". Mutta kuten tunnettua, objektiiviset lainalaisuudet napsauttivat maolaisia nenälle. "Suuri harppaus" olikin harppaus taaksepäin.[35] Mao Tsetungin ryhmän sisä- ja talouspo-

34c. mt., s. 146
34d. mt., s. 16—17
34e. Lähde: Farle—Schöttler; Kiinan tie — marxilaisuus vai maolaisuus s. 150
35. Lisätietoja esim. Soihtu 6/72 ja 6/73 sekä Farle & Schöttler mt. ss. 68—82.

litiikan kriisinomaisuus ja kansainvälisen hegemoniapyrkimyksen epäonnistumisen myötä kasvava eristyneisyys kansainvälisestä kommunistisesta liikkeestä ovat voimistaneet Maon vastaista oppositiota ja pakottaneet Maon yhä uusiin ja yhä olemattomammin perusteltuihin "kampanjoihin" asemansa säilyttämiseksi. Samalla ne ovat pakottaneet muokkaamaan "dialektiikkaa" aina uuteen uskoon, jotta sitä olisi voitu käyttää politiikan perustelemiseen.

Subjektivismista juurensa juontava voluntarismi voi ilmetä monessa asussa. Eräs tapa on korottaa moraali keskeiseksi historialliseksi liikevoimaksi, asettaa se ihmisen tietoisuuden edelle. Tällöin moraali joudutaan kuitenkin määrittelemään abstraktisti, vetoamalla johonkin "yleisesti hyviin" tekoihin. Moraali joudutaan erottamaan luokkakannasta ja tietoisuudesta. Jos nimittäin lähdemme siitä luokkakantaisesta näkemyksestä, että moraalisesti oikea on tällä hetkellä teko, joka koituu työväenluokan eduksi sen taistellessa kapitalismia vastaan, niin moraalisesti oikeasta tulee tieteellisen tutkimuksen kohde, eikä sitä voida asettaa vastakkain tietoisuuden kanssa. Tällainen vastakkainasettelu on tyypillisesti porvarillinen lähestymistapa, sillä se ikuistaa moraalikäsitteiden sisällön. Tällainen vastakkainasettelu on esim. Helsingin "Marxilais-Leniniläisen" Seuran opintoaineistovihkosessa: "On hyvä muistaa se, että työväenliikkeen suuntataisteluissa kysytään useinkin tuhat kertaa enemmän korkeaa moraalista tasoa k u i n (har. V. O. & P.R) laajoja intellektuaalisia tietoja. Kyky käytännössä soveltaa, käyttää — siis todella omaksua, ymmärtää — intellektuaalisia tietoja edellyttää oikeaa moraalista asennoitumista".[36] Kuitenkin on niin, että korkean moraalisen tason" omaaminen sanoo asianomaisen edellytyksistä suuntataisteluissa, vain mikäli se yhtyy luokkakantaiseen poliittiseen tietoisuuteen. Vain tältä pohjalta voi syntyä kyky erottaa oikea linja väärästä.

Esimerkiksi Lin Piaon luopuruutta sama opintovihkonen selittää myös abstrakteilla moraalisilla perusteilla: "Kun joku henkilö asettaa yhteiskunnallisessa, poliittisessa toiminnassaan henkilökohtaiset pyyteet etusijalle, toimii siis itsekkäin motiivein, niin tällöin hän on objektiivisesti ottaen porvariston asiamies."[37] Materialistinen analyysi osoittaisi, etteivät henkilökohtaiset pyyteet a i n a ole ristiriidassa työväenluokan tai sosialistisen yhteiskunnan etujen kanssa. Mikäli ne eivät ole ristiriidassa, henkilö ei toimi p o r v a r i s t o n a s i a m i e h e n ä vaikka toimisikin henkilökohtaisten pyyteidensä vuoksi.

Samalla tavalla maolaiselle talouspolitiikalle tunnusomainen moralistinen aineellisten houkuttimien vastustaminen eli vulgaari tasajakokommunismi ei ole marxismin "kehittelyä", pikemminkin se on askel taaksepäin niihin aatteisiin, joiden kanssa

36. Kiina, kulttuurivallankumous ja Mao Tse-tungin ajattelu, s. 47
37. sama, s. 48

Marx ja Engels tekivät lopputilin jo 1840-luvulla. Vulgaarikommunismille on ominaista, että se asettaa absoluuttisesti vastakohdiksi moraaliset yllykkeet ja aineelliset edut eikä näe, että "idea" on aina hävittänyt itsensä erottuaan "edusta".[38]

Maolaisten "moralismi" vaikuttaa ehkä ensi silmäykseltä olevan ristiriidassa heidän pragmatisminsa kanssa. Lähempi tarkastelu osoittaa kuitenkin, että maolaiset käsittävät moraalinkin läpeensä pragmaattisella tavalla. Maoismi ei ole edes moraalille rakentuva yhteiskuntateoria — määre, jonka mielellään jättäisi jäljelle tieteellisyyden karistua siitä pois — vaan se on myös syvästi antihumanistinen. Tunnettu on Maon ydinsodan seurauksia vähättelevä ja ihmishengen halveksuntaa uhkuva lausuma, jolla hän vastasi Jawaharlal Nehrulle: "Jos pahin tapahtuisi ja puolet ihmiskunnasta kuolisi, puolet jäisi kuitenkin jäljelle imperialismin luhistuessa maan tasalle ja koko maailmasta tulisi sosialistinen; joidenkin vuosien kuluttua olisi taas 2 700 miljoonaa ihmistä ja varmaan enemmänkin."[39]

Yhteenveto

Edellä olevan perusteella voidaan todeta seuraavat piirteet, jotka ovat luonteenomaisia maoismille:

E k l e k t i s m i. Maoismi sisältää koko joukon näennäisesti marxilaisia lähtökohtia, jotka kuitenkin menettävät oikean merkityksensä koska ne on ymmärretty tai käytetty väärin. Tämän marxilaisen kuoreen liittyy sitten mitä erilaisimpia — lähinnä kiinalaisesta filosofiasta ja pikkuporvarillisen sosialismin ideologioista lainattuja käsityksiä.

P r i m i t i i v i s y y s j a l i i k a y k s i n k e r t a i s t a m i n e n. Maon dialektiikan tarkastelu osoitti, että hän käsittää hyvin pinnallisesti ja puutteellisesti useita keskeisiä ja monimutkaisia filosofian peruskysymyksiä. Näiden kysymysten liiallinen yksinkertaistaminen johtaa sitten itse tieteellisen teorian vääristymiseen.

T e o r e e t t i s t e n l ä h t ö k o h t i e n d e m a g o g i n e n h y v ä k s i k ä y t t ö j a p r a g m a a t t i n e n l ä h e s t y m i n e n. Maoismi näkee filosofian pelkkänä instrumenttina, jota on hyödynnettävä tiettyjen päämäärien saavuttamiseksi, sen sijaan, että sitä käytettäisiin metodologisena perustana oikean strategian ja taktiikan muotouttamisessa. Teoria muuttuu samalla dogmiksi. Pohjan tälle luo, ettei dialektiikkaa käsitetä sekä tutkimuksen metodiksi että teoriaksi todellisuudesta.

---

38. Katso myös Soihtu 6/72, Sosiaalikapitalismin teoria.
39. Lähde: Schram; Pitkä marssi, Tampere 1970, s. 278. Katso myös Leibson; mt., s. 83

Raportteja, kommentteja

Vietnam 1974

Pariisin aseleposopimuksen allekirjoittaminen 27. 1. 1973 oli maailman anti-imperialistisen liikkeen valtava voitto. Sen olivat taanneet Vietnamin sankarillisen kansan taistelu, kansainvälinen solidaarisuus — "kansojen rintama" USA:n imperialismia vastaan ja erityisesti Neuvostoliiton ja muiden sosialististen maiden aineellinen ja poliittinen tuki. (ks. Jutta von Freyberg, Tie Vietnamin aseleposopimukseen, Soihtu 3/73).

Sopimus on taannut sosialismin rakennustyön menestyksekkään etenemisen Vietnamin Demokraattisessa Tasavallassa. Jälleenrakennustyö tapahtuu tällä hetkellä kaksivuotissuunnitelman (1974—75) mukaisesti. Sen puitteissa on tarkoitus saavuttaa vuoden 1964 talouden ja kulttuurin taso.

USA on kuitenkin yhdessä Saigonin nukkehallituksen kanssa kieltäytynyt noudattamasta aseleposopimusta. Sopimuksen esittämää suuntaa kohti vapaita demokraattisia vaaleja Etelä-Vietnamissa ei ole siksi voitu toteuttaa. USA:n taloudellinen ja sotilaallinen tuki Saigonin hallitukselle on osittain jopa noussut sopimuksen jälkeen. USA ja Saigon kieltäytyvät tunnustamasta aseleposopimuksen vastaisesti Vietnamin Väliaikaisen vallankumoushallituksen virallista asemaa ja jatkavat väestön sortoa.

Tällainen politiikka ei tule johtamaan mihinkään menestyksiin. Vietnamin kansa ei tule koskaan luopumaan Pariisin aseleposopimuksessa esitetyistä velvollisuuksista. Kestävän rauhan luominen Vietnamiin voi toteutua vain sopimuksen tinkimättömän noudattamisen seurauksena. — Toimitus.

Pariisissa 27. tammikuuta 1973 allekirjoitettu ja 13. kesäkuuta 1973 yhteisellä kommunikealla vahvistettu sopimus sodan lopettamisesta ja rauhan palauttamisesta Vietnamiin loi pitävän pohjan Indokiinan tilanteen rauhanomaiselle ratkaisulle. Sopimuksen mukaan kaikki vihollisuudet oli välittömästi lopetettava, kaikki Etelä-Vietnamissa vangitut vietnamilaiset siviilihenkilöt, välittömästi palautettava, Etelä-Vietnamin oli taattava täydellisesti demokraattiset vapaudet, oli muodostettava kansallisen sovun neuvosto, jonka tuli järjestää Etelä-Vietnamissa vapaat ja demokraattiset vaalit. Allekirjoitettu sopimus vastasi keskeisiltä osiltaan Etelä-Vietnamin Tasavallan Väliaikaisen Vallankumoushallituksen, Vietnamin Demokraattisen Tasavallan ja koko maailman rauhanliikkeen jo vuosikymmeniä esittämiä johdonmukaisia vaatimuksia.

Sopimus loi edellytykset:

— jännityksen lieventymisen laajentamiselle Euroopan ulkopuolelle, Aasian kollektiivisen turvallisuusjärjestelmän synnylle;

— sosialistisen rakennustyön jatkamiselle Vietnamin Demokraattisessa Tasavallassa ja rauhan, itsenäisyyden, demokratian ja puolueettomuuden edistämiselle Etelä-Vietnamissa.

Kuitenkin Yhdysvaltain harjoittama hyökkäyspolitiikka ja Saigonin hallitus on estänyt sopimuksen täytäntöönpanon. Yhdysvallat on sopimuksen allekirjoittamisesta lähtien johdonmukaisesti rikkonut sopimuksen säännöksiä ja pidättäytynyt täyttämästä sopimuksen asettamia velvotteita. USA on massiivisella sotilaallisella ja taloudellisella tuella, jota ilman Saigonin nukkehallitus ei pysyisi pystyssä päivääkään mahdollistanut sotatilan jatkumisen Etelä-Vietnamissa.

Ainoa selitys tällaiselle politiikalle on USAn hallituksen tietoinen päätös jatkaa Indokiinan sotaa

— ja sota jatkuu. Pariisin sopimuksen allekirjoittamisen jälkeen Saigonin hallitus on loukannut aselepoa koskevia määräyksiä 28. 1. 1973 — 15. 3. 1974 vähintään 344 028 kertaa. Näihin loukkauksiin kuluuvat 250 708 poliisi- ja "rauhoitus" operaatiota, 36 614 tykistökeskitystä, 39 671 maananastusoperaatiota ja 17 035 pommitusta.

USAn sotilaallinen tuki Saigonin hallitukselle jatkuu

Pariisin aseleposopimuksen 4. artiklassa vaadittiin, että "Yhdysvallat ei jatka sotilaallista osallistumistaan tai puuttumistaan Etelä-Vietnamin sisäisiin asioihin". Sopimuksen 5. artiklassa Yhdysvallat sitoutui kuudenkymmenen vuorokauden kuluessa sopimuksen allekirjoittamisesta "vetämään täydellisesti Yhdysvaltain ja 3. artiklassa (A) mainittujen muiden vieraiden maiden joukot, sotilaalliset neuvonantajat ja sotilashenkilökunnan, mukaan luettuna teknisen sotilashenkilökunnan ja sotilashenkilökunnan joka toimii rauhoitusohjelman yhteydessä, aseet, ammukset ja sotamateriaalin. Kaikkien puolisotilaallisten järjestöjen ja poliisivoimien neuvontajat yllä mainituista maista vedetään niin ikään saman ajanjakson kuluessa". Mitä on todellisuudessa tapahtunut?

Sopimuksen allekirjoittamisen jälkeen Yhdysvallat jätti Saigonin hallituksen tueksi 24 000 sotilasneuvonantajaa, jotka vasta perustetuista Yhdysvaltain konsulaateista käsin johtavat Saigonin hallituksen operaatioita. Saigonin armeijan toiminnan hermokeskus sijaitsee Yhdysvaltain Saigonin suurlähetystössä, jossa yli 2000 amerikkalaista sotilasasiantuntijaa ohjaavat joukkojen toimintaa kentällä.

Yhdysvallat on jatkuvasti loukannut Pariisin sopimusta toimittamalla Saigonin hallitukselle sotamateriaalia. Yhdysvallat on toimittanut mm.: 720 000 tonnia ammuksia ja pommeja ilmavoimia ja tykistöä varten, 150 000 tonnia erilaista teknistä sotamateriaalia, 592 lentokonetta, 900 panssariautoa, 600 heitintä, 204 laivastoalusta.

Vastauksena USAn kongressin jäsenelle USAn varainhoitaja ilmoitti että USAn sotilaallinen apu varainhoitovuonna 1973 oli kaikkiaan 1,22 miljardia dollaria. Tänä vuonna USA on varautunut toimittamaan taloudellisena ja sotilaallisena apuna 1,7 miljardia dollaria.

USAn taloudellinen tuki kasvaa

Saigon tarvitsee myös entistä enemmän Yhdysvaltain taloudellista tukea kyetäkseen jatkamaan olemassaoloaan. Tällä hetkellä Yhdysvallat vastaa 86,3 prosentista Saigonin hallituksen tuloista.

Suuri osa Yhdysvaltain ns. taloudellisestakin avusta menee välittömästi tai välillisesti Saigonin hallituksen sotabudjettiin. Esim. varainhoitovuonna 1973 Yhdysvallat käytti 20,4 miljoonaa $ suoraan Saigonin vankila- ja poliisijärjestelmän rahoittamiseen. (Senaattori Kennedy 4. 6. 1973 Kongressin pöytäkirja, P. S—10206).

Poliittisen ja jatkuvasti kasvavan taloudellisen vastuun jakamiseksi Yhdysvallat on pyrkinyt kaikin keinoin sitomaan kolmansia valtioita ja kansainvälisiä rahoituslaitoksia Thieun politiikkaan. Keskeistä osaa näissä suunnitelmissa ovat näytelleet Maailmanpankki ja Kansainvälinen Jälleenrakennus- ja Kehityspankki. Huhtikuussa 1973 Thieu pyysi Maailmanpankin johtajaa, Yhdysvaltain entistä puolustusministeriä Robert McNamaraa muodostamaan kansainvälisen avustusryhmän Saigonin hallituksen tueksi. Lokakuussa 1973 pidettiin Pariisissa 15 valtion edustajain kokous, jossa tätä Yhdysvaltain imperialismin kannalta keskeistä ongelmaa pyrittiin ratkaisemaan. Kansainvälisen Jälleenrakennus- ja Kehityspankin toimesta Saigonin hallituksen taloudellisesta tilanteesta on suoritettu tarkat tutkimukset tukitoimien aloittamiseksi. Yhdysvaltain pyrkimys kansainvälisten rahoituslaitosten avulla stabilisoida tilanne Vietnamissa on nostattanut voimakkaita vastalauseita kaikissa näiden laitosten jäsenmaissa. Aktiivisesti tukiessaan Thieun hallitusta Maailmanpankki ja Kansainvälinen Jälleen-

rakennus- ja Kehityspankki tietoisesti jättävät huomioimatta Pariisin Vietnam-sopimuksen asettamukset Etelä-Vietnamin tilanteesta.

Juntan talous elinkelvoton

Saigonin hallituksen sotapolitiikka on ajanut Vietnamin Tasavallan — Thieun itsensä Etelä-Vietnamin vyöhykkeestä käyttämä nimitys — vakavaan taloudelliseen ja yhteiskunnalliseen kriisiin, joka pahenee päivä päivältä.

Kriisin perussyyt löytyvät Yhdysvaltain harjoittamasta uus-kolonialistisesta politiikasta Etelä-Vietnamissa. Saigonin hallituksen talouselämä ei hallituksen luonteen vuoksi ole missään vaiheessa perustunut pyrkimykseen luoda itsenäinen, maan omien voimavarojen hyväksikäyttöön kansan parhaaksi tähtäävä talous. Yhdysvaltojen sotapolitiikkaa tukemaan valjastettu Saigonin talouselämä on ollut ja tulee olemaan riippuvainen Yhdysvaltain toimenpiteistä.

Maan t y ö v o i m a t i l a n n e on erittäin heikko: tuottamattomien kansalaisten määrä nousee 60—70 prosenttiin väestöstä. Parikymmentä vuotta kestänyt sotatila, jota edelleen jatketaan sitoo suuren osan maan työvoimasta väkivaltakoneiston palvelukseen. Etelä-Vietnamissa on tällä hetkellä 1 sotilas 17 asukasta kohden, 1 poliisi 100 asukasta kohti. Laaja, 352.000 ihmistä käsittävä korruptoitunut virkamieskunta siirtää huomattavan osan kansantuotosta omaan käyttöönsä. N. 48 % väestöstä on alle 15 vuotiaita. Vain kuluttaviin kuuluvat myös ne n. 650.000 ihmistä, jotka pakkokeinoin on siirretty "strategisiin kyliin", 335.000 "uudelleenluokiteltua" pakolaista, 800.000 haavoittunutta ja taistelukyvytöntä sotilasta sekä n. 400.000 muuta apua tarvitsevaa. Samanaikaisesti työttömien armeija on myös kasvusuunnassa. Saigonin sosiaaliministerin ilmoituksen mukaan huhtikuun alussa 1974 oli Saigonin valvomilla alueilla n. 3.5 miljoonaa työtöntä.

T u o t a n n o n t a a n t u m i n e n heijastuu kaikilla aloilla. Vietnamin eteläinen osa on aina ollut eräs suurimmista riisin ja kumin tuotantoalueista maailmassa. Ennen toista maailmansotaa vietiin Vietnamista keskimäärin 1.500.000 tn riisiä vuosittain. Järjestelmälliset pommitukset maaseudulla ja Yhdysvaltain ilmavoimien massiivisesti käyttämät kasvimyrkyt ovat kuitenkin tuhonneet laajoja alueita parasta maanviljelysmaata. Viljelykseen kelpaamaton maa ilman viljelijöitä on aiheuttanut sen, että kansan perusravintoainetta, riisiä, on jouduttu suuressa määrin tuomaan muualta, ennenkaikkea Yhdysvalloista.

Käytännöllisesti katsoen kaikki muutkin tuotteet on tuotava ulkomailta. K a u p p a t a s e onkin Saigonissa kroonisesti ollut negatiivinen. Viennin prosenttinen osuus tuonnista on ollut 1966—72 keskimäärin 3.7 %! (Tieto perustuu Saigonin finanssiministeriön taulukoihin).

Kauppataseen lisäksi potee myös v a l t i o n b u d j e t t i jatkuvaa vajausta. Vuoden 1973 budjetissa oli 210 miljoonan erotus, jonka kattamiseksi ei Thieun juntalla ole löytynyt muuta ratkaisua kuin kiihdyttää inflaatiota. Budjetti ei muutenkaan kansalle paljoa tarjoa "puolustusmenojen" muodostaessa lähes 3/4 menoista. Vuoden 1974 budjetissa on tämä menoluokka vielä kasvanut 23 % vuoteen 1973 verrattuna.

Saigonin hallituksen hyväkseen käyttämästä i n f l a a t i o s t a on hyvä esimerkki, että tämän vuoden tammikuun lopusta huhtikuun puoliväliin peruselintarvikkeiden hinnat ovat nousseet keskimäärin 40%.

Kauppataseen vajauksen ja krooninen inflaatio ovat johtaneet toistuviin d e v a l v a a t i o i h i n. Lokakuun 1972 ja tammikuun 1974 välisenä aikana piasteri devalvoitiin 13 kertaa.

Siitä huolimatta, että väestöllä eivät rahat riitä edes peruselintarvikkeiden ostamiseen kiristää Saigonin hallitus jatkuvasti v e r o t u s t a. Vuonna 1970 veromäärä oli 38 mrd piasteria, 1973 160 ja tänä vuonna arviolta 247. (lähde: Din Tin, 25. 10. 1973).

Thieu kiristää fasistisia otteitaan

Pariisin sopimus antaa selvät ohjeet siitä, miten Etelä-Vietnamissa tulee pyrkiä kohti maan sisäisten olojen järjestämistä ja poliittista ratkaisua. Artiklan 8 mukaan "kysymys Etelä-Vietnamissa olevien vangittujen ja pidätettyjen vietnamilaisten siviilihenkilöiden palauttamisesta ratkaistaan molempien etelä-vietnamilaisten osapuolten kesken. Molemmat etelä-vietnamilaiset osapuolet tekevät sen kansallisen sovinnon ja sovun hengessä, pyrkien lopettamaan vihan ja vihamielisyyden, helpottaakseen kärsimyksiä ja yhdistääkseen perheitä". Näiden periaatteiden mukaisesti on VVH toiminut. Saigon sensijaan on edelleen voimakkaasti lisännyt pidätyksiä ja vangitsemisia.

Etelä-Vietnamin vankilajärjestelmän parantamiseen pyrkivä komitea julkaisi viime vuoden kesäkuussa raportin, jossa se antaa selvityksen Saigonin vankiloiden poliittisista vangeista. Sen mukaan Saigonin hallitus piti tuolloin vangittuna 202.000 poliittista vankia, joista 13 000 neljässä erityisvankilassa, 12 000 sotilasvankiloissa, 25 000 yhdeksässä keskusvankilassa, 50 000 37:ssä muussa maakuntavankilassa, 68 000 piirikunta- ja kylävankiloissa, 33 800 "kuulustelukeskuksissa". Siirtämällä vankeja jatkuvasti ja luokittelemalla heitä uudelleen pitkittää juntta näiden vankien laittomia vangitsemisia. Lisäksi kaikkiaan 9 miljoonaa ihmistä elää pakolaisleireillä, jotka käytännössä ovat vankileirejä.

Vankien joukossa on eri poliittisten ja yhteiskunnallisten ryhmien johtohenkilöitä, ay-johtajia, opiskelijoita sekä hyvin suuressa määrin aivan tavallisia vietnamilaisia, jotka ovat toimineet rauhan, itsenäisyyden ja yhteiskunnallisen edistyksen puolesta.

Pidätyksistä vastaa Yhdysvaltain kouluttama, varustama ja rahoittama poliisikoneisto, johon kuuluu 120.000 kansallisen poliisin miestä sekä kymmeniätuhansia poliittisten asiain, poliisin, erityispoliisin salaisen poliisin sekä vietnamilaisen CIA:n miestä. Viralliset luvut USAn poliisitoimiin varatuista varoista puuttuvat, mutta kuluvalle varainhoitovuodelle on presidentti Nixon joka tapauksessa pyytänyt 869.000 dollaria poliisien ATK-koulutukseen (Saigonilla on koko väestön kattava reikäkortisto), poliisien yleiseen koulutukseen 256.000$, liikkumiskalustoon 1.5 milj.$ sekä varusteisiin (aseet, ammukset) 8.8 milj. $.

Poliisitoimia tukevat lisäksi lainsäädännölliset ja hallinnolliset toimenpiteet, jotka tukahduttavat kaikki väestön oikeudet ja vapaudet. Rauhansopimuksen 11. artiklassa todetaan: "Molemmat etelä-vietnamilaiset osapuolet... takaavat kansan demokraattiset vapaudet: henkilökohtaisen vapauden, puhe-, lehdistö-, kokoontumis-, järjestäytymis-, poliittisen toiminnan, uskon-, liikkumisen, asumispaikan ja työn vapauden sekä oikeuden omistukseen ja vapaaseen yritteliäisyyteen."

Täysin rauhansopimuksen tämän artiklan vastaisesti Saigonin juntta on säätänyt seuraavat lait:

Tammikuussa 1973 annetulla asetuksella (Decree Law 93/SL/Ct) puolueettomuudesta "julistetaan laittomaksi ne yksityishenkilöt, puolueet, liitot, järjestöt... jotka propagoivat ja yllyttävät puolueettomuutta".

Lailla mielenosoituksista (Decree Law 004/65) "jokainen henkilö joka kiihoittaa väkijoukkoa järjestämään kokouksia tai mielenosoituksia tarkoituksena valtion turvallisuuden häiritseminen, tuomitaan elinkaudeksi pakkotyöhön".

Edelleen laki lehdistösensuurista (Decree Law, 15. 6. 1973) määrää, että "ne, jotka tekevät tunnetuksi, omistavat tai julkaisevat julkaisuja, lentolehtisiä, tiedotuksia ja uutisia tai valokuvia, joista on haittaa valtion turvallisuudelle rangaistaan ankarasti". Samalla lailla kielletään myös lakot, joita siitä huolimatta esiintyy runsaasti.

Nämä lait ja asetukset antavat Saigonin väkivaltakoneistolle mielivaltaiset oikeudet terrorisoida väestöä. Mikäli pidätetty vastustelee on poliiseille annettu oikeus ampua syyllinen siihen paikkaan. Näissä täydellisen fasistisen diktatuurin oloissa on mahdoton ryhtyä mihinkään maan poliittisen ongelmien ratkaisuun kuten vaaleihin. Thieu on ilmaissut valmiutensa järjestää

vaalit, mutta ilman väestölle taattavia demokraattisia oikeuksia. Tällaiset vaalit jatkaisivat Saigonin hallituksen perinteisiä farssivaaleja ja yhden miehen komedioita, joilla ei ole mitään arvoa.

USA ja Saigon eivät tunnusta vastoin rauhansopimusta VVH:ta ja "kolmatta voimaa"

Pariisin rauhansopimuksessa Vietnamin kysymyksen poliittiseksi ratkaisemisen lähtökohdaksi todettiin eri vietnamilaiset osapuolet, joiden tulee saada tasavertainen asema. Siinä sanotaan erittäin selvästi, että Etelä-Vietnamissa on kaksi hallitusta, kaksi armeijaa, kaksi valvontavyöhykettä, kolme poliittista voimaa. Artiklassa 12 todetaan: "Heti tulitauon jälkeen molemmat etelävienamilaiset osapuolet pitävät neuvotteluja kansallisen sovinnon ja sovun, molemminpuolisen kunnioituksen, molemminpuolisen syrjimättömyyden hengessä muodostaakseen kolmen tasavertaisen ryhmittymän kansallisen sovinnon ja sovun neuvoston."

Kuitenkin heti sopimuksen allekirjoittamisen jälkeen presidentti Nixon ilmoitti, että hänen hallituksensa tunnustaa Thieun hallituksen ainoaksi Etelä-Vietnamin lailliseksi hallitukseksi. Saigon toimii luonnollisesti samalla tavalla.

Kuitenkin päinvastoin kuin Saigonin nukkehallituksella VVH:lla on todellinen perusta kansan taistelussa. Sen valvonnassa olevat vapautetut alueet käsittävät 3-4 Etelä-Vietnamin maapinta-alasta. Rakentavan politiikan ja Pariisin rauhansopimuksen tinkimättömän noudattamisen seurauksena myös sen kansainvälinen arvovalta on kasvanut. Diplomaattiset suhteet VVH:lla on tällä hetkellä 39 valtion kanssa, sen lisäksi alempitasoisia suhteita useiden muiden maiden kanssa, mm. tiedotustoimisto Suomessa. Merkittävä voitto VVH:lle oli sen johtajan Nguyen Huu Thon osallistuminen tasavertaisena yli 70 sitoutumattoman maan valtionpäämiesten kokoukseen Algeriassa 1973.

VVH on kuitenkin, kuten sen nimikin sanoo tarkoitettu väliaikaiseksi. Se tunnustaa, toisin kuin Saigon myös vastapuolen hallituksen olemassaolon. Se pitää näitä molempia hallituksia vain väliaikaisina, joilla kummallakin on tällä hetkellä Etelässä oma vyöhykkeensä valvonnassaan. Näiden kahden hallituksen tulee, yhdessä kolmannen poliittisen voiman kanssa, ratkaista neuvotteluilla maan poliittinen tulevaisuus.

USA ja Saigon eivät tunnusta myöskään "kolmatta voimaa", jonka muodostavat yksityishenkilöt, jotka eivät kuulu sen paremmin VVH:een kuin Saigonin junttaankaan, mutta joiden toimintaa leimaa vilpitön pyrkimys rauhaan. He ovat vuosien ajan taistelleet Yhdysvaltalaisia maahantunkeutujia vastaan sekä tuominneet Saigonin hallitusten kansanvastaisen sortopolitiikan. Voimakas panos on buddhalaisilla, opiskelijoilla ja heidän omaisillaan, sotaveteraaneilla, Saigonin hallituksen entisillä korkeassakin asemassa olleilla virkamiehillä, pikkuporvaristolla. Kolmas voima on organisoitunut nimenomaan kaupunkeihin, VVH:n pitäessä hallussaan maaseutua. "Kolmannen voiman" kannatus on jatkuvasti kohonnut oppositioainesten pidätysten ja vainon kasvaessa.

Thieun mukaan "kolmas voima" on kommunisteja ja tällä varjolla se on joutunut Thien erityisen säälimättömän vainon kohteeksi. Suurin osa yli 200.000 poliittisesta vangista koostuu nimenomaan "kolmannesta voimasta". Niin kutsutun Phoenix-ohjelman puitteissa Thieu pyrkii nimenomaan "siviilivihollisten perusrakenteen" likvidoimiseen. Tämä poliisin murhaamisohjelmana tunnettu ohjelma rahoitetaan sekin Yhdysvalloista. Saigonin tiedotusministeriön mukaan sai Phoenix vuosina 1968—72 Yhdysvalloista 732 milj. dollaria, joilla onnistuttiin surmaamaan 41.000 siviiliä.

USAn ja Saigonin on noudatettava Pariisin rauhansopimuksen velvoitteita

VVH on viimeksi 22. 3. esittänyt uuden aloitteen Pariisin rauhansopimuksen toteuttamiseksi. Siinä on esitetty ainoa mahdollinen tie rau-

han lujittamiseen ja tilanteen normalisoimiseen Etelä-Vietnamissa: täydellinen tulen lopettaminen, demokraattisten vapauksien myöntäminen väestölle ja kahden etelävietnamilaisen osapuolen neuvottelujen nopea pitäminen kansallisen sovun neuvoston muodostamiseksi, jotta valmisteltaisiin suotuisat olosuhteet yleisten vaalien pitämiselle. Lopullisena päämääränä on luonnollisestikin Vietnamin rauhanomainen jälleenyhdistäminen. Tälle aloitteelle ovat Neuvostoliitto ja muut sosialistiset maat antaneet täyden tukensa. Se on koko maailman rauhanliikkeen aloite.

Jorma Lindfors
Olli Linsiö

SNDL

SNDL:n perustamisesta tulee tänä vuonna kuluneeksi 30 vuotta. Merkkivuoteen sattuu myös liiton 10. edustajakokous 31. 5.—1. 6. Se pidetään ajankohtana jolloin maamme demokraattinen liike — sen osana työtätekevien naisten yhteiskunnallinen aktiivisuus — on voimakkaassa nousussa ja kommunistisen puolueen johtava osuus tämän liikkeen piirissä lujittumassa. Toisaalta myöskin SNDL:ssa ovat heijastuneet reformismin kasvaneen paineen aiheuttamat ongelmat. 10. edustajakokouksen tehtävänä on saavuttaa välttämätön yhtenäisyys SKP:n 16. edustajakokouksen esimerkin pohjalta ja suuntautua kärjistyvän luokkataistelun vaatimusten mukaisesti kehittämään SNDL:oa SKP:n johdolla ja tuella toimivana työtätekevien naisten itsenäisenä demokraattisena joukkojärjestönä. — Toimitus.

Suomen Naisten Demokraattinen liitto perustettiin 3. 12. 1944. Sen tehtävänä oli yhdistää edistyksellisiä naisia osana sitä joukkoliikettä, joka neuvostovastaisen sodan päätyttyä järjestäytyi maamme politiikan suunnanmuutoksen turvaamiseksi, demokraattisten oikeuksien turvaamiseksi ja fasismin poisjuurimiseksi. Perustavassa kokouksessaan SNDL teki päätöksen hakea muutama kuukausi aiemmin perustetun SKDL:n jäsenyyttä.

SNDL jatkaa työläisnaisliikkeen perinteitä, mutta samalla sitä ei muodostettu ainoastaan työläisnaisten vaan kaikkien edistyksellisten naisten demokraattiseksi joukkojärjestöksi. Sitä ei myöskään perustettu puoluejärjestöksi vaan laajaksi itsenäiseksi joukkojärjestöksi, jossa kommunistit, sosialistit ja muut demokraattiset naiset toimivat yhteisen ohjelmajulistuksen pohjalta. Perustamisvaiheessa liiton työhön tuli mukaan mm. Maalaisliittoon kuuluvia edistyksellisiä naisia, jotka kylmän sodan voimistuessa jättäytyivät pois.

Tehtävät ja järjestöluonne

SNDL:n v. 52 pidetyssä 3. liittokokouksessa hyväksyttiin sen nykyisin voimassa oleva periaateohjelma. Tämä ohjelma on luonteeltaan yleisdemokraattinen vaatimusohjelma: se painottaa naisten joukkoliikkeen merkitystä ja määrittää liiton työtätekevien väestökerrosten naisia yhdistäväksi järjestöksi, joka "toimii yhteistyössä siinä kansanvallan rintamassa, jonka kärjessä kulkee työväenluokka liitossa työtätekevän talonpoikaiston ja edistyksellisen sivistyneistön kanssa". Ohjelma tähdentää myös SNDL:n yhteyksiä edistyksellisten naisten kansainväliseen järjestöön NKDL:oon sekä Maailman Rauhanpuolustajien liikkeeseen. Vaatimukset naisten yhteiskunnallisen ja taloudellisen tasa-arvon saavuttamiseksi kytketään ohjelmassa erottamattomaksi osaksi koko demokraattisen ja rauhanliikkeen kamppailua.

Tämä vastaa täysin kommunistien näkemystä naiskysymyksen ja naistyön luonteesta ja vetää selvän rajalinjan porvarillista naisasialiikettä

vastaan. Marxilainen analyysi naisen asemasta osoittaa, että naisten epätasa-arvoinen asema määräytyy pääoman arvonlisäyksen ehdoista, ettei voi olla olemassa mitään porvariston ja työväenluokan naisia yhdistävää "naisasiaa" ja että työväenluokan ja muiden monopolien sortamien väestökerrosten naisten vapautuminen voi tapahtua vain yhteisessä demokraattisessa taistelussa.

Toisaalta SNDL:n järjestöluonne erottaa sen esimerkiksi marxilais-leniniläisistä nuorisojärjestöistä, SOL:sta ja lähitulevaisuudessa myös SDNL:sta. Nämä toimivat kommunistisen puolueen apulaisina ja reserveinä ja niiden olemassaolo on välttämätöntä ideologisesti herkimmän väestönosan, nuorison voimistuvan demokraattisen liikkeen ohjaamiseksi työväenluokan rinnalle. Naiset eroavat tässä suhteessa yhteiskunnallisena ryhmänä nuorisosta. Kysymys ei heidän kohdallaan ole niinkään ylitsepursuavan poliittisen aktiivisuuden oikeasta suuntaamisesta kuin monopolien erityisellä tavalla sortaman, yhä enemmän myös työväenluokan naisten ulkopuolelle laajenevan ryhmän herättämisestä yhteiskunnalliseen toimintaan. Kommunistisen naisten kohdalla taas eivät mitkään erityisjärjestöt ole tarpeen eivätkä tule kysymykseen: he toimivat puolueen jäseninä puolueen jäsenen oikeuksin ja velvollisuuksin. Näihin tekijöihin perustuu kommunistien näkemys naisliikkeen demokraattisen järjestömuodon välttämättömyydestä.

Tämän vuoksi SNDL:lla ei voi olla yhtenäiseen ja kattavaan luokkaideologiaan, marxismi-leninismiin, vielä vähemmän tietenkään sen erilaisiin vääristelmiin ja uudistelmiin perustuvaa periaatelinjaa. Tämä ei merkitse, ettei sillä olisi selkeää periaatelinjaa. Liiton alkuvaiheista lähtien sen paikan ideologisessa ja poliittisessa taistelussa on määrännyt joukko kysymyksiä, jotka on myös kirjattu sen ohjelmaan. SNDL ei järjestönä hyväksy neuvostovastaisuutta, vaan näkee tärkeänä tehtävänään Suomen ja Neuvostoliiton ystävyyssuhteiden kehittämisen ja sosialismin saavutusten tunnetuksitekemisen. Liitto ei suvaitse fasismia, rotuvihaa, kansallisuussortoa eikä rotuun, sukupuoleen ja ikään nähden tapahtuvaa syrjintää ja taistelee tällaisia katsomuksia ja niiden ilmentymiä vastaan. Liitto ei suvaitse antikommunismia vaan näkee kommunistisen liikkeen tärkeänä yhteistyökumppanina ja tukena työssään yhteisten demokraattisten tavoitteiden puolesta. Liitto ei myöskään hyväksy nationalismin lietsontaa, vaan pitää kansainvälisyyttä ja kansojen yhteistyötä ja ystävyyttä korkeana periaatteenaan.

SDNL demokraattisena joukkojärjestönä

Demokraattisena joukkojärjestönä on SDNL:lla ollut merkittävä rooli maassamme. Liiton toimintamuodot ovat perustuneet naisten yhteiskunnallisen aktiivisuuden ja joukkoliikkeen kehittämiseen. Tästä on esimerkkinä Suomen naisten liittopäivillä v. 1955 hyväksytty "Suomen Naisten Oikeuksien Julistus", jossa esitetään ohjelma naisten oikeuksien puolustamiseksi työelämässä, kodeissa, koko yhteiskunnassa ja maailmassa. Julistuksen luonnosta oli "käsitellyt 14 176 naista 809 tilaisuudessa maaseudun kylissä ja kaupungeissa, kodeissa, työpaikoilla ja järjestöissä" (Julistuksen johdanto). Kamppailtaessa sairausvakuutuslaista 60-luvun alussa keräsi 7000 SNDL:n jäsentä 40 000 nimeä vaatimusadressiin. Naisten Maailmankongressissa 60-luvun alussa liiton valtuuskunta lahjoitti kokousedustajille 110 000 helmeä käsittävät nauhat, joiden jokainen helmi oli osoitus jostain jäsenistön suorittamasta rauhantyöstä.

SNDL on kyennyt yhdistämään toiminnassaan eri työtätekevien väestökerrosten naisia yhteistoimintaan työläisnaisten kanssa, jotka muodostavat sen jäsenistön perusjoukon. Vuonna 1970 liiton jäsenistä eli n. 20 % teollisuudessa ja vastaavissa ammateissa toimivia, n. 5 % pienviljelijäväestöön tai muihin pienyrittäjiin kuuluvia, 25 % muissa ammateissa toimivia, 20 % perheenäitejä, 20 % eläkeläisiä ja 1 % opiskelijoita.

Alusta lähtien SNDL on saanut SKP:ltä merkittävää tukea. Kommunisteille on liiton työssä ollut

johtava osuus. Liiton jäsenistä n. 15 % on SKP:n jäseniä.

Jo perustamisjulistuksessaan SNDL toi esiin vaatimuksen demokraattisten naisten kansainvälisestä toimintayhtenäisyydestä. Joulukuussa 1945 SNDL oli mukana Pariisissa pidetyssä Naisten Kansainvälisen Demokraattisen Liiton perustavassa kokouksessa. NKDL on kehittynyt voimakkaimmaksi ja edustavimmaksi naisten kansainväliseksi järjestöksi. Ainoana naisjärjestönä maailmassa se yhdistää sosialististen maiden edistyksellisiä naisia ja kansallisen vapautusliikkeen naisia. Sillä on nykyään 110 jäsenjärjestöä 97 maassa. Sen arvovaltaa osoittaa, että juuri NKDL:n aloitteesta YK:n yleiskokous joulukuussa 1972 päätti julistaa vuoden 1975 kansainväliseksi naisten vuodeksi, ja vuodelle hyväksyttiin toimintaohjelma, johon sisältyy huomattava osa demokraattisten naisliikkeen vuosikymmeniä ajamista tavoitteista.

Kehitys 60- ja 70-luvulla

Kehitys SNDL:ssa on ollut kiinteässä yhteydessä SKP:n ja SKDL:n kehitykseen. 60-luvulla voimistunut reformismin vaikutus ja pyrkimykset kommunistien joukkovaikutuksen heikentämiseen ovat heijastuneet myös SNDL:n piirissä. Tämä on tapahtunut oloissa, jolloin valtiomonopolistisen kapitalismin kehitys on kärjistänyt työtätekevien naisten yhteiskunnalliseen asemaan liittyviä ristiriitoja ja vetänyt yhteiskunnallisen toiminnan piiriin yhä useampia naisia paitsi työväenluokan myös keskikerrosten piiristä.

SNDL:ssä ilmenneelle kehitykselle on ollut ominaista naiskysymyksen luokkaluonteen hämärtyminen, joukkojen keskuudessa tehtävän työn ja joukkoliikkeen merkityksen väheneminen liiton toiminnassa sekä pyrkimykset hämärtää SNDL:n itsenäinen demokraattinen joukkojärjestöluonne ja muuttaa se eräänlaiseksi "puolueuudistajien" liikkeen naisosastoksi.

Epäselvät, ennen muuta keskikerrosten sivistyneistön parista peräisin olevat käsitykset naiskysymyksestä luokattomana "roolikysymyksenä" ilmenivät aluksi mielipiteinä koko naisliiton toiminnan tarpeettomuudesta. Erityisesti tämänsuuntainen keskustelu virisi SKP:n 14. edustajakokouksen jälkeen. Kansandemokraattisessa lehdistössä esitettiin ajatuksia SNDL:n lakkauttamisesta "roolijakoa ylläpitävänä järjestönä". Liiton jäsenistö torjui lakkauttamisajatukset. SNDL:n 8. liittokokousta v. 1968 edelsi voimakas roolikeskustelun korostuminen, johon virikkeitä antoivat eräät liberaalit sosiologit. Tähän keskusteluun liittyen pyrittiin liiton ohjelma muuttamaan rooli-ohjelmaksi. Kun tämä kohtasi vastustusta, valmistettiin liittokokoukselle sen sijaan ohjelmaasiakirja "Nainen, mies ja demokratia". Tämän ohjelman käsittelyn yhteydessä esiintyi voimakkaita pikkuporvarillisia näkemyksiä naiskysymyksen luonteesta, mutta itse ohjelmasta ne kyettiin pääosin torjumaan.

SNDL:n 9. liittokokoukselle v. 1971 tehtiin kaksi aloitetta liiton periaateohjelman uudistamisesta. Toisaalta esitettiin ohjelman jääneen ajasta jälkeen juuri roolikeskusteluun vedoten. Toisaalta arvosteltiin liiton yleisdemokraattista luonnetta ja todettiin erityisesti nuorison keskuudessa mielenkiinnon sosialismia kohtaan voimistuneen. Tältä pohjalta vaadittiin, että ohjelma uudistetaan "vastaamaan paremmin nykyaikaisen työläisliikkeen vaatimuksia ja päämääriä". Vaikka ohjelman uudistaminen onkin valtiomonopolistisen kapitalismin kehityksen ja naisten kasvaneen yhteiskunnallisen aktiivisuuden vuoksi tarpeellista, heijastavat tällaiset perustelut pikemminkin keskikerrosten yksipuolisia näkemyksiä kuin demokraattisen naisliikkeen objektiivisia kehitysvaatimuksia. Liittokokous ei näihin perusteluihin yhtynytkään, samalla kun se velvoitti liittotoimikunnan saattamaan uuden ohjelman järjestökäsittelyyn.

Periaateohjelmakeskustelu

SNDL:n 10. liittokokoukselle 31. 5.—1. 6. 74 on valmistettu luonnos uudesta periaateohjelmasta. Viime vuoden aikana käydyn ohjelmakeskustelun kuluessa ilmeni, että liiton johdon keskuudessa vallitsee

suuria erimielisyyksiä SNDL:n järjestöluonteesta, tehtävistä, toimintaperiaatteista ja paikasta demokraattisessa liikkeessä. Tällöin laadittu luonnos esitti varsin huomattavia muutoksia liiton luonteeseen. Perusteluna todettiin, että SNDL:n ohjelman tulee olla SKDL:n ohjelman mukainen ja sen päämääränä sosialismi, koska se on otettu myös SKDL:n ohjelmaan. Perustelu on kaksinkertaisesti virheellinen: siinä yhdistyvät virheellinen, SKP:n keskuskomitean kannasta poikkeava näkemys SKDL:n luonteesta, virheellinen näkemys demokraattisen naisliikkeen luonteesta ja tämän seurauksena myös virheellinen näkemys SNDL:n asemasta SKDL:ssa. SNDL:han ei ole pikkuporvarillista sosialismia edustavan "SKDL-puolueen" naisjärjestö vaan itsenäinen demokraattinen joukkojärjestö, joka toimii demokraattisen yhteistyöjärjestö-SKDL:n jäsenenä.

Ohjelmaluonnoksessa esiintyikin toisiinsa kietoutuneina liberalistinen rooli-ideologia ja pikkuporvarillisen sosialismin ainekset. Samalla liiton perustaa esitettiin kavennettavaksi laajasta demokraattisesta joukkojärjestöstä työläisnaisten järjestöksi SKDL:n tiivistyvän ideologis-poliittisen johdon alaisena. Järjestökäsittelyssä varsin huomattava enemmistö kantansa lausuneista perusosastoista ja piirijärjestöistä asettui kuitenkin vastustamaan tätä. Keskustelun jälkeen kyettiinkin liiton johdossa saavuttamaan varsin pitkälle ulottuva yksimielisyys 10. liittokokoukselle esitettävästä ohjelmaluonnoksesta, joka on luonteeltaan yleisdemokraattinen vaatimusohjelma ja luonnehtii SNDL:n työtätekevien väestökerrosten naisten yhteiseksi järjestöksi, joka toimii "työväenluokan johtamassa edistyksellisten voimien rintamassa". Kommunistien käsitys on, että SNDL:oa on kehitettävä osana monopolien vastaista rintamaa, jossa SKP muodostaa sen tärkeimmän tuen ja yhteistyökumppanin. Tältä pohjalta määräytyy myös SNDL:n paikka ja tehtävät SKDL:ssa. Tätä vastaa SKP:n kk:n 2. 3. 74 tekemän, SKDL:n kehittämiseen tähtäävän lausuman sisältö. Tätä vastaa myös neuvostoliittolaisen tutkijakollektiivin teoksessa "Kansainvälinen kommunistinen liike" esitetty näkemys naisjärjestöjen luonteesta ja tehtävistä: "Nostattaen naisia kamppailuun näille ymmärrettävimpien ja läheisimpien vaatimusten täyttämisestä kommunistit selittävät konkreettisiin esimerkkeihin vedoten, että naisten asemaan liittyviä ongelmia ei voida ratkaista, ellei taistella imperialismia ja monopolien kaikkivaltaa vastaan, koko yhteiskunnan demokraattisen ja sosiaalisen uudistamisen puolesta. Naiset, jotka ymmärtävät tämän, liittyvät kommunistisiin puolueisiin."

Mirja Ruikka

Kirjoja

Perusoppikirja poliittisesta taloustieteestä

L. Leontjev: Marxilaisen kansantaloustieteen alkeet, Sosialistisen opiskelijaliiton kirjasarja 7, 253 s., kääntäneet Matti Pykälä ja Juhani Eero. 10 mk.

Neuvostoliittolaisen tiedemiehen L. Leontjevin nimenomaan SOL:n kirjasarjaa varten kirjoittama poliittisen taloustieteen oppikirja on systemaattinen ja selkeä esitys: se on tarkoitettu erityisesti opintopiirimateriaaliksi. Kirjan kolme osaa ovat 1) kansantaloustieteen tutkimuskohde, 2) kapitalismi ja 3) sosialismi ja kommunismi. Kirjoittaja on korostanut teoksen luonnetta alkeisoppikirjana ja on jättänyt pois kaikki suorat sitaatit ja lähdeviitteet silloinkin, kun esitys seuraa Marxia ja Leniniä. Selkeyttä on painotettu myös siten, että lähes joka sivulla on väliotsikko.

Vuoden sisällä on ilmestynyt muitakin poliittisen taloustieteen oppikirjoja kuten Walter Schellenbergin Marxin "Pääoman" peruskurssi (ks. Chistian Blom: Poliittisen taloustieteen opiskeluun, Soihtu

5/73) sekä Ernst Haakin ja Hannes Wunderlichin Leninin "Imperialismin" peruskurssi (ks. Christian Blom: Johdatus imperialismiteoriaan, Soihtu 1/74). Vaikka Leontjevin kirja useassa kohdin korvaakin nämä perusmateriaalina, tämä ei mitenkään vähennä näiden teosten arvoa, vaan ne ovat edelleen mitä hyödyllisimpiä kurssin täydentäjinä ja syventäjinä. Yritän selostaessani Leontjevin kirjan sisältöä osoittaa Schellenbergin ja Haak—Wunderlichin käyttöä.

Aluksi Leontjev tarkastelee lyhyesti taloustieteen tutkimuskohdetta. Tässä selvitetään ensin aineellisen tuotannon merkitys sekä käsitteet tuotantovoimat, tuotantosuhteet ja tuotantotapa. Vaikea asia, Marxin metodi, esitetään onnistuneesti korostamalla taloudellisten käsitteiden merkitystä. Leontjev tähdentää näiden käsitteiden olevan sekä historiallisia että abstrakteja, missä abstraktisuus olennoi yhteiskuntakokonaisuuden "luonteenomaiset, sen luovat piirteet" (s. 37). Näistä metodisista kysymyksistä on esitys myös Sshellenbergin kirjassa. (s. 18—48.) — Mielestäni Marxin teorian yhteydessä olisi parempi puhua poliittisesta taloustieteestä kuin kansantaloustieteestä; Marx itse käytti termiä "politische Ökonomie" ja nykyisin Neuvostoliitossa tutkitaan tiedettä nimeltä "političeskaja ékonomija". Kuten Leontjevkin toteaa, "siellä, missä porvarilliset taloustieteilijät näkivät esineiden välisiä suhteita, Marx paljasti ihmisten väliset suhteet" (s. 32). Juuri näiden ihmisten välisten yhteiskunnallisten suhteiden tutkimisen merkiksi Marxin edustama tiede on poliittista taloustiedettä, kun taas esineiden välisiä suhteita tutkivat edustavat kansantaloustiedettä, joka on suomenkielinen termi englanninkielen sanalle "economics" (mikä on porvarillisten professorien "tieteen" ala).

Leontjevin kirjan toinen osa käsittelee kapitalismia. Tässä käsittelyssä on usein se vaikeus, että oppikirjassa ei ole helppoa erottaa kapitalismin yleisiä lakeja niistä historiallisista erityispiirteistä, joissa nämä lait ilmenevät. Leontjevin ratkaisu on onnistunut: hän tarkastelee tämän osan kahdessa ensimmäisessä luvussa kapitalismin yleisiä piirteitä, jotka muodostuivat jo sen esimonopolistisessa vaiheessa, ja kolmannessa luvussa monopolistisen kapitalismin erikoisuuksia. Kapitalismin yleiset piirteet esitetään tiiviisti ja lyhyesti, mutta samalla korostuvat olennaisimmat käsitteet kuten tavaran, pääoman, lisäarvo, työväenluokan asema ja kapitalismin ristiriidat. Tiiviisti esitettäessä jää tietysti väkisinkin paljon pois, ja erityisesti jää kaipaamaan arvon ymmärtämisen kannalta keskeisen seikan, arvomuotojen kehityksen erittelyä sekä tavarafetissin käsittelyä.

Koko Schellenbergin kirjan loppuosa, (s. 49—173), täydentää Leontjevin esittämää. Erikoisesti työprosessin ja arvonlisäysprosessin erittely (s. 69—75) sekä luku palkasta ja voitosta (s. 106—122) tuovat olennaisesti lisää. Tässä yhteydessä on jälleen korostettava Marxin Pääoman korvaamatonta merkitystä: heti alkeet opittuaan on syytä etsiytyä teorian alkulähteille, joiden luo lisäksi on syytä palata aina uudestaan ja uudestaan.

Imperialismia käsitellessään Leontjev antaa hyvän kuvan monopolista ja monopolistisesta kilpailusta, finanssipääomasta sekä maailman jakamisesta. Erikoisen tarkasti kuvataan imperialistista siirtomaapolitiikkaa ja siirtomaavallan hävittämistä. Koko luku on hyvä lyhyt johdatus imperialismin olemukseen, ja luettuna Leninin teoksen "Imperialismi, kapitalismin korkein vaihe" ohella se antaa kokonaiskuvan aiheesta. Haak—Wunderlichin kirjasta saa lisätietoja, esim. (ss. 159—223) militarismista, pääomanviennistä, demokratian tukahduttamisesta, henkisestä monipuloinnista ja opportunismista imperialismin loismaisuuden ja mädänneisyyden ilmauksina.

Imperialismi-luvussa jää kuitenkin valtiomonopolistisen kapitalismin käsittely erittäin vähälle. Leontjev luonnehtii valtiomonopolistista kapitalismia monopolien voiman yhdistämisenä valtion voimaan, jolloin yritysten kansallistaminen ja taloudellinen ohjelmointi lisääntyvät monopoliporvariston hyötyessä. Tila ei ole sallinut valtiomonopolistisen ra-

hoitus-, koulutus- ja veropolitiikan käsittelyä eikä nykyisen inflaation ja tulopolitiikan erittelyä. Tältä osin Haak—Wunderlichin kirja täydentää jonkin verran esitettyä (esim. s. 58—72 ja s. 126—136). Kuitenkin perusteellisemmin aiheeseen paneuduttaessa lisämateriaali on tarpeen, esim. Antti Kasvion kirjoitus (Soihtu 4/72), useat SOTK:n tutkimusaineistoa-sarjan julkaisut ja Punaisten vihkojen numero "Keskustelua tulopolitiikasta".

Leontjevin kirjan erikoisuus aiempiin suomenkielisiin poliittisen taloustieteen oppikirjoihin verrattuna on siinä, että se sisältää laajan erittelyn sosialismista ja kommunismista. Osan ensimmäisessä luvussa tarkastellaan siirtymistä kapitalismista sosialismiin; todetaan Leninin suunnitelman sosialistisen yhteiskunnan rakentamiseksi käsittäneen maan sosialistisen teollistamisen, maatalouden osuuskunnallistamisen ja kulttuurivallankumouksen. Näitä siirtymävaiheen ongelmia käsittelee teoreettiselta kannalta Richard Kosolapov mielenkiintoisessa kirjassaan "Ei mitään utopioita" (Kansankulttuuri 1973). Leontjev määrittää sosialismin taloudelliseksi peruslaiksi kansan kasvavien aineellisten ja henkisten tarpeiden yhä täydellisemmän tyydyttämisen kehittämällä ja parantamalla yhteiskunnallista tuotantoa (s. 171).

Sosialistisen talouden peruspiirteistä Leontjev korostaa luovan työn ja suunnitelmallisuuden merkitystä. Myös talousuudistusta ja sosialismin tavara- ja rahasuhteita luonnehditaan lyhyesti. Suunnitelmataloudesta saa enemmän tietoa Gbišianin, Tšistjakovin ja Morozovin kirjasta "Miten talous suunnitellaan Neuvostoliitossa" (Kansankulttuuri 1974). Nykyiselle kehittyneelle sosialistiselle yhteiskunnalle on ominaista siirtyminen talouden kasvun ekstensiivisestä muodosta sen intensiiviseen muotoon: näin luodaan kommunismin aineellis-teknistä perustaa.

Leontjevin kirjan ovat suomentaneet Matti Pykälä ja Juhani Eero. Suomennos on varsin sujuvaa. Sivulla 105 kuitenkin lienee pieni virhe: kaiketi ei-monopolistiset yritykset ovat pakotettuja tyytymään alempaan voiton suhdelukuun, ei välttämättä alempaan lisäarvon suhdelukuun. Myös sivun 72 määritykset jäävät hämäriksi: ensin merkitään pysyvää pääomaa kirjaimella S ja vaihtelevaa pääomaa kirjaimella V, mutta sitten lisäarvoa kirjaimella m ja lisäarvon suhdelukua m/v. Totutut merkinnät lienevät selvempiä. Siis: c, v, m ja m/v. Painossa näyttävät lisäksi sivut 63 ja 64 vaihtaneen paikkaansa.

Leontjevin suhteellisen halpa kirja on jokaisen syytä hankkia itselleen. Se on yhtenäinen ja selkeä perusoppikirja.

Antero Liuska

Historian metodologian oppikirja

Peter Bollhagen: Marxilaisen historiatieteen perusta, kohde ja tehtävät, Sosialistisen Opiskelijaliiton kirjasarja 5, Tampere 1973, 128 s., 7 mk.

SOL:n kirjasarjan viidentenä niteenä ilmestyi viime vuoden puolella Peter Bollhagenin "Marxilaisen historiatieteen perusta, kohde ja tehtävät", joka sisältää kokoelman lukuja DDR:n yliopistoissa käytettävästä Eckermannin ja Mohrin toimittamasta oppikirjasta "Einführung in das Studium der Geschichte".

Kirjassa käsitellään marxismi-leninismiä historiatieteen maailmankatsomuksellisena ja metodologisena perustana, historiatieteen tutkimuskohdetta ja historiatieteen jaottelua, mikä kaikki on tervetullutta luettavaa suomalaisille historian — ja muidenkin alojen — opiskelijoille. Se sisältää myös selvityksen Saksan työväenluokan kansallisesta historiankuvasta, historian opetuksesta ja SED:n Saksan uusinta historiaa koskevista päätöksistä. Näitä aiheita käsittelevät luvut eivät ole ehkä välittömästi hyödynnettävissä tämän hetken Suomessa, mutta ne antavat hyvän kuvan siitä kuinka kiinteä yhteys historiantutkimuksella ja -opetuksella on sosialismin rakennustyöhön DDR:ssä.

Jotta historiatieteen metodologian oppikirja voisi täyttää tehtävänsä on siltä vaadittava lähinnä kahden ongelmaryhmän käsittelyä: (1) sen on selvitettävä historian asema tieteiden kokonaisuudessa ja historian ankkuroituminen tiettyyn filosofis-metodologiseen perustaan, (2) sen on kerrottava historiatieteen muista tieteistä poikkeava ominaisluonne. Bollhagenin kirja käsittelee molempia ongelmaryhmiä ja — tämä on syytä todeta painokkaasti — se on ensimmäinen suomenkielellä ilmestynyt historian metodologian oppikirja, joka käy — suppeudestaan huolimatta — ensimmäiseen ongelmaryhmään asian vaatimalla vakavuudella. Porvarillisten metodologisten oppikirjojen määrittelemällä historialla on kyllä suhteensa numismatiikkaan, heraldiikkaan yms. aputieteisiin, samoin niissä faktorisen ja subjektivistisen historiankäsityksen seurauksena kunnioitetaan ylenmääräisesti historiantutkimuksen "käsityötä", mutta historiatieteen filosofis-metodologisen perustan opiskeluun niistä ei juuri ole hyötyä.

Bollhagen on monissa teksteissään käsitellyt historiallisen ja loogisen välisiä yhteyksiä varsin perusteellisesti (esim. kirjassa Soziologie und Geschichte, VEB deutscher Verlag der Wissenschaften, Berlin 1971). Historiatieteen tutkimuskohteen — historiallisen — ja systemaattisten yhteiskuntatieteiden sekä filosofian tutkimuskohteen — loogisen — suhteen selvittely kuuluu tämänkin kirjan parhaimpiin osiin. Filosofia ja systemaattiset yhteiskuntatieteet tutkivat yhteiskunnallisia muotoja struktuureina, jotka omaavat suhteellisen pysyvyyden ja ovat sikäli irrallaan historiasta, mutta jotka samalla ovat historiallisten edellytystensa kautta sidotut historiaan ja jotka seuraavat toisiaan historiassa tietyssä lainmukaisessa järjestyksessä. "Historiatiede sitävastoin kiinnittää huomion konkreettisten historiallisten ilmenemismuotojen moninaisuuteen, niiden erikoisuuksiin yksittäisissä maissa ja erilaiseen kehitystempoon jne." (s. 31). Mutta on huomattava että historiallista ja loogista ei voi tutkia toisistaan riippumatta. Toisaalta historiantutkimus antaa jatkuvasti materiaalia systemaattiselle tutkimukselle, joka tunkeutuu historiallisessa toteutuvaan loogiseen, ja toisaalta historiantutkimus käyttää kaiken aikaa loogista kompassinaan yrittäessään kuvata konkreettisten historiallisten ilmenemismuotojen moninaisuutta. Looginen ei ole kaava, joka asetetaan historiallisten tosiasioiden päälle välittämättä tosiasioista, eikä historiallinen merkitse tosiasioiden kaaosta, vaan strukturoitua kokonaisuutta.

Bollhagen on erilaisissa yhteyksissä osoittautunut myös historiatieteen tärkeimmän strukturointimenetelmän, ajallisen jaottelun (jaksottelun) asiantuntijaksi. Niin tässäkin kirjassa. Ansiokasta Bollhagenin jaksottelua koskevassa analyysissa on sen selvä sitominen systemattisiin tieteisiin ja niiden käsitteisiin — ennen muuta taloudellisen yhteiskuntamuodostuman käsitteeseen sekä kaavamaisten jaksottelujen kumoaminen. Kaavamaisista jaksotteluista Bollhagen sanoo: "Historiallisten prosessien jaksottelussa ei saa hakea yhtä ainoaa, kaikkiin aikoihin ja historiallisiin tiloihin sopivaa jaksottelukriteeriä. Sellainen käsitys on turmiollinen dialektiselle historiankäsitykselle ja johtaa toisaalta mekanistisiin käsityksiin historian kulusta, toisaalta historiallisen prosessin epätieteellisiin jaksotteluihin. Jaksoteltaessa on aina nähtävä historiallisen prosessin kokonaisuus ja sitten tavoitettava kehityksen ratkaiseva momentti, jonka avulla perustavanlaatuinen käänne voidaan eristää tarkasteltavaksi ja jaksottelun perustaksi. Tämä pätee myös tutkittaessa yksittäisiä yhteiskunnallisia ilmiöitä ja niiden kehitystä jaksoteltaessa. Myös tässä tapauksessa on tieteellinen jaksottelu mahdollista vain silloin, kun päästään selville kyseisten ilmiöiden erikoislaadusta ... suhteessa historialliseen kokonaisprosessiin." (s. 93)

Nämä kaksi aihetta — historiallisen ja loogisen suhde sekä jaksottamisen ongelma — ovat ehkä parhaiten esillä kirjassa. Muiltakin osin kirjaa voi suositella laajan lukemisen kohteeksi. Kuitenkin kirjaa lukiessa on muistettava että se on luonteeltaan oppikirja ja johdatus keskeisiin kysymyksiin ja siksi jotkut ongelmat jäävät ilman täsmällisesti johdettua ratkaisua. Erityises-

ti tämä koskee kohtia joissa käsitellään dialektisen ja historiallisen materialismin, konkreettisen sosiologian ja kansantaloustieteen välisiä suhteita. Näillä kohdin lukijan on syytä käyttää myös muuta kirjallisuutta, esimerkiksi Bollhagenin edellämainittua toista teosta.

Matti Viikari

Uusia kirjoja sosialistisista maista

Tästä numerosta alkaen tulemme julkaisemaan säännöllistä kirjalistaa, jossa esitellään lähinnä ulkomaisia marxilais-leniniläisiä teoksia. Toistaiseksi suomenkielellä on saatavissa verrattain vähän sosialistisissa maissa ja kapitalistisissa maissa toimivien kommunististen puolueiden piirissä syntyneitä tutkimuksia ja oppikirjoja: sen, joka haluaa tuntea asioita syvemmin, on turvauduttava ulkomaiseen kirjallisuuteen. Pikalistan tarkoitus on auttaa suuntautumaan tärkeisiin teoksiin; pääasiassa joudumme rajoittumaan englannin- ja saksankielisiin kirjoihin. Tällä kerralla lista sisältää joukon tärkeimpiä noin vuoden sisällä ilmestyneitä tutkimuksia. Joitakin mainituista kirjoista saa Kansankulttuurista tai muista kirjakaupoista. Osan joutuu tilaamaan; tällöinkin on paras turvautua suurimpiin kirjakauppoihin.

— Toimitus.

Progress Publishers Moscow

Arbatov, G. The War of Ideas in Contemporary International Relations. 313 s. Tämä ideologista taistelua ja kansainvälisiä suhteita käsittelevä kirja keskittyy niin teoreettisesti kuin poliittisestikin tärkeimpiin kysymyksiin.

Inozemtsev, N. Contemporary Capitalism. New Developments and Contradictions. 128 s. Tiivis esitys valtiomonopolistisen kapitalismin keskeisistä piirteistä. Kirja jakaantuu viiteen osaan: maailmanjärjestelmien välinen kilpailu, tieteellis-tekninen kumous, monopolit ja valtio nykykapitalismissa, nykykapitalismin strategian erikoisuuksia ja yhteiskunnallis-poliittisten ristiriitojen kärjistyminen imperialistisissa maissa. Teos on hyvä oppikirja.

History of Soviet Foreign Policy 1917—1945. 500 s. Valaisee neuvostodiplomatian johdonmukaista linjaa kolmen vuosikymmenen ajalta. Perustana rikas arkistomateriaali, kirjoittajat johtavia asiantuntijoita.

Maximova, M. 320 s. Economic Aspects of Capitalist Integration. Käsittelee erityisesti monopolien ja valtion yhteistoimintaa, integraatioprosessien sisäisiä ristiriitoja ja integraation mukanaan tuomia imperialistivaltojen välisiä ristiriitoja. Mukana on laajaa konkreettia aineistoa kapitalistisen integraation vaikutuksista.

Moskvichov, L. Illusions and Actuality Concerning the "End of Ideology". 192 s. "Ideologioiden kuoleman" teorian juuret ja käyttö.

The Political Economy of Capitalism. 320 s. Kirja pyrkii selvittämään yksinkertaisella tavalla kapitalismin peruslakeja; suuri osa on omistettu uusille valtiomonopolistisen kapitalismin piirteille.

Senin, M. Socialist Integration. 336 s. Analyysi sosialistisesta integraatiosta, sosialististen maiden yhteistyöstä tuotannon spesialisoimiseksi ja suunnitelmien koordinoimiseksi.

Soviet Economic Reform: Progress and Problems. 248 s. Neuvostoliiton talousuudistuksen ongelmien, myös uusimman keskustelun käsittelyä.

Stadnichenko, A. The Monetary Crisis of Capitalism. 232 s. Valuuttakriisin syyt ja vaiheet sekä arvio maailmanvaluutan luomisen yrityksistä.

Ulyanovsky, R. Socialism and The Developing Countries. 416 s. Ulyanovsky, Neuvostoliiton johtavia kansallisen vapautusliikkeen ongelmien asiantuntijoita, tarkastelee Aasian ja Afrikan nuorten valtioiden pyrkimystä taloudelliseen riip-

pumattomaan ja sosiaalisten ongelmien ratkaisuun. Hän arvioi myös eri käsityksiä näiden maiden kehityksestä ja opportunistisia näkemyksiä kansallisesta vapautusliikkeestä.

Academia, Prague

Man — Science — Technology. A Marxist Analysis of the Scientific and Technological Revolution. 375 s., 1973. Yhteenveto neuvostoliittolaisten ja tšekkoslovakialaisten tiedemiesten tieteellisteknistä kumousta käsittelevästä tutkimuksesta. Mukana niin luonnontieteellinen, yhteiskunta-taloudellinen kuin filosofinen näkökulma. Eräs tämän aiheen perusteos.

Dietz Verlag Berlin

Einführung in die politische Ökonomie des Kapitalismus. 479 s., 1973. Johtavien DDR-läisten taloustieteilijöiden laatima poliittisen taloustieteen perusoppikirja.

Inosemtsew, N. N. Der heutige Kapitalismus. Neue Erscheinungen und Widersprüche. 196 s., 1973. Aiemmin mainittu kirja saksaksi.

Lemmnitz, A. Der Arbeitslohn im Kapitalismus. (Lehrhefte Politische Ökonomie des Kapitalismus). 92 s., 1973. Selkeä ja helppolukuinen esitys erilaisista palkkamuodoista kapitalismissa. Kuuluu poliittisen taloustieteen oppivihkojen sarjaan, jossa yhteensä julkaistaan yli 20 kirjasta.

Oiserman, T. I. Probleme der Philosophie und der Philosophiegesichte. 424 s., 2. painos 1974. Alku laajalle tutkimukselle, joka kohdistuu filosofisen tiedon sisältöön, muotoon ja rakenteeseen.

Séve, L. Marxismus und Theorie der Persönlichkeit. 452 s., 2. painos 1973. Ranskasta käännetty persoonallisuuden ongelmia käsittelevä laajahko tutkimus.

Akademie-Verlag Berlin

Fedossejew, P. N. Der Marxismus im 20. Jahrhundert. N. 640 s., 1973. Neuvostoliittolaisen Fedossejewin tutkimus tarkastelee marxismin taistelua porvarillista ideologiaa, reformismia ja opportunismia vastaan tällä vuosisadalla. Johtava teema on marxismi-leninismin luova luonne yhtenäisenä kansainvälisenä oppina.

Mehnert, A. Bedürfnisse — Manipulierung — individuelle Konsumption in der BRD. 316 s., 1973. Runsaaseen tilastolliseen aineistoon pohjaavana työtätekevien tarpeiden kehitys ja tyydytys Saksan liittotasavallassa 50- ja 60-luvulla. Alussa on laaja teoreettinen johdantoluku.

Seickert, H. Produktivkraft Wissenschaft im Sozialismus. 344 s., 1973. Tieteen ja tutkimuksen tehokkuudesta välittömässä yhteydessä tuotantoon. Tärkeä tieteellis-teknisen kumouksen kannalta, mutta on muistettava että Seickert käsittelee sosialismia, joten tuloksia ei voi suoraan soveltaa kapitalismin analysointiin.

Tuchscheerer, W. Die Entstechung der ökonomischen Theorie von Karl Marx. 496 s., 1974. Tarkka esitys Marxin taloustieteellisen teorian kehityksestä vuodesta 1843 vuoteen 1858. Lähinnä se keskittyy arvo- ja lisäarvoteoriaan sekä Marxin suhteeseen porvarilliseen taloustieteeseen.

Verlag Die Wirtschaft Berlin

Anikin, A. W. Ökonomen aus drei Jahrhunderten. Das Leben und Wirken der Ökonomen vor Marx und Engels. N. 368 s., 1973. (Myös Verlag Marxistische Blätter, Frankfurt/M.) Anikinin venäjästä käännetty teos välittää porvarillisen poliittisen taloustieteen klassisen koulukunnan muodostumisen, kehityksen ja tuhon.

Vygodski, V. S. The Story of a Great Discovery. A Treatise of How Karl Marx Wrote His "Capital". 144 s., 1973. Tämä neuvostoliittolaisen tutkijan lyhyt ja selkeä teos on ehkä paras johdatus Marxin kirjoittamiin "Pääomaa" edeltäviin teksteihin. Vygodskin ydinajatus tässä on lisäarvon keksiminen Grundrisessä ja lisäarvo-opin soveltaminen Theorien über den Mehrwertissä; tämän kautta valotetaan Marxin teorian muitakin puolia.

A. L.

Dokumentti

SKP:n keskuskomitean päätös 2. 3. 1974

"Kommunistien edessä olevat tehtävät SKDL:n tilanteen parantamiseksi"

Lukijan kannattaa tutustua myös seuraaviin SKDL:a käsitteleviin SOL:n kannanottoihin: SOL:n 8. liittokokouksen kannanotto SKDL:n luonteesta ja sen kehittämisestä (SOL:n 8. liittokokouksen aineisto, SOL:n kirjasarja 3), SOL:n 9. liittokokouksen hallituksen toimintaselostus ja kannanotto "Suurpääoman ja oikeiston vastaisen taistelun kehittämisen ja SKDL:n demokraattisen yhteistyöjärjestöluonteen puolesta SKDL:n puoluesuuntaista kehitystä vastaan (SOL:n 9. liittokokouksen aineisto, SOL:n kirjasarja 6) sekä SOL:n kannanotto SKDL:n 10. liittokokouksen johdosta (julkaistu mm. Tiedonantajan numeroissa 30 ja 31/73). — Toimitus.

SKP:n lujittuminen marxilais-leniniläisenä työväenluokan puolueena, sisäisten erimielisyyksien ratkaiseminen marxismi-leninismin pohjalta ja kommunistisen puolueen joukkovaikutuksen laajentaminen muodostavat kaikkia kommunisteja koskevan päätehtävän. Oleellisen osa tämän tehtävän toteuttamisessa muodostaa kommunistien toiminta kansalais- ja joukkojärjestöissä ja koko edistyksellisessä liikkeessä. Kommunistisen puolueen johtava osuus näissä järjestöissä toteutuu kommunistien konkreettisen toiminnan ja esimerkin kautta. Tämän edellytyksenä on, että puolueen johtavat elimet nojaavat kaikilla järjestötasoilla ja toiminnan aloilla työskentelyssään 16. edustajakokouksen viitoittamaan aatteelliseen, poliittiseen ja järjestölliseen linjaan ja että puolueen jäsenet toimiessaan kansalais- ja joukkojärjestöissä ja muualla tekevät konkreettiset ratkaisunsa tämän linjan puitteissa.

Toiminnassaan SKDL:ssä kommunistien on otettava huomioon 16. edustajakokouksen päätökset ja seuraavat toimintaohjeet:

(1) Kaikilla järjestötoiminnan tasoilla ja käytännössä noudatetaan SKDL:n yhteisöjäsenten ja muiden osapuolten itsenäisyyttä ja tasavertaisuutta kanssakäymisessä. Yhteisöjäsenten rinnalla toimii SKDL:n oma perusjärjestöverkko, jonka jäsenistä valtaosa ei kuulu SKP:n eikä muiden yhteisöjäsenten jäsenyyteen. On pyrittävä yhtenäiseen kamppailutehtävien kehittämiseen. Tulee pidättäytyä sanelumenetelmien käytöstä ja leimaamisesta sekä keskinäisistä tai joitakin osapuolia vastaan hyökkäävistä kannanotoista ja toiminnoista SKDL:ssä. Liiton taloudellisissa toiminnoissa ja sen saamien varojen jaossa toimitaan tasapuolisesti. Vastaavasti SKDL:n omien perus- ja piirijärjestöjen suhteessa liittoon noudatetaan yhteisten päätösten asettamia taloudellisia velvotteita. Lehdistön käytössä ja henkilöratkaisuissa luodaan tasavertaisuuteen perustuva käytäntö. Keskinäinen syrjintä lopetetaan. Piirijärjestöjen asemaa joukkojärjestöissä toimivien kommunistien työtä johtavina eliminä vahvistetaan ja tuetaan keskuskomitean ja piirijärjestöjen johdon yhteisin toimenpitein.

Työn ohjauksen tulee tapahtua yhteistyössä ja yhteisymmärrykseen pyrkien piirijärjestöjen johdon ja asianomaisessa joukkojärjestöissä toimivien kommunistien kesken ottamalla huomioon puolueen ylimpien elinten päätökset ja ohjeet.

(2) Perustettujen SKDL:n työpaikka- ja ammattialajärjestöjen suhteen on toimittava niin, ettei niiden toiminnassa ilmene rinnakkaisuutta. Sellaisissa tapauksissa, missä em. kaltaisia SKP:n omaa työpaikkatyötä rajoittavia tai vaikeuttavia rinnakkaisilmiöitä esiintyy on

SKDL:n työpaikka- ja ammattijärjestöissä toimivien kommunistien tehtävänä SKP:n piirijärjestöjen johdolla nojautuen keskuskomitean ja poliittisen toimikunnan päätöksiin konkreettisesti selvittää ja etsiä menetelmät, joilla tilanne palautetaan SKDL:n yhteistyöjärjestöluonteen mukaiseksi.

On välttämätöntä suuntautua siihen, että SKDL:n perusjärjestöorganisaatio ulottuisi ennen muuta asuma-alueille ja muualle, missä ne yhdistävät erilaisia monopolien sortamia väestökerroksia. Kommunistien keskeisenä tehtävänä toiminnassaan työpaikoilla on voimistaa marxismi-leninismin ja puolueen peruslinjan ja sen mukaisten tavoitteiden vaikutusta, lujittaa ja laajentaa puolueen työpaikkaorganisaatiota ja tehostaa esiintymistä kommunistien nimissä.

(3) Kommunistien pyrkimyksenä on kehittää SKDL:oa mahdollisimman laajana kommunisteja, sosialisteja ja muita demokraattisia voimia yhdistävänä yhteistyöjärjestönä, joka kokoaa kansalaisia taisteluun suurpääomaa ja poliittista oikeistoa vastaan demokratian, yhteiskunnallisen edistyksen ja työtätekevien parempien elinehtojen sekä rauhan ja Suomen ja Neuvostoliiton ystävyyden puolesta. On torjuttava virheelliset käsitykset siitä, että SKDL olisi pelkästään työväenluokan järjestö ja siten vailla laajempaa yleisdemokraattista luonnetta.

(4) Pyrkimykset käyttää SKDL :oa SKP:n rinnakkais- ja hajotustoiminnan välikappaleina eivät vastaa SKP:n eikä SKDL:n etuja ja kommunistien tehtävänä on ne torjua. SKDL:n yhteistoimintajärjestön luonne edellyttää, että sitä ei käytetä muiden edistyksellisten järjestöjen hajotustoimintaan vaan voimien kokoamiseen. Hyväksyttävää ei ole myöskään toiminta, jota eräiden piirijärjestöjen alueella on harjoitttu SKDL:n järjestöorganisaation lamaannuttamiseksi ja osan jäsenistöä sulkemiseksi järjestöjemme toiminnan ulkopuolelle. Edustajakokouksen tarkoittamien aatteellis- poliittisten erimielisyyksien ratkaisemisen areenana ei saa käyttää SKDL:n järjestöelimiä. Päinvastoin kommunistien velvollisuutena on välttää puolueen sisäisten ongelmien viemistä SKDL:oon ja sen järjestöihin. Toisaalta SKDL:n ja sen järjestöjen ei tule sekaantua SKP:n sisäisiin asioihin. On tärkeää pyrkiä edistämään SKDL:n eri osapuolten keskinäisiä neuvotteluja. SKDL:n liittoneuvoston ja liittohallituksen käsittelyyn tulevat tärkeät poliittiset samoin kuin johtokaadereita koskevat kysymykset käsitellään alustavasti poliittisessa toimikunnassa tai sihteeristössä ennen SKDL:n em. elimissä tapahtuvaa käsittelyä ja päätöksentekoa. SKDL:n johdossa toimivien kommunistien tehtävänä on saattaa em. kysymykset puolueen johdon tietoon kannanmäärittelyä varten. Johdosta perustason elimiin asti puolue-elimet käsittelevät säännöllisesti SKDL:ssä esillä olevat asiat ja kommunistien aloitteellisuutta SKDL:n suhteen vaativat kysymykset kommunistien yhteisen toimintalinjan määrittelemiseksi.

Näiden tehtävien toteuttaminen luo olennaisesti nykytilannetta parempia edellytyksiä edelleenkehittää ja panna toimeen v. 1967 järjestöpoliittisessa päätöslauselmassa hahmotettuja suunnitelmia SKDL:n laajentamiseksi ja myönteisen kehityksen vahvistamiseksi demokraattisena yhteistoimintajärjestönä kansamme parhaaksi.

SKDL:n kehittäminen ja laajentaminen demokraattisena yhteistoimintajärjestönä

Imperialismin kriisin syveneminen monopolien riiston ja sorron tehostuminen ja niiden kurjistuvan vaikutuksen ulottuminen yhä laajempiin väestöpiireihin on laajentanut suurpääomanvastaisen kamppailun sosiaalista pohjaa. Tarve järjestyä ja osallistua demokraattiseen toimintaan on suppeata porvariston huippukerrosta lukuun ottamatta objektiivista olosuhteista syntyvä, edistyksellinen kehitysilmiö. Työväenluokan voima ja merkitys kasvaa. Yhteiskunnallinen ja teknistieteellinen kehitys aikaansaavat merkittäviä muutoksia työväenluokan piirissä nostaen työväenluokan perinteisten kerrosten rinnalle uusia kerroksia. Teknillisen sivistyneistön asemassa tapahtuu syvällisiä muu-

toksia lähentäen sitä työväenluokkaan. Suomessa sen konkreettisia merkkejä ovat mm. pientuottajien, kaupunkien keskikerrosten, eri alojen opiskelijoiden ja nuoren sivistyneistön sekä koululaisten laajamittainen aktivoituminen demokraattiseen kamppailuun työväenluokan ja työläisnuorison liittolaisena.

SKP:n kannalta tällainen kehitys vastaa puolueen päälinjan mukaista yhteiskunnallista muutosta.

Aikoinaan lähes 30 vuotta sitten puolue myötävaikutti SKDL:n perustamiseen demokraattisen järjestäytymisen ja toiminnan kehittämiseksi. Samoista lähtökohdista kommunistit ovat vuosikymmenien kuluessa pyrkineet kokoamaan SKDL:n puitteissa erilaisia edistyksellisiä päämääriä kannattavia järjestöjä, ryhmiä ja yksityisiä.

Jo 1950-luvun lopulla nähtiin uusien edellytysten olevan syntymässä SKDL:n laajentamiselle demokraattisia voimia yhdistävänä, antimonopolistisen voimien liittona. Kehitysilmiöiden erittelyn pohjalta on tehty johtopäätöksiä laajenemisnäköalojen lunastamisen vaatimuksista: ylimääräisen ja 16. edustajakokouksen vahvistamassa keskuskomitean v. 1967 järjestöpoliittisessa päätöslauselmassa osoitetaan välttämättömäksi tehdä SKDL:n demokraattiseen toimintaan osallistuminen entistä vetovoimaisemmaksi väljentämällä ja monipuolistamalla järjestötoiminnan muotoja sekä korostamalla liiton kaikessa toiminnassa sen yhteistyöjärjestöluonnetta.

Nojautuen 16. edustajakokouksen päätöksiin, joissa edellytetään mm. että "on pyrittävä tekemään mahdolliseksi uusien sosialistisen ja eisosialististen ryhmien ja järjestöjen yhteistoiminta kommunistien kanssa SKDL:n puitteissa". Kommunistien yhteisenä tehtävänä on toimia seuraavanlaisten kehityssuuntien luomiseksi SKDL:ssä yhteistyössä liiton muiden voimien kanssa:

(1) Voidakseen toimia kommunistien, sosialistien ja muiden edistyksellisten voimien yhteistyöelimenä SKDL:n ohjelman tulee rakentua konkreettista rauhaa, demokratiaa, sosiaalista edistystä ja anti-imperialistista solidaarisuutta edistävistä, suurpääoman- ja taantumuksenvastaisia vaatimuksista. Nykyinen ohjelma ei kaikin osin täytä näitä ehtoja ja sitä tulee kehittää em. vaatimuksia edelleen konkretisoimalla ja määrittelemällä liiton tavoitteet ja päämääräasettamukset nimenomaan demokraattisten voimien yhteistoimintajärjestöluonteen mukaisesti. Samalla on tarpeen torjua virheelliset käsitykset SKDL:sta jonkinlaisena "yleissosialistisen ideologian" omaavana puolueluonteisena järjestönä.

Ohjelmaa uudistettaessa kommunistit pitävät omasta puolesta tehtävänään toimia siten, että siinä:

— asetetaan konkreettiset vaatimukset valtiolle ja suurpääomalle työtätekevien taloudellisten ja sosiaalisten etujen, poliittisten vaikutusmahdollisuuksien laajentamisen ja kulttuurin kehityksen puolesta sekä maamme rauhanomaisen ulkopoliittisen linjan edistämiseksi,

— ilmaistaan liiton solidaarisuus sosialistisen maiden kansoille ja muille maailman anti-imperialistisen liikkeen perusvoimille ja

— liitto luonnehditaan nykyisen ohjelman mukaisesti mahdollisimman laajasti monopolienvastaisia voimia yhteenliittäväksi ja keskinäiselle yhteistoiminnalle sisällään suotuisat puitteet tarjoavana yhteistoimintajärjestönä.

(2) SKDL:n ohjelman kehittelyn ja edellä esitettyjen muiden tehtävien rinnalla on aiheellista suorittaa SKDL:n sääntöjen tarkistus sekä liiton, piirijärjestöjen että kunnallisjärjestöjen sääntöjen osalta. Asiaa selvittämään ja valmistelemaan tulisi asettaa SKDL:ssa sääntötoimikunta. Tämän toimikunnan yhteistyö SKP:n ja myös muiden SKDL:n jäsenjärjestöjen ja yhteistyöosapuolten kanssa tulisi samalla ottaa huomioon.

Sääntöuudistuksessa tulee kommunistien kiinnittää huomiota siihen, että

— se palvelee SKDL:n yhteistoimintajärjestöluonteen edelleen kehittämistä ja voimistamista ja sulkee pois liiton luonteen muunlaisen kehittämisen mahdollisuudet,

— tekee mahdolliseksi sosialistisen ja demokraattisten sekä muiden

edistyksellisten henkilöiden, ryhmien ja järjestöjen toimia yhdessä kommunistien kanssa SKDL:n puitteissa liiton ohjelmassa ilmaistujen päämäärien hyväksi koko laajuudessaan tai joihinkin osakysymyksiin rajoittuen,

— kehittää liiton sisällä jäsendemokratiaa ja jäsenten oikeuksien ja velvollisuuksien tasavertaisuutta saattamalla liiton yhteisöjäsenten ja perusjärjestöjen jäsenet oikeuksiltaan ja velvollisuuksiltaan samaan asemaan,

— yhteisöjäseneksi hyväksytään jokainen rekisteröity järjestö, joka käytännön toiminnallaan on osoittanut halunsa edistää liiton ohjelmassa asetettuja päämääriä ja säännöissä määriteltyjä järjestöperiaatteita sekä perusjärjestöksi jokainen vastaavat ehdot täyttävä rekisteröity järjestö tai perusjärjestön jäseneksi vastaavasti yksityinen henkilö,

— pyritään tarkoin harkiten muodostamaan SKDL:n päättävät elimet keskuksessa ja piireissä siten, että ne entistä enemmän vastaavat yhteistoimintajärjestön luonnetta ja ovat kokoonpantuja liiton oman järjestöverkon ja yhteisöjäsenten valitsemista edustajista. Välttämätöntä on myös se, että erilaiset yhteiskunnalliset voimat ja ryhmät, jotka kuuluvat SKDL:n jäsenistöön tulevat huomioiduksi SKDL:n johdon kokoonpanossa,

—johtoelimiä muodostettaessa otetaan huomioon jäsenjärjestöjen itsenäisyys omien edustajiensa suhteen ja liiton oman järjestöverkon osuus. Välttämätöntä on myös se, että erilaiset yhteiskunnalliset voimat ja ryhmät, jotka kuuluvat SKDL:n jäsenistöön tulevat huomioiduksi SKDL:n johdon kokoonpanossa.

SKP toimii ohjelman ja sääntöjen uudistamiseksi näiden periaatteiden pohjalta niihin SKDL:n kehittämispyrkimyksissään nojaten. Puolue tarjoaa SKDL:n yhteistyöjäsenille ja -osapuolille neuvotteluja edellä esitettyjen kehittämistoimenpiteiden toteuttamiseksi huolellisesti valmisteltuina ja kaikkia asiaan vaikuttavia mielipiteitä kunnioittaen.

SKP:n keskuskomitea
2. 3. 1974

Poliittinen kalenteri

15. 2. — 15. 4. 1974

KANSAINVÄLISET TAPAHTUMAT

21. 2. — Etiopia: kärkevä poliittinen kriisi

Mm. feodaalisen hallituksen korruptio, satojen tuhansien ihmisten nälkäkuolema kuivuuden ja hallituksen tehottomuuden johdosta, jopa 50 % elinkustannusten nousu tämän vuoden aikana olivat välittömänä syynä 21. 2. alkaneisiin mielenosoituksiin. Armeija komennettiin kukistamaan liikehdintä ja se teki sen verisesti; kuolonuhreja arvioidaan olleen parisenkymmentä.

26. 2. armeija itse ryhtyi kapinaan. Sen aloittivat 100 %:n palkankorotusta vaatineet maavoimien sotilaat ja alempi upseeristo, ja siihen liittyi laivaston ja ilmavoimien yksiköitä. Pian suurin osa armeijaa oli kapinallisten joukossa, jotka pitivät täydellisesti hallussaan Eritreassa sijaitsevaa maan toiseksi suurinta kaupunkia Asmaraa, Massawan satamakaupunkia ja Addis Abeban tärkeimpiä rakennuksia. Sotilaat esittivät 24 kohdan vaatimusluettelon elinehtojensa parantamiseksi ja hallituksen korruptiota vastaan. Samalla he vakuuttivat uskollisuuttaan keisari Haile Selassielle.

28. 2. erosi Aklilu Habte-Woldin johtama hallitus. Sotilaat pitivät useita hallituksen ministereitä vankeinaan.

1. 3. Endalkachew Makonnen ryhtyi muodostamaan uutta hallitusta. Tuhannet opiskelijat tukivat mielenosoituksessa kapinoivia sotilaita Addis Abebassa. Turvallisuusjoukot hajoittivat mielenosoituksen panssariajoneuvoilla ja kyynelkaasulla.

5. 3. Haile Selassie lupasi maalle uuden perustuslain v. 1931 säädetyn perustuslain tilalle, jonka mukaan keisarilla on mm. oikeus nimittää pääministeri, kutsua parlamentti koolle, mitätöidä lakeja keisarillisilla asetuksilla ja vangituttaa kansalaisia kolmen kuukauden ajaksi ilman syytettä.

7. — 10. 3. osallistui 85 000 ammattiyhdistysliikkeen jäsentä maan ensimmäiseen yleislakkoon. 16 vaatimuksen joukossa oli mm. 3 Etiopian dollarin (noin 6 markkaa) minimipalkka päivässä, lakko-oikeuden laillistaminen, vapaa koulutus, elinkustannusten nousun korvaava palkankorotus ja kielletyn ammattiliittojen lehden julkaisuoikeus. Mm. ilmavoimat ilmoittivat tukevansa työntekijöiden

palkkavaatimuksia. Hallitus joutui pitkälle myöntymään työläisten vaatimuksiin.

Maaliskuun loppuun tultaessa levottomuudet jatkuivat ja laajenivat uusille aloille. Uusia lakkouhkauksia esiintyi useiden ammattiliittoon kuulumattomien toimihenkilöryhmien, mm. lennonvalvojien, viestintäliikenteen ja maantiehallinnon toimihenkilöiden keskuudessa. Maan eteläosissa syntyi pienviljelijöiden ja suurmaanomistajien välisiä yhteenottoja. Opiskelijamielenosoitukset Makonnenin hallitusta vastaan jatkuivat. Armeijassa erityisesti ilmavoimien piirissä esiintyi edelleen tyytymätömyyttä saavutettuja tuloksia kohtaan.

27. 3. ilmoitettiin armeijan kukistaneen vallankaappausyrityksen, jonka takana oli ilmeisesti ilmavoimien yksiköitä. Pääministeri Makonnen uhkasi erota, elleivät olot maassa rauhoitu.

31. 3. ilmoitti kolme Wollon maakuntaa edustavaa kansanedustajaa entisen hallituksen olevan vastuussa ainakin 250 000 ihmisen kuolemasta kuivuuden takia yksinomaan tuossa maakunnassa. Hädänalaisten auttamiseen myönnetty 150 000 Etiopian dollarin määräraha ei koskaan tullut perille, vaan "katosi salaperäisellä tavalla".

8. 4. Etiopian armeijan 3. divisioona otti valvontaansa Somalian rajan lähellä sijaitsevan Hararin kaupungin ja pakotti armeijan toisen esikuntapäällikön eroamaan virastaan. Arviolta 4 000 järjestäytynyttä työläistä osoitti mieltään Addis Abebassa vaatien useitten kaupungin johtavien virkamiesten eroa. Puhtaanapitotyöläiset, linja-autonkuljettajat ja rautatietyöläiset olivat lakossa.

Tilanne maassa on äärimmäisen jännittynyt.

Etiopia on USA:n sotilaallisen tuen pääkohde Afrikassa. Toisen maailmansodan jälkeen USA on avustanut Etiopian 40 000 miehen nykyaikaista armeijaa 200 miljoonalla dollarilla. Maassa on satakunta amerikkalaista sotilasneuvonantajaa. Eritreassa, jossa levottomuudet ovat esiintyneet voimakkaimmillaan, sijaitsee USA:n Kagnewin tiedustelutukikohta, jossa on 4 000 amerikkalaissotilasta. Siellä toimii myös vapautusrintama ELF, joka taistelee Eritrean itsenäisyyden puolesta. Kagnewin tukikohdan menetys olisi USA:lle raskas tappio. USA on suunnitellut siirtävänsä sen laitteet Intian valtameressä sijaitsevalle Diego Carcian saarelle, mutta vasta vuoteen 1978 mennessä.

22. 2. Ciudad de Mexico: USA:n ja 24 Latinalaisen Amerikan valtion ulkoministerikokous

Konferenssi osoitti USA:n imperialismin ja Latinalaisen Amerikan kansojen välisten ristiriitojen kärjistyneen entisestään. Ulkoministeri Kissingerin tärkeimmät aloitteet: yhteistyö öljykriisissä sekä uuden "läntisen pallonpuoliskon yhteisön" perustaminen torjuttiin. Vaikka Amerikan valtioiden järjestön, OAS:n, ulkopuolella yli kymmenen vuotta ja USA:n kauppasaarrossa vielä kauemmin ollut Kuuba ei osallistunut kokoukseen, sen voidaan katsoa merkitsevän sen diplomaattista voittoa: yli puolet Latinalaisen Amerikan maista — mm. Argentiina, Peru, Panama, Venezuela, Meksiko, Jamaika, Trinidad, Tobago ja Kolumbia — esiintyi Kuubansuhteiden palauttamisen puolesta.

Eräänlaisena manööverinä Kissinger esitti ns. Hickenlooperin lain kumoamista. Tämän lain perusteella USA:n taloudellinen apu lopetetaan maalle, joka on kansallistanut amerikkalaisyhtiöitä "maksamatta siitä oikeudenmukaista korvausta". Lain kumoamiseen liitetty ehto tekee sen kuitenkin käytännössä tyhjäksi: Latinalaisen Amerikan maiden on Kissingerin mukaan päästävä yksimielisyyteen kaikkien hyväksyttävissä olevista perusteista, joita käytetään ratkaistaessa amerikkalaisen omaisuuden kansallistamisesta aiheutuvat kiistat. Fasistiset sotilasjuntat pitävät huolen, ettei mitään USA:n mielipiteestä riippumatonta yksimielisyyttä voida saavuttaa.

Konferenssin loppujulkilausumassa — joka saatiin hiottua valmiiksi vasta kaksi päivää konferenssin virallisen sulkemisen jälkeen — todetaan Latinalaisen Amerikan valtioiden vaatimuksesta mm., että "jokaisella valtiolla on oikeus valita ilman ulkopuolista puuttumista poliittinen, taloudellinen ja sosiaalinen järjestelmänsä".

22. 2. Bangladesh/Pakistan: tunnustaminen

Pakistanin pääministeri Zulfikar Ali Bhutto ilmoitti maansa tunnustavan Bangladeshin vain tuntia ennen 37 islamislaisvaltion konferenssin alkua Lahoressa. Hieman tämän jälkeen teki vastaavan ilmoituksen Bangladeshin pääministeri Mujibur Rahman. Tapahtunut merkitsee vuoden 1971 sisällissodan seurauksena syntyneen entisen Pakistanin valtion kahtiajaon ja Bangladeshin itsenäisyyden lopullista tunnustamista. Se saattaa lisätä Bangladeshin mahdollisuuksia saavuttaa YK:n jäsenyys. Kiina on tähän saakka torjunut sen veto-oikeudellaan.

9. 4. Pakistanin, Bangladeshin ja Intian välillä solmittiin sopimus, joka koskee sotavankien vaihtoa. Sopimuksessa Pakistan, jonka armeija vuonna 1971 tuhosi noin 3 miljoonaa bengalia, "tuomitsee ja valittaa syvästi rikoksia", joihin sen armeija "saattaa olla" syyllistynyt.

28. 2. Englanti: parlamenttivaalit

Labour-puolue voitti niukasti vaalit ja muodosti vähemmistöhallituksen Harold Wilsonin johdolla. Viisipäiväiseen työviikkoon palattiin 9. 3. lähtien. Neljä viikkoa kestänyt kaivoslakko päättyi työläisten osittaisvoittoon (29 % palkankorotus) 11. 3.

Wilsonin hallituksen 12. 3. julkaisema budjetti merkitsee tasapainoi-

lua vaalilupausten ja monopolien vaatimusten välillä. Toisella kädellä korotetaan mm. eläkkeitä ja sosiaaliavustuksia, toisaalta korotetaan tuntuvasti eräiden kulutustarvikkeiden hintoja.

30. 3. Wilson ilmoitti Englannin aloittavan neuvottelut EEC-jäsenyysehtojensa uudistamisesta, mm. maatalouspolitiikan, budjettijärjestelmän ja valuuttasuunnitelmien suhteen. Labour-puolue oli luvannut ennen vaaleja järjestää kansanäänestyksen EEC-jäsenyydestä.

Muita vaalilupauksia olivat mm. puolustusmenojen supistaminen ja Neuvostoliiton-suhteiden parantaminen.

28. 2. Argentiina: Gordoban kapina

Oikeistovoimat pakottivat Gordoban maakunnan demokraattisen kuvernöörin Rigardo Obregon Canon ja varakuvernööri Atilo Lopezin eroamaan. Mellakoivat poliisit karkottivat kuvernöörin Gordobasta sanoen hänen "hallitukseensa soluttautuneen marxilaisia". 8. 3. Argentiinan kongressi valtuutti presidentti Juan Peronin ottamaan maakunnan suoraan valvontaansa. Liittovaltion poliisi on lähettänyt vallankaappaajien tueksi erityisosastojaan. Mellakoissa on saanut surmansa ainakin kymmenen ihmistä. Pidätyksiä ja edistyksellisten julkaisujen takavarikoimista on suoritettu. Poliisi on ilmoittanut lähettäneensä osastojaan Gordoban lisäksi myös Mendozan, Santa Fen, Buenos Airesin ja Tucumanin maakuntiin taistelemaan demokraattisia voimia vastaan.

Aiemmin helmikuussa Argentiinan kommunistinen puolue esitti julkilausuman, jossa se totesi vallitsevan äärioikeistolaisen — USA:n monopolien ja CIA:n tukeman — vallankaappauksen uhkan.

Maaliskuu: Diego Garcian tukikohta

Yhdysvallat ja Englanti suunnittelevat Intian niemimaan eteläkärjestä n. 2000 kilometriä etelään sijaitsevan Diego Garcian saaren muuttamista voimakkaaksi aseistetuksi laivasto-, raketti-, lento- ja vakoilutukikohdaksi. Tarkoituksena on vahvistaa entisestään Intian valtamerellä mm. Seychillien ja Maloviidien saariryhmien alueella, Kookossaarilla ja Australian luoteiskärjessä olevien tukikohtien ketjua.

Intian pääministeri Indira Gandhin mukaan Diego Garcian aseistaminen on suoranainen uhka Intian turvallisuudelle. Sri Lanka, Malesia, Indonesia, Australia, Tansania ja Kuwait ovat asettuneet vastustamaan suunnitelmaa. Lukuisissa maissa on pidetty mielenosoituksia, joissa on vaadittu Intian valtameren muuttamista rauhan mereksi.

3. 3. — Saksan liittotasavalta: SPD:n murskatappioita

Saksan liittotasavallan paikallisvaalit osoittavat johtavan hallituspuolueen, SPD:n kannatuksen voimakasta laskua. 3. 3. Hampurin osavaltiovaaleissa SPD:n kannatus laski yli 10 %. Puolue sai annetuista äänistä 44,9 % kun CDU sai 40,6 %. Vuoden 1970 vaaleissa luvut olivat 55 % ja 10,9 %.

17. 3. Reinin alueen kunnallisvaaleissa SPD putosi 41,2 %:sta 35,5 %:iin. CDU nousi 43,9 %:sta 51,7 %:iin.

Sama kehitys toistui myös Schleswig-Holsteinin vaaleissa.

2. 4. Willy Brandt esitti puoluejohdon julkilausuman, jossa eriteltiin SDP:n tappioiden syitä. Julkilausumaan sisältyi voimakas varoitus puolueen Jungsozialisten-nuorisojärjestölle. Brandtin mukaan "SDP ei anna kenenkään tunkea itseään edellisen vuosisadan luokkataistelukaavoihin, jotka eivät enää vastaa nykyaikaa". Hänen mukaansa myöskään puolueeseen eivät kuulu henkilöt, jotka harjoittavat yhteistyötä kommunistien kanssa tai leimaavat puolueohjelman "suurpääomalle osoitetuksi liittolaisuustarjoukseksi".

3. 3. Guatemala: presidentin"vaalit"

Ehdokkaina olivat hallituksen ehdokas kenraali Kjell Laugerud, kenraali Rios Montt, joka syytti Laugerudia "vaalipetoksen valmistelusta ja sotilaallisten voimatoimenpiteiden harkitsemisesta vaalivoiton takaamiseksi" sekä eversti Ernesto Paiz Novales. Paikallisten diplomaattilähteiden mukaan armeija oli jakaantunut kahtia kysymyksessä puuttuako vaalien kulkuun tai salliako vapaat vaalit. Kun parlamentin piti äänestää kahden eniten ääniä saaneen ehdokkaan, Laugerudin ja Monttin välillä poistui 16 opposition kansanedustajaa vastalauseena parlamenttisalista. Presidentiksi valittiin Laugerud. Kadonneiden henkilöiden omaisten komitean puheenjohtaja, asianajaja Guerra Theilheimer, joka syytti avoimessa kirjeessä Laugerudia vaalipetoksesta, ammuttiin konepistoolilla aamiaispöytänsä ääreen. Poliisi avasi tulen myös niitä tuhatta opiskelijaa kohti, jotka osoittivat mieltään "vaaleja" vastaan.

Edellisen presidentin, Arana Osarion nelivuotisen virkakauden aikana arvioidaan noin 6 000 hallituksen vastustajan — heidän joukossaan kiellettyn kommunistisen puolueen koko keskuskomitea — tulleen murhatuksi.

Vuonna 1954 presidentiksi valittu Arbenz toimeenpani maareformin ja kansallisti mm. amerikkalaisen United Fruitin tilukset. United Fruit järjesti vastavallankumouksen, josta lähtien fasistiset sotilasjuntat ovat hallinneet Guatemalaa.

4. 3. — USA/EEC: keskinäissuhteet

EEC:n ulkoministerikokous hyväksyi 4. 3. Ranskan ulkoministeri Michel Jobertin esityksestä päätöksen ryhtyä valmistelemaan EEC-maiden ja arabimaiden ulkoministerikokousta. Päätös suuntautuu USA:n intres-

sejä vastaan öljykriisissä ja on ristiriidassa 11—13. 2. Washingtonin öljykokouksessa sovitun USA:n ja EEC-maiden toimintalinjan yhtenäisyyden kanssa. 26. 3. arabiliiton ulkoministerit hyväksyivät EEC:n neuvottelukutsun.

5. 3. USA:n ulkoministeriön edustajat ilmaisivat paheksuntansa EEC:n päätöksen johdosta. Ulkoministeri Kissingerin lausunnon mukaan Ranskalla on "suuri kyky hajottaa, mutta ei minkäänlaista kykyä mihinkään rakentavaan". Kissingerin kerrotaan edelleen lausuneen, että "eurooppalaiset eivät voi kilpailla meidän kanssamme lähi-idässä ja jos he yrittävät, me hakkaamme heidät". Muutamia päiviä myöhemmin Kissinger pyrki lieventämään lausuntoaan.

13. 3. järjestettiin Bryssselissä Washingtonin öljykokouksessa perustetun "koordinointiryhmän" ensimmäinen täysimittainen kokous. Ranska ei osallistunut kokoukseen. Läsnäolleet kahdeksan EEC-maata kannattivat USA:n ehdotusta yhtenäisestä toiminnasta öljykriisin suhteen.

15. 3. presidentti Nixon suoritti puheessaan viime kuukausien voimakkaimman hyökkäyksen EEC-maita vastaan. Nixon sanoi, ettei "Eurooppa voi samalla kertaa sekä nauttia Yhdysvaltain ydinsuojelua että vastustaa taloudellisella ja poliittisella rintamalla Yhdysvaltoja ja jopa osoittaa vihamielisyyttä sitä kohtaan". Hän uhkasi amerikkalaisten joukkojen poisvetämisellä Euroopasta. Samoin hän peruutti myös osanottonsa huhtikuussa Brysseliin suunniteltuun huippukokoukseen, jossa oli määrä allekirjoittaa "Atlantin uusi julistus". 19. 3. Nixon lievensi hyökkäystään ja kielsi, että USA aikoisi supistaa Euroopassa olevia joukkojaan. Samalla hän sanoi uskovansa, että eurooppalaiset nyt "ymmärtävät asian".

2. 4. EEC:n ulkoministerikokous velvoitti EEC:n komissiota päättämään umpikujaan juuttuneet kaup-

PUOLUE	PAIKAT	MUUTOS	PROS. 1974	PROS. 1971
kristillissosiaalit	72	+5	32,3	30,1
sosialistit	59	—2	26,7	27,2
liberaalit	30	—1	15,2	15,1
ranskankiel. liittoutuma	25	—2	11,0	13,0
flaaminkiel. liittoutuma	22	+1	10,2	11,1
kommunistit	4	—1	3,2	3,1
muut	—	—	1,4	0,4

Oleellisia muutoksia ei tapahtunut. Belgian sodanjälkeisen kauden 22. hallituksen pohja koostunee kristillissosiaaleista ja sosialistipuolueesta (sos.dem.). Sillä on 131 paikkaa 212-paikkaisessa parlamentin alahuoneessa. Hallituksenmuodostaja kristillissosiaali Leo Tindemans.

11. 3. Irak: autonomia kurdeille

Vuonna 1970 hyväksytyn, kurdinationalistien ja Irakin hallituksen välisen aseellisen taistelun päättäneen sopimuksen mukaisesti Irakin vallan-

paneuvottelut USA:n kanssa "niin nopeasti kuin mahdollista" USA:n tekemän ehdotuksen pohjalta. Tämä merkitsee myönnytystä USA:lle. Sen sijaan ulkoministerikokous ei Ranskan vastustuksen vuoksi saavuttanut yksimielisyyttä siitä, millä tavoin yhteydenotto USA:han pitäisi hoitaa kansainvälisissä kysymyksissä. USA on vaatinut että EEC:n tulisi neuvotella sen kanssa ennen tärkeitä ulkopoliittisia päätöksiä.

9. 3. — Portugali: kriisitila

Portugalin armeija määrättiin hälytystilaan, kun eräät armeijan osastot ryhtyivät avoimesti vastustamaan hallituksen siirtomaapolitiikkaa. Kriisin välittömänä syynä on kenraali Antonio Sebastio Ribeiro de Spinolan kirja "Portugali ja tulevaisuus", jossa hän esitti joustavamman neokolonialistisen politiikan käyttöönottoa Guinea Bissaun, Angolan ja Mosambikin suhteen.

14. 3. Marcello Caetanon hallitus erotti de Spinolan ja tämän esimiehen kenraali Fransisco de Costa Gomezin. 16. 3. parisensataa kapinoivaa sotilasta marssi kohti Lissabonia osoittaakseen tukea de Spinolalle. Hallitukselle uskolliset joukot käännyttivät heidät takaisin.

Tämän jälkeen armeijassa on tapahtunut laajoja puhdistuksia. Portugalin Mosambikissa olevia joukkoja vahvistettiin 10 000 miehellä.

(25. 4. de Spinolan kannattajat syöksivät Caetanon hallituksen vallasta.)

10. 3. Belgia: parlamenttivaalit

Vaalit järjestettiin Belgian hallituksen kaaduttua sen jälkeen kun Iran kieltäytyi tammikuussa maiden välisen öljysopimuksen allekirjoittamisesta.

Vaalitulokset:

kumousneuvosto hyväksyi Kurdistanille laajan kansallisen autonomian takaavat lait.

Kurdistanin oikeistovoimat kenraali Mustafa al-Barzanin johdolla ovat kuitenkin ryhtyneet aseelliseen taisteluun Irakin hallitusta vastaan ja vaativat Kurdistanin erottamista Irakista. Taustalla on kysymys Pohjois-Irakissa sijaitsevan Kirkukin öljykentän hallinnasta. 1. 6. 72 Irak kansallisti amerikkalaisen IPC-öljyyhtiön. Kurdistanin oikeistonationalistit saavat politiikalleen imperialistivaltojen tuen.

12.—13. 3. Neuvostoliitto/Ranska: Brezhnevin ja Pompidoun tapaaminen

Pitsundan tapaamisessa, johon osallistuivat myös ulkoministerit Gromyko ja Jobert keskusteltiin maiden välisten taloudellisten suhteiden kehittämisestä sekä ETYK:n nykyvaiheesta.

16.—17. 3. Wien: OPECin kokous

Seitsemän öljyä tuottavaa arabimaata teki Wienissä 16—17. 3. järjestetyn OPEC:n kokouksen yhteydessä päätöksen viisi kuukautta kestäneen Yhdysvaltain öljysaarron lopettamisesta. Saarron lopettamista ovat voimakkaimmin esittäneet Egypti ja Saudi-Arabia. Se on liitetty USA:n rooliin Suezin rintaman loitontamisneuvotteluissa. Näiden maiden lisäksi päätöksen hyväksyivät Bahrain, Kuwait, Katar ja Arabiemiirikuntien liitto sekä Algeria, joka ilmoitti lopettavansa öljysaarron ehdollisesti kesäkuun 1. päivään saakka. Syyria ja Libya eivät hyväksyneet päätöstä. Syyria katsoi, että lopettamispäätökseen olisi yhdistettävä joukkojen loitontaminen myös Golanin rintamalla. Irak ei lainkaan osallistunut kokoukseen. 18. 3. Syyria ja Irak ilmoittivat jatkavansa saartoa.

Saarrosta huolimatta mm. Saudi-Arabia on toimittanut USA:lle öljyä.

Toinen OPEC:n kokouksen päätös koski hintojen jäädyttämistä heinäkuun 1. päivään saakka nykyiseen 11,65 dollarin listahintaan ja noin 7 dollarin käytännön hintaan barrelilta. Tämän jälkeen hintojen kehitys sidotaan länsimaiden inflaatioon ja raaka-aineiden yleiseen hintakehitykseen.

23. 3. Kiinan rajaprovokaatio

Kiina esitti Neuvostoliitolle "jyrkän vastalauseen" sen vuoksi että sairaankuljetuslennolla ollut neuvostoliittolainen helikopteri joutui tekemään vaikeissa sääolosuhteissa ja polttoaineen loputtua pakkolaskun Kiinan kansantasavallan alueelle 14. 3. Kiina väitti, että helikopteri oli lähetetty "vakoilutehtäviin". Kiina on kieltäytynyt palauttamasta helikopteria ja sen kolmihenkistä miehistöä.

21.—24. 3. Helsinki: kansainvälinen Chile-komissio

Kansainvälisen Chile-komission istunnossa käsiteltiin juntan suorittamia ihmisoikeuksien loukkauksia, loukkauksia kansainvälisiä lakeja ja sopimuksia vastaan, poliittisten vankien ja pakolaisten asemaa sekä monikansallisten yhtiöiden, kansainvälisten rahalaitosten, USA:n hallituksen ja CIA:n roolia fasistikaappauksessa. Nelipäiväisen istunnon pitänyt komissio kokosi laajan todistusaineiston fasismin ja imperialismin Chilen kansaa vastaan tekemistä rikoksista. Komissio jatkaa aineiston keräämistä kolmessa alakomissiossa, joissa käsitellään oikeudellisia, lääketieteellisiä ja kulttuurikysymyksiä. Se kokoontuu seuraavan kerran ensi syksynä Kööpenhaminassa. Kokousten välillä toimintaa ohjaa pysyvä sihteeristö.

4. 4. Chilen juntta jätti vastalauseensa Suomen Santiagon asiainhoitajalle Suomen hallituksen jäsenten osallistumisesta Chile-komission istuntoon. 5. 4. Uusi Suomi totesi pääkirjoituksessaan, että "maailman kommunistinen liike täkäläisen äärivasemmiston tukemana on saanut maamme valjastetuksi maailmanlaajuisen Chile-aktion vankkurinvetäjäksi".

25. 3. Neuvostoliitto/Norja: Trygve Brattelin vierailu

Norjan pääministeri Trygve Brattelin 18.—25. 3. tapahtuneen Neuvostoliiton-vierailun päätteeksi allekirjoitetuissa asiakirjoissa käsitellään maiden välisten taloudellisten suhteiden kehittämisen ja maailmanpolitiikan kysymysten lisäksi myös Norjan tukikohtapolitiikkaa. NATO:n piirissä on esiintynyt suunnitelmia USA:n Keflavikissa, Islannissa olevan tukikohdan siirtämisestä Norjaan, mikä vaarantaisi vakavasti Pohjolan turvallisuutta. Asiakirjoissa neuvostoliittolainen osapuoli julkitoi tyytyväisyytensä sen johdosta, että Norjan politiikka, joka kieltää ulkomaisten tukikohtien ja ydinaseiden sijoittamisen Norjan alueelle, jää muuttumattomaksi.

1. 4. Tukea Chilen juntalle

Amerikan kehityspankki IADB ilmoitti myöntäneensä Chilelle ensimmäisen lainan vuoden 1971 jälkeen. Kyseessä on 22 miljoonan dollarin suurlaina.

Muutamaa päivää aiemmin 14 kapitalistisen maan suurpankkipiirien edustajien muodostama ns. Pariisin klubi päätti kokouksessaan myöntää Chilen sotilasjuntalle lykkäystä ulkomaisten velkojen maksuaikaan vuoteen 1977 saakka. Lykkäyspäätös koskee suurinta osaa Chilen lainoista. Näistä 760 miljoonaa dollaria olisi langennut maksettavaksi vuosina 1973—74. Chilen kokonaisulkomaanvelka nousee lähes 4 miljardiin dollariin.

Molemmat päätökset tehtiin välittömästi Helsingissä pidetyn kansainvälisen Chile-komission istunnon jälkeen.

2. 4. Ranska: Georges Pompidou kuoli

Ranskan presidentti Georges Pompidou kuoli 62-vuotiaana.

2. 4. Libya: Khaddafi syrjään

Libyan valtionpäämies eversti Muammar al-Khaddafi on vapautettu kaikista poliittisista ja hallin-

nollisista tehtävistään Libyan vallankumousneuvoston istunnossa tehdyn päätöksen mukaan. Khaddafin sanotaan omistavan aikansa "ideologialle ja joukkojen järjestämiselle".

7. 4. Libyan pääministeri Abdel Salam Jalloud kävi Pariisissa keskusteluja Neuvostoliiton presidentin Nikolai Podgornyin kanssa.

2. 4. Laos: kansallisen yhtenäisyyden väliaikainen hallitus

Vientianen hallitus ja Pathet Lao -järjestö pääsivät yksimielisyyteen uuden hallituksen muodostamisesta, johon tulee kummankin osapuolen viisi edustajaa. Pääministerinä toimii Souvanna Phouma ja kansallisen poliittisen neuvoa-antavan komitean puheenjohtajana Pathet Laon johtaja Souphanouvong. Hallituksen tiedonannossa todetaan, että se pyrkii toteuttamaan sopimusta rauhan ja kansallisen yhtenäisyyden aikaansaamiseksi Laosissa, turvaamaan kansan demokraattiset vapaudet. Hallitus pyrkii tekemään Laosista täydellisesti rauhallisen, riippumattoman, neutraalin, demokraattisen, yhtenäisen ja kukoistavan maan. Edelleen hallitus noudattaa rauhanomaista, riippumatonta ja puolueetonta ulkopolitiikkaa, myötävaikuttaa aktiivisesti rauhan lujittamiseen Indokiinassa ja koko maailmassa.

Kommentoidessaan Laosin kansallisen yhtenäisyyden väliaikaisen hallituksen muodostamista Pravda totesi, että "Laosin tilanteen normalisoimisen tärkein vaihe on saatu suoritettua... Kokoomushallituksen muodostaminen, mikä konkreettisesti osoittaa kansallisen sovun aikaansaamista Laosissa, osoittaa mahdolliseksi vaikeiden ongelmien poliittisen ratkaisun".

4. 4. NATO 25 vuotta

NATO perustettiin v. 1949 USA:n imperialismin johtaman kylmän sodan strategian, "kommunismin takaisin vyöryttämisen", kolmannen maailmansodan valmistelujen välineeksi. Sen yhtenäisyyden perustana oli USA:n taloudellis-sotilaallinen hegemonia imperialistisessa leirissä. Voimasuhteen kehitys sosialismin eduksi, siihen perustuva jännityksen lievenemisen tendenssin voimistuminen sekä kapitalististen maiden epätasaisen kehityksen aiheuttama USA:n hegemonia-aseman murenemeneminen ovat heikentäneet NATO:n objektiivista pohjaa ja kärjistäneet sen sisäisiä ristiriitoja. Suhteessa sosialistisen maailmanjärjestelmän voimaan NATO on tänään heikompi ja hajanaisempi kuin koskaan aiemmin.

Ranska sanoutui jo 60-luvulla irti NATO:n sotilaallisesta yhteistoiminnasta. Lähi-idän lokakuun sodan aikana Euroopan maat arvostelivat ankarasti Yhdysvaltoja, joka asetti joukkonsa hälytystilaan neuvottelematta NATO-kumppaneittensa kanssa. USA on puolestaan vaatinut Euroopan NATO-maita lisäämään osuuttaan järjestön rahoituksessa. Länsisaksalainen Die Welt totesi, että "NATO vastaanottaa 25-vuotispäivänsä poliittisen fiaskon synkässä valossa".

8. 4. Japani: lakkoaalto

Japanissa alkanut kevään kolmas lakkoaalto on maan historian laajin. Lakkoihin osallistui 6 miljoonaa työntekijää 81 ammattiliitosta. Lakot ovat vastaus ennätysmäiseen inflaatioon. Työläiset vaativat 30 prosentin palkankorotuksia, parempia sosiaalietuja ja hinnankorotusten pysäyttämistä. Lisäksi vaaditaan lakko-oikeutta valtion virkailijoille. Tanakan hallitus on uhannut rangaistuksilla lakkoihin osallistuvia julkisen hallinnon työntekijöitä.

11. 4. Israel: hallituskriisi

Israelin valmiutta vuoden 1973 lokakuun sotaan tutkinut komissio, jonka tutkimusten perusteella mm. pääesikunnan komentaja Elazar erotettiin, ei onnistunut tukahduttamaan hallituksen politiikkaa kohtaan tunnettua tyytymättömyyttä. Jopa työväenpuolueen parlamenttiryhmän enemmistö ja hallituksen kuusi ministeriä ovat vaatineet myös puolustusministeri Moshe Dayanin eroa.

11. 4. pääministeri Golda Meir ilmoitti eroavansa. Tämä merkitsee todennäköisesti uusien vaalien järjestämistä 3—6 kuukauden kuluessa.

13. 4. Israel/Syyria: Golanin taistelut

Hermon-vuoren alueella ja muualla Golanin rintamalla alkoivat kiivaimmat panssari- ja tykistötaistelut lokakuun sodan jälkeen. 12. 4. Israel teki Etelä-Libanonin kyliin kostohyökkäyksen, jossa surmattiin ja vangittiin ihmisiä ja räjäytettiin taloja.

SUOMI

15.—18. 3. Presidentti Kekkosen vierailu Neuvostoliitossa

Neuvostoliiton Korkeimman Neuvoston puhemiehistön ja neuvostohallituksen kutsusta tapahtuneen vierailun aikana presidentti Kekkonen neuvotteli presidentti Nikolai Podgornyin ja pääministeri Aleksei Kosyginin kanssa Zavidovossa. Keskusteluissa olivat esillä ajankohtaiset kansainväliset kysymykset ja Suomen ja Neuvostoliiton väliset taloudelliset suhteet. Öljyn maailmanmarkkinahintojen nousun takia oli syntynyt epäsuhde maittemme välisessä kaupassa. Keskusteluissa virallisen tiedotteen mukaan "ilmaistiin yksimielinen pyrkimys molemmin puolisiin ponnistuksiin taloudellisen yhteistyön ja kaupan kaikinpuolisen edelleen kehittymisen turvaamiseksi". Kaupan tasapainon säilyttämiseksi Neuvostoliitto ilmaisi olevansa valmis ostamaan niin paljon maataloustuotteita ja kulutustavaroita kuin

Suomesta on mahdollista toimittaa. Esillä oli myös kymmeniä uusia yhteistyöprojekteja. Näiden neuvottelujen suuntaviivojen pohjalta allekirjoitettiin myöhemmin 800 milj. markan lisävientipöytäkirja. Tämän seurauksena mm. kenkä- ja vaatevienti kolminkertaistuu. Myös yhteistyöprojektineuvottelut ovat käynnistyneet.

Helmi-maaliskuu: energiapolitiikka

18. 2. Helsingissä pidetyssä voimaalan asiantuntijakokouksessa allekirjoittivat neuvostoliittolainen sähkö- ja voimalaitosalan tuonti- ja vientiyhtymä V/O Technopromexport ja viisi suomalaista yritystä — Nokia, Rauma-Repola, Ekono, Tampella ja Kontram — yhteistyösopimuksen. Myöhemmin sopimukseen liittyivät vielä Valmet, Strömberg, Nelef ja Lemminkäinen. Solmittu sopimus merkitsee tuotannollisen yhteistyön aloittamista suomalaisten yritysten ja V/O Technopromexportin kanssa. Suomalaiset yritykset osallistuisivat alihankkijoina voimaloiden rakentamiseen ei vain Suomessa ja Neuvostoliitossa vaan myös kolmansissa maissa. Samassa yhteydessä Neuvostoliitto ilmaisi olevansa valmis toimittamaan Suomeen 8 milj. kilowattia sähköä, mikä olisi 1/3 Suomen sähkötuotannosta. Neuvottelut tästä kysymyksestä ovat kesken.

26. 2. hallitus antoi energiapoliittisen tiedonannon öljynhintapolitiikastaan ja sai epäluottamusponnet kaikilta oppositiopuolueilta. Kommunistien ja kansandemokraattien esittämässä epäluottamusponnessa todettiin, että päättäessään öljytuotteiden ja sähköenergian hinnoista hallitus ei ole pyrkinyt hillitsemään näiden tuotteiden hintojen nousun siirtymistä asumiskustannuksiin ja kuluttajahintoihin. Samoin korostettiin että Neste on saanut hintapolitiikan seurauksena kohtuuttomia voittoja. Hallitus sai luottamuslauseen.

8. 3. merkittiin kaupparekisteriin neljäntoista johtavan yksityisen metsäteollisuuden yrityksen perustama Osuuskunta Tuontiöljy. Sen tarkoitukseksi esitettiin tuottaa lännestä öljyä Nesteen hintoja alemmilla tarjouksilla. Osuuskunta pyrkii pitkäaikaisiin sopimuksiin sekä kansainvälisten että kansallisten öljyyhtiöiden kanssa. Ulkomaankauppaministeri Laineen alustavasta varovaisen myönteisestä kannasta huolimatta Osuuskunnalle ei ole toistaiseksi myönnetty tuontilisenssiä. Lisenssin myöntäminen yritykselle suuntautuisi Suomen ja Neuvostoliiton energiapoliittista yhteistyötä vastaan.

Maaliskuussa päästiin Neuvostoliitosta tuotavasta öljystä hintaratkaisuun kesäkuun loppuun asti.

1. 3. Presidentin uusi virkakausi alkoi

Presidentti Kekkonen antoi eduskunnalle juhlallisen vakuutuksen uuden virkakauden alkaessa. Kysymyksessä on eduskunnan vuoden 1973 alussa päättämä presidentin toimikauden jatkoaika, joka päättyy vuonna 1978.

10.—17. 3. Tekstiili- ja vaatetustyöväenliiton edustajakokousvaalit

Kommunistit etenivät vaaleissa voimakkaasti. Kun sosialidemokraateilla aikaisemmin oli ollut 2/3 enemmistöasema he saavuttivat nyt vain erittäin niukan enemmistön. Vaalitulos osoittaa jäsenistön selvän tyytymättömyyden liiton sos.dem. johdon politiikkaan.

25. 3. — 1. 4. Liiketyöntekijäin liiton edustajakokousvaalit

SAK:n 5. suurimmassa jäsenliitossa pidetyissä vaaleissa sosialidemokraatit säilyttivät selvän enemmistön. Voimasuhde liittokokouksessa on n. 400—80.

1. 4. Maataloustuloratkaisu voimaan

Tänä vuonna toista kertaa sovellettavan maataloustulolain mukaan viljelijäin työtulon suuruus tarkistetaan vuosittain säännönmukaisesti huhtikuun alussa. Käytännössä silloi asetetaan viljelijäin myymille tuotteille tavoitehinnat ja päätetään kokonaistuottoon sisältyvän hintapoliittisen tuen määrästä. MTK:n tyytyväisyys hallituksen tekemään lähes miljardiin nousevaan ratkaisuun on ymmärrettävää, mutta pienviljelijöitä ajatellen se on epäoikeudenmukainen. Maataloustuloratkaisu toteutetaan hintalinjalla: pinta-alalisänä ei anneta penniäkään. Tämä merkitsee, että eniten markkinoivat saavat myös eniten. Tehdyn tuloratkaisun päättömyys näkyy myös tuottaja- ja kuluttajahintojen vertailussa. Kun esimerkiksi maidon tuottajahinta nousee runsaat 8 penniä litralta niin maitolitran kuluttajahinta nousee 20 penniä. Suuret välittäjämonopolit ottavat itselleen kaksinkertaisesti sen minkä pienviljelijä saa. Voi nousi n. 19 % ja juustot 17—22 %. Välittäjäpalkkion osuutta supistamalla olisi mahdollisuus hillitä myös kuluttajahintojen nousua.

5. 4. Valtiosääntökomitean välimietintö valmiiksi

Vuonna 1970 silloisen oikeusministerin, kommunisti Erkki Tuomisen toimesta asetettu komitea koskettaa mietinnössään keskeisiä kysymyksiä. Taisto Sinisalo totesi mietinnön johdosta antamassaan lausunnossa, että "taistelu demokratian puolesta on ennen muuta laajojen joukkojen yhteiskunnallisen toiminnan kysymys. Siitä luonnollisesti ratkaisevasti riippuu myös kulloistenkin lainsäädäntötoimien sisältö. Näistä lähtökohdista kommunistit ovat antaneet ja antavat perustuslakien uudistustavoitteiden määrittelylle tärkeän merkityksen." Erityinen merkitys on mietinnössä annettava eduskunnan aseman vahvistumista merkitseville kohdille kuitenkin siten että presidentin ulkopoliittiset valtaoikeudet säilytetään.

NKP:n keskuskomitean äänenkannattaja Pravda lainasi 11. 4. Sinisalon lausuntoa ja siitä mm. kohtaa jossa arvostellaan niitä komitean jäseniä, jotka pyrkivät rajoittamaan presidentin valtaa ulkopoliittisissa kysymyksissä.

5. 4. Sisäministeri Tuominen: Suopo jatkaa IB-tutkimusta

Ministeri Tuominen totesi vastatessaan IB-jutusta tehtyyn eduskuntakyselyyn, että Suopon tutkimukset ovat antaneet välillistä tukea ruotsalaisten IB-agenttien tehtävistä Suomessa. Vastauksessa todetaan, ettei Suopolla Keskusrikospoliisin tutkimuksien mukaan ole ollut yhteistyötä IB:n kanssa. Lisäksi Tuomisen vastauksessa viitattiin presidentti Kekkosen Ruotsin vierailuun, jonka tuloksena todettiin, että IB-asia on loppuunkäsitelty.

Helmi-huhtikuu: Tes-kierros 1974

Valmistelut tämänvuotista kierrosta varten aloitettiin jo syksyllä. Sarkon työmarkkinakomitea suunnitteli uusia rajoituksia työläisten oikeuksille puolustaa elintasonsa alentamispyrkimyksiä. "Energiakriisin" varjolla vaadittiin pääministerin suulla vöiden kiristämistä. Myös työläisten tavoitteet asetettiin selkeästi. Yleisimmin esillä olivat vaatimus yksivuotisesta sopimuksesta, indeksiehto ja vähintään 1,50 yleiskorotus.

18. 2. Sosialidemokraattiset ay-johtajat julkistivat tavoitteekseen kaksivuotisen sopimuksen 60 pennin yleiskorotuksella sopimuskauden alussa ilman minkäänlaista sopimusturvaa inflaatiota vastaan.

9. 3. SAK:n valtuustossa sosialidemokraattien äänin hyväksyttiin hallituksen, STK:n ja SAK:n huippujohdon neuvottelema sopimus. Kaksivuotinen sopimus sisälsi 55 pennin yleiskorotuksen huhtikuun alusta ja 22 pennin lisän syyskuussa. Seuraavana vuonna korotukset olisivat 40 ja 15. Sopimus merkitsee reaaliansioiden laskua palkankorotuksen jäädessä jälkeen n. 20 % vuodessa etenevästä inflaatiosta. Sopimusta kaupiteltiin siihen liittyvillä eläkejärjestelmän uusimisella, "maamme historian merkittävimmällä veronalennuksella" ja "täydellisellä hintasululla". Todellisuudessa hinnat ovat nousseet entistä vauhtia sopimuksen hyväksymisen jälkeen. Eläkeuudistus suuntautuu virheellisesti kapitalistien kontrolloiman työeläkejärjestelmän suuntaan kansaneläkejärjestelmän kehittämisen sijasta. "Veronalennukset" eivät merkitse todellista helpotusta veronmaksajille, inflaation jatkuessa verotaakka tulee nousemaan edelleenkin.

Määräaikaan mennessä 28. 3. SAK:n jäsenliitoista Rakennustyöläisten-, Elintarviketyöläisten sekä Kumi- ja Nahkatyöväenliitot irtosivat kokonaisratkaisusta jäsenäänestysten perusteella. Rakennustyöläisistä 81 % sanoi ei sopimusesitykselle. Samoin useat TVK:n jäsenliitot irtosivat kokonaisratkaisusta.

Sosialidemokraattien johtamissa liitoissa sopimus hyväksyttiin äänestyspäätöksillä ja lähetettiin jäsenäänestyksiin. Tulokset olivat jyrkän kielteiset: Metallissa (4.—6. 4.) 62,7 %, Kemiassa (4.—7. 4.) 66,9 %, Puutyöväenliitossa 62 %.

Työläisten selvästi ilmaisemista mielipiteistä huolimatta sos.dem. ay-johtajat runnoivat sopimukset läpi. Metalli toimi päänavaajana 8. 4. Tämän jälkeen sopimukset hyväksyttiin tiukasti tulopoliittisen raamin mukaisesti vähitellen kaikissa liitoissa. Myös kokonaisratkaisusta eronneet SAK:n jäsenliitot hyväksyivät sopimukset eräiden kommunistien kääntäessä kelkkansa Rakennus- ja Elintarvikeliitoissa.

TVK:n liitoista yksitellen myös STK:n ja hallituksen kovan painostuksen tuloksena kokonaisratkaisusta irronneet liitot pakotettiin reaaliansioita alentaviin sopimuksiin.

Radion tekniset kävivät kaksi viikkoa kestäneen lakkotaistelun.

KT. RL.

30
vuotta
julkista toimintaa

SKP
1918

Suomen kansan
puolesta

SOIHTU 3/74

ANALYSES

Jukka-Pekka Takala: The Communist Party of Finland leading the democratic development in 1944—48

The reasons for the slow progress of the democratic development in Finland. An extract from the speech made by the General Secretary of the Party Ville Pessi at the 8th congress of the Communist Party of Finland 1948

Jarkko Juselius: The basis and the trends of development of the Middle East crisis

Vesa Oittinen, Pertti Rovamo: The philosophy of Mao

REPORTS, COMMENTS

Jorma Lindfors, Olli Linsiö: Vietnam 1974

Mirja Ruikka: The Democratic Women's League of Finland

BOOKS

Antero Liuska: L. Leontjev, The Fundamentals of Marxist Political Economy

Matti Viikari: P. Bollhagen, The Basis, Object and Tasks of Marxist Historical sciences

A. L.: New books from the Socialist Countries

DOCUMENTS

Statement of the Central Committee of the Communist Party of Finland, April 2nd 1974 "The tasks facing Communists in improving the situation in the Peoples Democratic League of Finland"

POLITICAL CALENDER

Feb. 15th — April 15th, 1974

„СОЙХТУ" 3/74

АНАЛИЗЫ

Юкка-Пекка Такала: КПФ во главе развития демократии в 1944—1948 гг.

Причины медленного темпа развития демократии в Финляндии. Отрывок от доклада секретаря Партии Вилле Песси на 8-ом съезде КПФ в 1948 г.

Йаркко Юселиус: Основы и тенденции развития Ближне-восточного кризиса.

Веса Ойттинен, Пертти Ровамо: Философия Мао Цзе-дуна.

ОЧЕРКИ И КОММЕНТАРИИ

Йорма Линдфорс, Олли Линсиё: Вьетнам 1974.

Мирья Руйкка: Демократический Союз Женщин Финляндии.

КНИГИ

Антеро Лиуска: Леонтев, Основы марксистской экономики.

Матти Виикари: П. Боллхаген, Основы, область и задачи марксистского научного исследования истории.

А. Л.: Новые книги из стран социализма.

ДОКУМЕНТЫ

Решение ЦК КПФ от 2-го марта 1974 г. «Предстоящие задачи коммунистов в улучшении внутреннего положения в Демократическом Союзе Народа Финляндии».

ПОЛИТИЧЕСКИЙ КАЛЕНДАРЬ

15. 2. — 15. 4. 1974

3,—